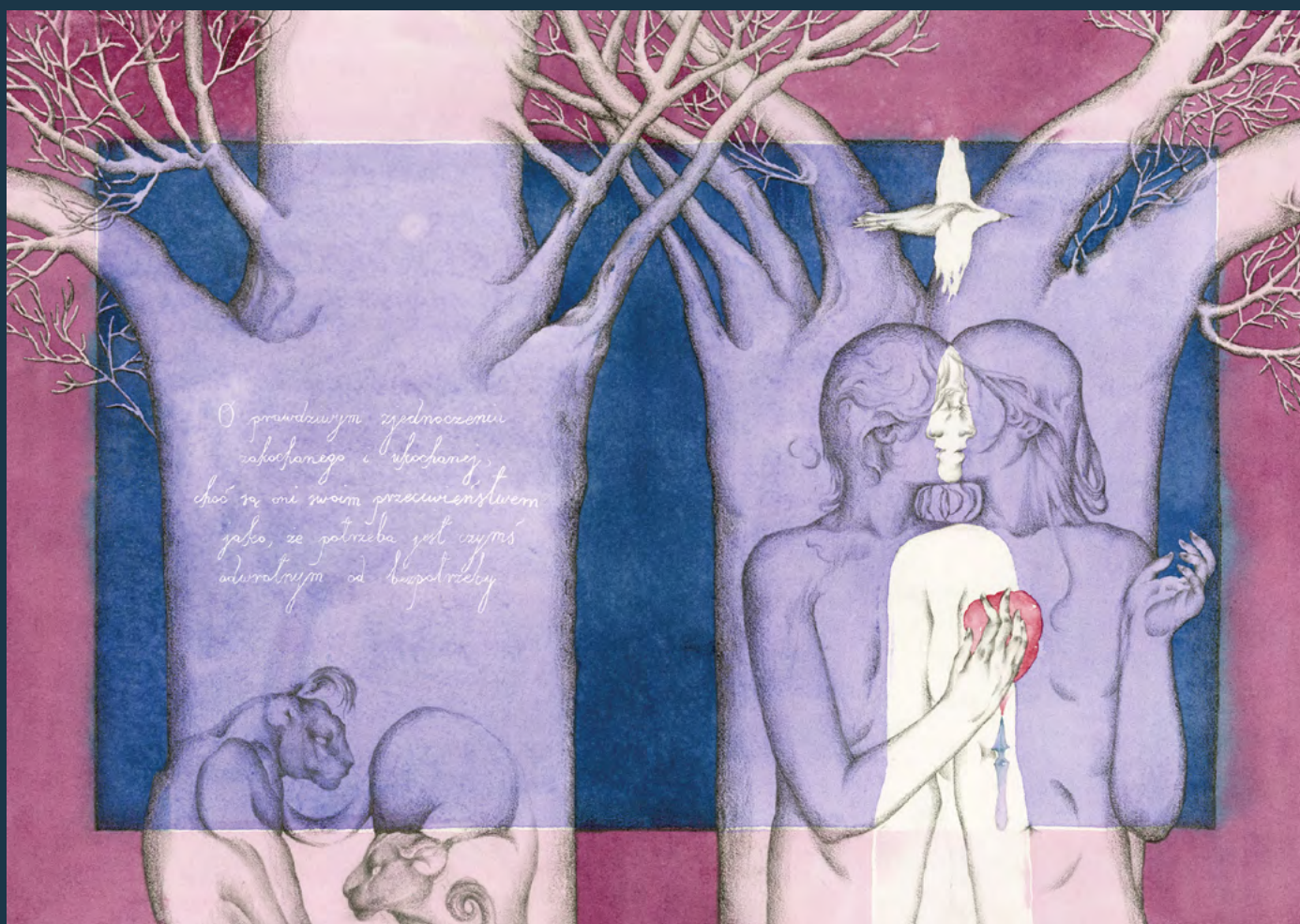

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Gazeta Uniwersytecka

nr 1 (134)
Styczeń/Luty 2025
ISSN 2719-4647

Z życia uczelni

Oficjalnie oddane do użytku
Podkarpackie Centrum
Chorób Płuc

Nagrody i osiągnięcia

Nagroda im. Jerzego Panka
za najlepszy dyplom
Instytutu Sztuk Pięknych
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Do poczytania

Ocieplenie klimatu
a wymieranie gatunków:
droga ku zrównoważonemu
rozwojowi

Studencki Uniwersytet

Za nami uroczysta
Gala Laur Studenta
2024/2025

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 2719-4647

Skład i korekta: Wydawnictwo UR

Druk: Drukarnia UR

Adres Redakcji:

al. Rejtana 16c

35-959 Rzeszów

tel.: +48 17 872 10 26

gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja

Wioletta Wrona

Na okładce

Fragment dyplomu laureatki nagrody
im. Jerzego Panka za najlepszy dyplom
Instytutu Sztuk Pięknych

Uniwersytetu Rzeszowskiego

Gabriela Rytarowska,

Działalodzin Rumi. Anioł upojony.

Opowieści mistyczne.

Ilustracje, 39, 2024, 29,7 × 42 cm,

technika własna

Projekt layoutu

Kamil Skrzypiec

Nakład: 150 egz.

Gazetę Uniwersytecką wydaje

Uniwersytet Rzeszowski za zgodą

Rektora. Autorzy tekstów

i współpracownicy nie otrzymują

honorariów za publikację.

Zastrzegamy sobie prawo skracania,

adiustacji tekstów i zmiany tytułów.

Z życia uczelni

- 4 Z obrad Senatu
- 5 Od stycznia 2025 r. zmienia się struktura naszej uczelni
- 6 JM Rektor UR wręczył powołania Dziekanom, którzy od nowego roku pokierują wydziałami
- 8 Pierwsze posiedzenie kolegium rektorskiego w nowej strukturze z nowo powołanymi Dziekanami
- 9 Nowy kanclerz Uniwersytetu Rzeszowskiego
- 10 Spotkanie opłatkowe Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego
- 11 Noworoczne spotkanie Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z emerytami i rencistami
- 13 Oficjalnie oddane do użytku Podkarpackie Centrum Chorób Płuc
- 15 Uniwersytet Rzeszowski przystąpił do Podkarpackiej Rady Rektorów Szkół Wyższych
- 17 Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego spotkał się ze studentami
- 18 Współpraca Uniwersytetu Rzeszowskiego z Komendą Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie – kluczowy krok w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa na uczelni
- 19 Podpisanie certyfikatów potwierdzających ukończenie pierwszej edycji szkolenia Międzynarodowego Stażu Naukowego
- 21 Porozumienie o współpracy Uniwersytetu Rzeszowskiego z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II
- 22 Umowa o współpracy między Uniwersytetem Rzeszowskim a Państwową Inspekcją Pracy

Nominacje

- 23 Profesura na Wydziale Biologii i Ochrony Przyrody prof. dr hab. Iwona Kania-Kłosok
- 24 Profesura na Wydziale Biotechnologii prof. dr hab. Robert Pązik

Do pocyntania

- 27 Wydawnictwo UR poleca
- 28 Międzynarodowe święto miłości i zakochanych
- 30 Język jest wartością – kilka myśli na Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- 33 Ocieplenie klimatu a wymieranie gatunków: droga ku zrównoważonemu rozwojowi
- 38 Artykuł dr hab. Marty Połtowicz-Bobak, prof. UR, w „Scientific Reports”. Jednak kanibalizm. Nowe badania nad szczątkami kostnymi z Jaskini Maszyckiej
- 40 Pierwsze pacjentki skorzystały z możliwości porodu w znieczuleniu zewnątrzoponowym w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym
- 42 Pierwszy zabieg w Polsce z zastosowaniem nowego modelu plomb podplamkowej został przeprowadzony w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym

Wywiady

- 44 Podatki, zmiany w ordynacji i *vacatio legis* – wywiad z dr. Pawłem Majką

Konferencje i seminaria

- 46 V Międzynarodowy Kongres Praw Człowieka
- 47 VI Zjazd Forum Uniwersytetów Polskich
- 49 Dzień Nauki Polskiej w Collegium Medicum

Nagroda i osiągnięcia

- 50 Lokalna współpraca – międzynarodowy sukces
- 50 Ekspert PKA w dyscyplinie pedagogika
- 51 Najbardziej wpływowo osoby w polskiej medycynie i ochronie zdrowia!
- 51 Profesor Artur Mazur został konsultantem wojewódzkim w dziedzinie endokrynologii i diabetologii dziecięcej
- 52 Nagroda im. Jerzego Panka za najlepszy dyplom Instytutu Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego
- 55 JM Rektor UR powołał dr. hab. Radosława Chabra, prof. UR, do pełnienia funkcji dyrektora Centrum Kształcenia Poddyplomowego Kadr Medycznych
- 55 Powołanie dr hab. Anny Kościółek, prof. UR, na członka zespołu do spraw cyfryzacji postępowania cywilnego działającego przy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości

- 56 Dr hab. Marek Cierpiął-Wolan, prof. UR, został powołany na prezesa Głównego Urzędu Statystycznego
- 57 Patent na wynalazek pn. „Sposób obniżania zawartości kwasu szczawiowego w ogonkach liściowych rabarbaru”
- 57 Patent na wynalazek pn. „Saszetka nawozowa z celulozy z biowęgłem, sposób wytwarzania tej saszetki nawozowej i zastosowanie saszetki nawozowej”
- 58 Najwyższe dofinansowanie w historii Uniwersytetu Rzeszowskiego dla projektu B+R realizowanego przez dr hab. n. med. Annę Czerniecką-Kubicką, prof. UR
- 59 Grant Wyszehradzki dla Wydziału Nauk o Zdrowiu i Psychologii Collegium Medicum UR za projekt kierowany przez dr. hab. Pawła Więcha, prof. UR
- 59 Powołanie Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego do Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej
- 60 Najnowocześniejsze techniki multifraktalne 2D odkrywają głębię ekspresjonizmu Pollocka – intrygujący artykuł dr. hab. Rafała Raka, prof. UR z Instytutu Nauk Fizycznych UR
- 61 Dr hab. Anna Siewierska, prof. UR, laureatką prestiżowej nagrody za najlepszą książkę politologiczną
- 62 Patent na wynalazek pn. „Saszetkowy pochłaniacz etylenu z biomasowym złożem toryfikowanym i zastosowanie saszetkowego pochłaniacza etylenu”
- 62 Zespół naukowców z UR otrzymał patent na wynalazek pt. „Ustrój hybrydowy dźwiękochłonnaizolacyjny, pasywno-aktywny”
- 63 Profesor Grażyna Jaworska powołana na Wiceprzewodniczącą Polskiej Komisji Akredytacyjnej
- 63 Gratulacje dla twórców patentu P.435341!

Kultura i sztuka

- 64 XII Międzynarodowy Festiwal Kołęd i Pastoralek w Rzeszowie
- 67 Akcja charytatywna ZPIT UR „Resovia Saltans”

Wydarzenia

- 68 Podążając za światłem ikon...
- 71 604 uczestników II Zimowych Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego 2024 w Bibliotece Austriackiej Uniwersytetu Rzeszowskiego
- 73 Refleksja nad pamięcią i przeszłością. XVII Obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu
- 76 Społeczność Uniwersytetu Rzeszowskiego spotkała się, by wspólnie zakolegować!

Varia

- 78 Staż pracownic Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa w Polónia Sociedade do Rio de Janeiro i Universidade de São Paulo

Pro memoria

- 80 Wspomnienie o prof. Grzegorzu A. Kleparskim (1957–2024)
- 81 Wspomnienie o Profesorze Zbigniewie Stachowskim

Studencki uniwersytet

- 83 VI Studencka Konferencja Naukowa „Zrównoważony rozwój i perspektywy dla odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadami”
- 85 Studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego na spotkaniu z przedstawicielami UNOPS
- 86 Za nami uroczysta gala Laur Studenta 2024/2025
- 89 Nasze kolejne penitencjarne wyjątkowe i wartościowe doświadczenie Jest taki Kwiat – przedstawienie teatralne w Zakładzie Karnym w Rzeszowie
- 90 Przewodniczącą Samorządu Studentów UR Bartosz Gabrychowicz otrzymał powołanie na stanowisko członka Rady Studentów Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej

Zdrowie

- 91 Jak zdrowo podejść do tłustego czwartku?
- 92 Jedzenie a odporność, czyli co powinno znaleźć się na talerzu, by wzmocnić organizm?

Na sportowo

- 93 Krynica po raz dziesiąty

Z obrad Senatu

Justyna Zięba

Pierwsze posiedzenie Senatu w nowym 2025 r. zostało zwołane na **27 stycznia**.

W pierwszych dwóch punktach Senat pozytywnie zaopiniował kandydatury:

- mgr. inż. Marcina Rusiniaka – na funkcję kancлера Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- mgr. Bartosza Jadama – na dyrektora Uniwersyteckiego Centrum Transferu Technologii.

W bloku spraw dydaktycznych podjęto uchwałę w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku fizjoterapia (English Division), jednolite studia magisterskie o profilu ogólnoakademickim, oraz uchwałę w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej zlecenia przez Ministerstwo Edukacji Narodowej realizacji przez Uniwersytet Rzeszowski kwalifikacyjnych studiów podyplomowych dla nauczycieli w zakresie edukacji zdrowotnej.

Posiedzenie Senatu zwołane na **24 lutego** obfitowało głównie w sprawy związane z działalnością dydaktyczną.

W pierwszym punkcie Senat zaopiniował kandydatury do odznaczeń państwowych i resortowych obejmujących krzyże zasługi, medale za długoletnią służbę, medale Komisji Edukacji Narodowej, medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” oraz Odznakę Honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

W dwóch kolejnych punktach podjęto uchwałę w sprawie zasad i trybu przyjmowania do Szkoły Doktorskiej w Uniwersytecie Rzeszowskim na rok akademicki 2025/2026 oraz uchwałę w sprawie ustalenia programu kształcenia na cykl kształcenia rozpoczynający się od roku akademickiego 2025/2026 w Szkole Doktorskiej w Uniwersytecie Rzeszowskim.

Kolejna podjęta uchwała dotyczyła zasad organizacji i funkcjonowania Wewnętrznego Systemu

Zapewnienia Jakości Kształcenia w Szkole Doktorskiej w Uniwersytecie Rzeszowskim.

Podczas posiedzenia przyjęte zostały również uchwały w sprawie:

- określania sposobu potwierdzania efektów uczenia się w Uniwersytecie Rzeszowskim,
- zasad organizacji i funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na studiach, studiach podyplomowych i innych formach kształcenia prowadzonych w Uniwersytecie Rzeszowskim,
- wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych w Uniwersytecie Rzeszowskim.

W kolejnym punkcie Senat podjął uchwałę zmieniającą Uchwałę nr 344/06/2024 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2025/2026 (z późn. zm.). Trzy kolejne uchwały dotyczyły zmian w podjętych już wcześniej uchwałach związanych z ustaleniem zasad przyjmowania na studia laureatów oraz finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz laureatów konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich. Uchwały obejmują lata akademickie: 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026, 2026/2027, 2027/2028, 2028/2029.

W ostatnim punkcie Senat podjął uchwałę w sprawie ustalenia programu studiów podyplomowych *zarządzanie instytucją oświatową*.

Od stycznia 2025 r. zmieniła się struktura naszej uczelni

Oskar Kaczorowski

16 grudnia 2024 r. podczas posiedzenia Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego uchwalono nowy Statut Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz pozytywnie zaopiniowano Regulamin organizacyjny uczelni.

Zgodnie z decyzjami podjętymi przez senatorów dotychczasowe kolegia zostały zastąpione przez wydziały, których jest 15.

W strukturze Uniwersytetu Rzeszowskiego utrzymano Collegium Medicum, w którym funkcjonują cztery odrębne wydziały, co pozwoli na zachowanie specyfiki oraz wysokiej jakości kształcenia w obszarze medycyny i nauk pokrewnych.

Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich, komentując zmiany strukturalne w uczelni, podkreśla zalety powrotu do modelu wydziałów.

Wprowadzenie nowej struktury ma na celu zwiększenie efektywności zarządzania i umożliwienie bardziej lokalnego podejmowania decyzji. Osoba zarządzająca większym kolegium, obejmującym wiele dyscyplin, nie zawsze może znać szczegółowe potrzeby wszystkich obszarów naukowych – wyjaśniał Rektor.

Zauważył, że dotychczasowe kolegia, choć skuteczne w koncentrowaniu się na wąszych obszarach działalności, powodowały pewne problemy – szczególnie dla jednostek, które były oddzielone od głównych budynków uczelni.

Podkreślił również, że reforma pozwoli władzom rektorskim skoncentrować się na kwestiach ogólnouczelnianych, takich jak nauka, kształcenie, polityka naukowa, umiędzynarodowienie i reprezentowanie Uniwersytetu zarówno w kraju, jak i za granicą.

– Chciałbym bardzo mocno podkreślić, że dla mnie wszyscy studenci i pracownicy są równi, a celem reformy jest wzmocnienie poczucia jedności naszej uczelni – dodał prof. Reich.

Zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 2025 r. Szczegółowy tekst uchwały oraz pełna nowa struktura organizacyjna uczelni zostały opublikowane na oficjalnej stronie internetowej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

LISTA WYDZIAŁÓW

1. Wydział Biologii i Ochrony Przyrody
2. Wydział Ekonomii i Finansów
3. Wydział Filologiczny
4. Wydział Humanistyczny
5. Wydział Muzyki
6. Wydział Nauk Społecznych
7. Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych
8. Wydział Pedagogiki i Filozofii
9. Wydział Prawa i Administracji
10. Wydział Sztuk Pięknych
11. Wydział Technologiczno-Przyrodniczy

oraz wydzielone w strukturze Uniwersytetu jako Collegium Medicum:

12. Wydział Biotechnologii
13. Wydział Medyczny
14. Wydział Nauk o Kulturze Fizycznej
15. Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii

JM Rektor UR wręczył powołania Dziekanom, którzy od nowego roku pokierują wydziałami

Na grudniowym posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego podjęto decyzję o istotnych zmianach w strukturze organizacyjnej naszej uczelni. Dotychczasowe kolegia zostały zastąpione przez wydziały, których jest 15. 19 grudnia 2024 r. JM Rektor UR prof. dr hab. n. med. Adam Reich wręczył pierwsze nominacje nowym Dziekanom (objęli oni funkcje kierownicze w wybranych wydziałach z początkiem nowego roku). Wkrótce powołania otrzymali kolejni Dziekani. Serdecznie gratulujemy wszystkim wyróżnionym nominacjami oraz życzymy sukcesów w realizacji nowych wyzwań.

Dziekan Wydziału Ekonomii
i Finansów
dr hab. Bogdan Wierzbński, prof. UR

Dziekan Wydziału Pedagogiki
i Filozofii
dr hab. Janusz Miąso, prof. UR

Dziekan Wydziału Sztuk Pięknych
dr hab. Łukasz Cywicki, prof. UR

Dziekan Wydziału Medycznego
w Collegium Medicum Uniwersytetu
Rzeszowskiego
dr hab. n. med. Rafał Podgórski, prof. UR

Dziekan Wydziału Humanistycznego
prof. dr hab. Paweł Grata

Dziekan Wydziału Biologii i Ochrony
Przyrody
dr hab. Mateusz Mołoń, prof. UR

Dziekan Wydziału Filologicznego
dr hab. Agnieszka Myszk, prof. UR

Dziekan Wydziału Prawa
i Administracji
dr hab. Renata Świrgoń-Skok, prof. UR

Dziekan Wydziału Nauk Społecznych
dr hab. Krzysztof Żarna, prof. UR

Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu
i Psychologii
dr hab. Edyta Łuszczki, prof. UR

Dziekan Wydziału Nauk
o Kulturze Fizycznej
prof. dr hab. Wojciech Czarny

p.o. Dziekana Wydziału
Technologiczno-Przyrodniczego
dr hab. inż. Jadwiga Topczewska,
prof. UR

Dziekan Wydziału Biotechnologii
dr hab. Justyna Ruchała, prof. UR

Dziekan Wydziału Muzyki
dr hab. Małgorzata Zarębińska, prof. UR

p.o. Dziekana Wydziału Nauk Ścisłych
i Technicznych
dr hab. Józef Cebulski, prof. UR

fot. M. Święcicki

Pierwsze posiedzenie kolegium rektorskiego w nowej strukturze z nowo powołanymi Dziekanami

13 stycznia br. odbyło się pierwsze posiedzenie kolegium rektorskiego w nowej strukturze organizacyjnej uczelni. Spotkanie miało szczególne znaczenie, ponieważ uczestniczyli w nim nowo powołani Dziekani.

Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich na otwarciu kolegium podkreślił znaczenie współpracy i zaangażowania w realizację strategicznych celów w budowaniu pozycji naszej Alma Mater. Nowa struktura organizacyjna ma usprawnić funkcjonowanie Uniwersytetu oraz zwiększyć jego konkurencyjność w kraju i za granicą.

Podczas spotkania Dziekani przedstawili swoje priorytety i wizje rozwoju poszczególnych wydziałów. Omówiono również kluczowe kwestie związane z działalnością dydaktyczną, badawczą i organizacyjną. Szczególną uwagę poświęcono współpracy międzywydziałowej oraz wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań w nauczaniu i badaniach naukowych.

Nowa kadra dziekańska, w skład której wchodzi doświadczeni naukowcy, wyraziła gotowość do aktywnego działania na rzecz rozwoju Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wszyscy uczestnicy podkreślili, że kluczowym elementem sukcesu będzie wspólne zaangażowanie oraz otwarty dialog na wszystkich poziomach zarządzania uczelnią.

fot. M. Świąćicki

Nowy kanclerz Uniwersytetu Rzeszowskiego

Oskar Kaczorowski

Z przyjemnością informujemy, że w wyniku konkursu oraz po pozytywnym zaopiniowaniu przez Senat Uniwersytetu Rzeszowskiego nowym kanclerzem uczelni został mgr inż. Marcin Rusiniak.

Marcin Rusiniak to menedżer z wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Jest absolwentem Politechniki Śląskiej oraz University of Central Lancashire, gdzie ukończył studia na kierunku Master of Business and Administration. W swojej karierze zawodowej pełnił funkcje w renomowanych firmach o zasięgu międzynarodowym. Od 2013 r. zasiada w zarządach spółek, pełniąc funkcję dyrektora zarządzającego. Pełnił również funkcję dyrektora generalnego na Afrykę Południową w jednym z amerykańskich koncernów.

Marcin Rusiniak posiada doświadczenie w zarządzaniu zasobami ludzkimi i finansowymi oraz w przeprowadzaniu procesów zakupowych i restrukturyzacji spółek. W swojej pracy zawodowej był wielokrotnie wyróżniany za efektywne zarządzanie i osiągnięcia oraz uznany za najlepszego dyrektora zarządzającego w Europie.

Spotkanie opłatkowe Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego

Joanna Wilk

16 grudnia 2024 r. podczas posiedzenia Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyło się tradycyjne spotkanie opłatkowe.

JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich złożył świąteczne życzenia wszystkim członkom Senatu. Spotkanie opłatkowe było okazją do wymiany życzeń świątecznych oraz refleksji nad mijającym rokiem w serdecznej atmosferze wspólnoty akademickiej.

fot. M. Świąćicki

Noworoczne spotkanie Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z emerytami i rencistami

Joanna Wilk

11 stycznia 2025 r. odbyło się uroczyste spotkanie noworoczne, podczas którego Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego miał przyjemność powitać emerytów i rencistów – byłych pracowników naszej Alma Mater. W wydarzeniu wzięło udział 120 osób, które swoją wieloletnią pracą i zaangażowaniem budowały renomę i dbały o rozwój naszej uczelni. Jego Magnificencja Rektor UR prof. dr hab. n. med. Adam Reich wyraził wdzięczność za ich obecność oraz przekazał najserdeczniejsze życzenia noworoczne. W spotkaniu uczestniczyli również: Prorektor ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej prof. dr hab. Jolanta Szempruch, Prorektor ds. Finansów i Rozwoju dr hab. Józef Cebulski, prof. UR

Prorektor ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym prof. dr hab. Janusz Pasterski

ks. Tomasz Gałuszka

mgr Karina Ukraińska, dyrektor Biura Rektora i członek komisji socjalnej

mgr Renata Pięta, zastępca kierownika Działu Kadr i Płac

lic. Elżbieta Mazur-Niemiec

Uczestnicy wydarzenia zasiedli do wspólnego posiłku, a uroczystość uświetniły występy artystyczne. Wystąpili:

ZPiT UR „Resovia Saltans” z oprawą muzyczną pod kierownictwem prof. dr. hab. Pawła Palucha

Kwintet akordeonowy pod kierownictwem dr. hab. Mirosława Dymona, prof. UR, i prof. dr. hab. Pawła Palucha

Uczniowie Dwujęzycznego Liceum Uniwersyteckiego pod kierownictwem mgr Sylwii Pomianek

Zespół Taneczny Klubu Tańca Towarzystwskiego Dżet – Rzeszów-Boguchwała

To wyjątkowe spotkanie było okazją do wspomnień, integracji i podziękowań za lata pracy na rzecz Uniwersytetu Rzeszowskiego. Dziękujemy wszystkim uczestnikom za stworzenie niezapomnianej atmosfery i zapraszamy do udziału w kolejnych wydarzeniach organizowanych przez naszą uczelnię.

fot. M. Świącicki

Oficjalnie oddane do użytku Podkarpackie Centrum Chorób Płuc

Ponadstumilionowa, największa zrealizowana dotychczas inwestycja w obszarze ochrony zdrowia w województwie podkarpackim – Podkarpackie Centrum Chorób Płuc (PCChP) w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie (USK w Rzeszowie) zostało oficjalnie oddane do użytku

– Możemy świętować otwarcie ważnej inwestycji, w której będziemy mogli kształcić studentów nie tylko kierunków medycznych, ale również paramedycznych, a także leczyć pacjentów z całego makroregionu – mówi JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich. Rozbudowa PCChP była prowadzona w latach 2018–2024 w trzech etapach w ramach projektu pn. *Profilaktyka, diagnostyka i kompleksowe leczenie chorób układu oddechowego z chirurgicznym i chemicznym leczeniem nowotworów klatki piersiowej na oddziałach klinicznych oraz rehabilitacją* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020. Celem projektu jest zapewnienie kompleksowości i ciągłości leczenia chorób układu oddechowego na terenie Podkarpacia.

– Jest to najnowocześniejszy szpital w regionie, który zapewni diagnostykę, leczenie i rehabilitację cierpiącym na choroby płuc – uważa Wojciech Zawalski, p.o. dyrektor Uniwersyteckie-

go Szpitala Klinicznego im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie.

Z uwagi na deficyty infrastruktury oraz rosnące potrzeby rozwoju diagnostyki i leczenia chorób płuc inwestycja przez ostatnie lata była jedną ze strategicznych i priorytetowych dla Samorządu Województwa Podkarpackiego. Dziś PCChP jest nowoczesną, ważną częścią USK w Rzeszowie. Zgodnie z deklaracją złożoną Uniwersytetowi Rzeszowskiemu Samorząd zapewnił finansowanie i dokończenie tego projektu.

– Każdy szpital powinien się rozwijać – powiedział Marszałek Województwa Podkarpackiego Władysław Or-

tyl. – Dzięki inwestycjom PCChP to dla pracowników, lekarzy, pacjentów czy studentów zupełnie nowa jakość.

W ramach I etapu inwestycji zakończonego w 2022 r. powstał nowy pięciokondygnacyjny budynek, do którego przeniesione zostały i wyposażone Klinika Gruźlicy i Chorób Płuc z Obturacyjnym Bezdechem Sennym z zabytkowego pałacu Jędrzejowiczów, Klinika Pulmonologii i Chemioterapii oraz Klinika Chirurgii Klatki Piersiowej. W nowej infrastrukturze zlokalizowano także w pełni wyposażone zaplecze diagnostyczne: Zakład Patomorfologii i Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej oraz zaplecze technicz-

ne, w tym trzystrefową Centralną Sterylizację. Stworzono przede wszystkim komfortowe dla pacjentów warunki hospitalizacji – przestronne i wyposażone sale z węzłami sanitarnymi, w pełni przystosowane dla osób z niepełnościami.

Ostatnie dwa lata poświęcono na przebudowę kolejnych budynków szpitala razem z infrastrukturą techniczną, instalacjami, zagospodarowaniem terenu oraz zakupem wyposażenia, w tym sprzętu medycznego do diagnostyki i leczenia. W II etapie inwestycji powstał drugi nowy budynek, w którym działają: nowoczesna Izba Przyjęć zapewniająca *triage* i izolację pacjentów, Poradnia Gruzlicy, Klinika Gruzlicy i Chorób Płuc (II odcinek), nowy Pododdział Rehabilitacji Pulmonologicznej oraz zaplecze techniczne (wentylatornia).

– Ta inwestycja połączyła wiele środowisk i radnych kilku kadencji – powiedziała Wojewoda Podkarpacka Teresa Kubas-Hul. – Decyzja o scaleniu szpitali nie była łatwa. Teraz, z perspektywy czasu, wiemy, że był to krok w dobrą stronę [PCChP i Kliniczny Szpital Wojewódzki nr 1 im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie połączono w 2017 r. – przyp. red.] W ramach Kliniki Gruzlicy i Chorób Płuc poszerzono zakres badań bezdechu sennego, także o diagnostykę dzieci z niepełnościami.

W III etapie modernizacją objęto dotychczasowe segmenty szpitala przy ul. Rycerskiej – Poradnię Chirurgii Klatki Piersiowej, Pracownię Bronchoskopii, Pracownię Badań Czynnościowych – Spirometrię oraz Klinikę Gruzlicy i Chorób Płuc (III odcinek), Klinikę Pulmonologii i Chemioterapii z chemią dzienną oraz część administracyjną.

Profilaktyka, diagnostyka i kompleksowe leczenie chorób układu oddechowego z chirurgicznym i chemicznym leczeniem nowotworów klatki piersiowej na oddziałach klinicznych oraz rehabilitacją

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014–2020

Działanie 6.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Wartość projektu: 102 104 132,40 zł

Wydatki kwalifikowalne: 95 349 311,90 zł

Dofinansowanie UE: 78 870 313,62 zł

Budżet państwa: 13 604 930,52 zł

Budżet województwa: 2 874 067,76 zł

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych: 5 774 940,27 zł

Źródło:

Podkarpackie Centrum Chorób Płuc w Rzeszowie największą inwestycją w ochronie zdrowia w województwie podkarpackim – Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie

fot. USK w Rzeszowie

Uniwersytet Rzeszowski przystąpił do Podkarpackiej Rady Rektorów Szkół Wyższych

Przedstawiciele uczelni działających w województwie podkarpackim powołał do życia Podkarpacką Radę Rektorów Szkół Wyższych.

14 stycznia JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich wraz z Rektorami rzeszowskich uczelni wyższych podpisał deklarację przystąpienia do Podkarpackiej Rady Rektorów Szkół Wyższych. Podczas spotkania prezentację m.in. dotyczącą planowanych projektów i inicjatyw wygłosiła Prorektor ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej UR prof. dr hab. Jolanta Szempruch. Podkarpacka Rada Rektorów Szkół Wyższych skupia przedstawicieli uczelni wyższych funkcjonujących w regionie. Celem tej inicjatywy jest nie tylko integracja środowiska akademickiego, ale także wzmacnianie roli uczelni w tworzeniu innowacyjnych rozwiązań oraz budowaniu silnej tożsamości regionu na mapie naukowej Polski i Europy. Podkarpacka Rada Rektorów Szkół Wyższych została utworzona w ramach realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie projektu, który jest finansowany ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności, jako ciało doradcze Marszałka Województwa Podkarpackiego w procesie wdrażania, koordynacji i monitorowania Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (ZSU 2030) w województwach.

Celem działania Rady Rektorów jest współpraca dla zbudowania systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych.

Założone kompetencje i zadania Rady Rektorów:

- podejmowanie działań na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego publicznego i niepublicznego w regionie,

- inspirowanie i koordynowanie współpracy szkół wyższych kierowanych przez rektorów – członków PRRSW,
- zaangażowanie szkół wyższych w działania wdrażające Zintegrowaną Strategię Umiejętności (ZSU 2030) w obszarze szkolnictwa wyższego,
- nawiązywanie współpracy przedstawicieli szkół wyższych z kluczowymi pracodawcami regionu, zwłaszcza w obszarze inteligentnych specjalizacji zgodnych z Regionalną Strategią Innowacji (RSI),
- podjęcie zagadnień związanych z modyfikacją programów kształcenia wyższego we współpracy z pracodawcami i instytucjami rynku pracy,
- podejmowanie działań w celu opracowywania standardu staży i praktyk zawodowych we współpracy z pracodawcami,
- podejmowanie działań w celu zminimalizowania rozbieżności między kształceniem a potrzebami rynku pracy,
- podejmowanie działań w celu wspierania uczenia się przez całe życie.

Województwo podkarpackie stoi przed ważnym wyzwaniem – koniecznością wprowadzenia nowych rozwiązań, które umożliwią trwały rozwój

oraz dostosowanie do zmieniającej się sytuacji rynkowej. Perspektywa odbudowy i transformacji naszego regionu jest długotrwała, co wymaga systemowego podejścia w tym zakresie.

Rada Rektorów stanie się forum wymiany poglądów i informacji w kontekście opisanych problemów i będzie miała tym samym możliwość opracowania propozycji konkretnych rozwiązań, które będą następnie przedkładane administracji samorządowej i rządowej.

Ideą funkcjonowania Rady Rektorów jest gotowość do dialogu i współpracy z instytucjami samorządowymi, rządowymi oraz rynkiem pracy w zakresie zgłaszania i wdrażania rozwiązań dla działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych.

Szeroki dialog branżowy, w jaki może angażować się Rada Rektorów, wpłynie na wzmocnienie mechanizmów współpracy mających na celu dalszy rozwój województwa podkarpackiego.

fot. M. Świąćicki

Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego spotkał się ze studentami

Joanna Wilk

16 stycznia 2025 r. odbyło się spotkanie otwarte dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego z JM Rektorem prof. dr. hab. n. med. Adamem Reichem. Wydarzenie było wyjątkową okazją do bezpośredniego kontaktu społeczności studenckiej z władzami uczelni.

Podczas spotkania obecni byli również Prorektor ds. Studenckich i Kształcenia prof. dr hab. Sabina Grabowska oraz Pełnomocnik Rektora ds. Studenckich Kół Naukowych dr hab. Marta Kopańska, prof. UR.

Spotkanie rozpoczęło się od wystąpień prelegentów zaproszonych przez JM Rektora. Zainteresowanie studentów wzbudziła prezentacja przedstawicieli Podkarpackiego Centrum Innowacji, którzy przedstawili możliwości oferowane przez ProtoLab – nowoczesną przestrzeń przeznaczoną do realizacji kreatywnych pomysłów. ProtoLab to nie tylko miejsce pracy nad innowacyjnymi projektami, ale także platforma wymiany wiedzy i doświadczeń, gdzie organizowane są liczne warsztaty, szkolenia i spotkania tematyczne.

Aktywności studenckie

Kolejnym istotnym punktem programu było omówienie szerokiej gamy aktywności i możliwości rozwoju dostępnych dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego. Pełnomocnik Rektora ds. Studenckich Kół Naukowych dr hab. Marta Kopańska, prof. UR, przedstawiła ofertę kół naukowych działających na uczelni,

zachęcając studentów do angażowania się w ich działalność.

Nie zabrakło także głosów przedstawicieli samorządu i organizacji studenckich. Bartosz Gabrychowicz, przewodniczący Samorządu Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, gorąco zachęcił do dołączenia do Samorządu, podkreślając, że jest to doskonała okazja do zdobywania nowych umiejętności i wpływania na życie uczelni. Wiktoria Schabowska, przewodnicząca NZS, apelowała do swoich koleżanek i kolegów o aktywność w organizacjach studenckich, które stanowią istotny element życia akademickiego i rozwijają kompetencje przydatne w dalszej karierze.

Dyskusje o sprawach bieżących

Podczas spotkania poruszono również istotne tematy dotyczące bie-

żących działań uczelni. Omówiono harmonogram studiów, innowacyjne rozwiązania mające na celu usprawnienie komunikacji między studentami a uczelnią, a także zmiany w strukturze organizacyjnej. Uczestnicy mieli okazję zadać pytania i przedstawić swoje uwagi, co potwierdzało otwartość władz uczelni na dialog i współpracę ze studentami. Spotkanie było nie tylko platformą wymiany informacji, ale także inspiracją do aktywnego uczestnictwa w życiu akademickim i wykorzystywania możliwości oferowanych przez Uniwersytet Rzeszowski. Takie inicjatywy podkreślają znaczenie współpracy między studentami a władzami uczelni oraz tworzą przestrzeń do wspólnego budowania nowoczesnej i przyjaznej społeczności akademickiej.

fot. M. Świąćicki

Współpraca Uniwersytetu Rzeszowskiego z Komendą Wojewódzką Policji w Rzeszowie – kluczowy krok w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa na uczelni

Oskar Kaczorowski

3 lutego 2025 r. w siedzibie Uniwersytetu Rzeszowskiego podpisano porozumienie, które ma na celu poprawę bezpieczeństwa na terenie uczelni oraz w jej najbliższym otoczeniu. Umowa o współpracy została zawarta pomiędzy Uniwersytetem Rzeszowskim a Komendą Wojewódzką Policji w Rzeszowie.

Porozumienie zostało podpisane przez Rektora UR prof. dr. hab. n. med. Adama Reicha oraz Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie insp. Andrzeja Patrzalka. Umowa zakłada wzajemne wsparcie w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na wszystkich kampusach Uniwersytetu Rzeszowskiego, zarówno w Rzeszowie, jak i w Weryni oraz Iwonicy. Dodatkowo strony umowy zobowiązały się do współpracy na polu edukacji, profilaktyki społecznej, badań naukowych i dydaktyki związanej z bezpieczeństwem publicznym.

Rektor UR podkreślił wagę podpisanej umowy, zwracając uwagę na znaczenie współpracy z Policją w kontekście dbania o bezpieczeństwo studentów, pracowników uczelni oraz osób odwiedzających uniwersyteckie kampusy.

– Naszym priorytetem jest stworzenie bezpiecznego środowiska do nauki, pracy i rozwoju. Współpra-

ca z Komendą Wojewódzką Policji to krok, który pozwoli na skuteczniejszą ochronę naszej społeczności akademickiej. Dzięki tej umowie możemy liczyć na profesjonalne wsparcie ze strony służb mundurowych, co z pewnością podniesie poczucie bezpieczeństwa na naszej uczelni – powiedział prof. Reich.

Porozumienie między Uniwersytetem a Policją obejmuje szeroki zakres działań. Policja będzie wspierać uczelnię w organizacji szkoleń z zakresu bezpieczeństwa, a także w ramach działań profilaktycznych skierowanych do studentów i pracowników. Ponadto współ-

praca obejmie wymianę doświadczeń w zakresie badań naukowych związanych z bezpieczeństwem publicznym. Podpisanie tej umowy to kolejny krok w budowaniu silnych relacji między uczelnią a jej otoczeniem społeczno-gospodarczym. Dzięki nawiązanej współpracy Uniwersytet Rzeszowski będzie mógł zapewnić swoim studentom, wykładowcom i pracownikom bezpieczne warunki do pracy i nauki, a także wzmocnić swoją rolę jako instytucji edukacyjnej odpowiedzialnej za kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego.

fot. M. Świącicki

Podpisanie certyfikatów potwierdzających ukończenie pierwszej edycji szkolenia Międzynarodowego Stażu Naukowego

Małgorzata Zarębińska

W uroczystej atmosferze odbyło się podpisanie przez Prorektor ds. Studentów i Kształcenia UR prof. dr hab. Sabinę Grabowską certyfikatów potwierdzających ukończenie przez 45 uczestników z Ukrainy pierwszej edycji szkolenia Międzynarodowego Stażu Naukowego „Nowoczesne podejście do organizacji procesu edukacyjnego i badawczego w naukach humanistycznych w UE: inkluzyjne, kulturowe, artystyczne oraz społeczne wymiary/ *Сучасні підходи до організації освітнього та дослідницького процесів у гуманітарних науках в ЄС: інклюзивний, культурно-мистецький та соціальний виміри*”.

Przedsięwzięcie to, zainicjowane przez Dziekan Wydziału Muzyki UR dr hab. Małgorzatę Zarębińską, prof. UR, realizowane było w trybie *online* w okresie od 19 listopada do 17 grudnia 2024 r. Rolę tłumacza oraz koordynatora współpracy pomiędzy kursantami a kadrami akademicką UR oraz zewnętrznym partnerem, tj. Międzynarodowym Instytutem Inkluzji ze Lwowa kierowanym przez dr docent Zoriana Łeniw, sprawowała dr Teresa Mazepa. Organizowane przez Uniwersytet Rzeszowski szkolenie skierowane było do kadry naukowo-akademickiej oraz pedagogicznej reprezentującej ośrodki akademickie i edukacyjne ze Lwowa, z Kijowa, Odessy, Równego,

go, Iwano-Frankowska, Kołomyi, Stariobelska, Kremenczuka, Aleksandrii, Drohobycza, Izmailu, Netiszyna, Żytomierza oraz naukowców ukraińskich reprezentujących ośrodki akademickie w Austrii, Niemczech i Słowacji.

Zajęcia, które odbyły się w ramach szkolenia, prowadzili wykładowcy Uniwersytetu Rzeszowskiego: dr hab. Małgorzata Zarębińska, prof. UR (Instytut Muzyki), dr Teresa Mazepa (Instytut Muzyki), dr Anita Lehmann (Instytut Muzyki), dr Magdalena Trinder (Instytut Neofilologii), mgr inż. Marek Miller (Instytut Muzyki) oraz dr doc. Zoriana Łeniw (Przykarpaccy Uniwersytet Na-

rodowy im. Wasyla Stefanyka, Ukraina). Ukraińscy naukowcy w swoich pracach podsumowujących udział w tym przedsięwzięciu bardzo wysoko ocenili jego poziom merytoryczny, zaznaczając m.in., że odbyty staż obejmował „ogromny zakres tematyczny, w którym zaprezentowano osiągnięcia edukacyjne w ujęciu inkluzyjnym, kulturowym, artystycznym i społecznym” – dr Oksana Bassa (Lwowska Narodowa Akademia Muzyczna im. M. Łysenki), natomiast prof. Hanna Karaś (Przykarpaccy Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka) podkreśliła, że mimo jej osobistego bogatego

doświadczenia naukowego i pedagogicznego „wykładowcom udało się otworzyć przed nią wiele nowych rzeczy, zachęcić do spojrzenia na osiągnięcia i problemy, do oceny własnej pracy”.

Serdeczne podziękowania kierujemy do JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. n. med. Adama Reicha oraz Prorektora ds. Studentów i Kształcenia UR prof. dr. hab. Sabinę Grabowską za wsparcie i pomoc w realizacji przedsięwzięcia. Jesteśmy wdzięczni wszystkim wykładowcom za wkład merytoryczny, koordynatorom, pracownikom administracyjnym i technicznym – za wsparcie, a uczestnikom – za udział w szkoleniu. Rozpoczynamy prace nad kolejnymi projektami szkoleniowymi.

fot. M. Świąćicki

Porozumienie o współpracy Uniwersytetu Rzeszowskiego z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II

Joanna Wilk

Porozumienie o współpracy zostało podpisane 14 lutego 2025 r. przez JM Rektora UR prof. dr. n. med. Adama Reicha i JM Rektora KUL ks. prof. dr. hab. Mirosława Kalinowskiego.

Porozumienie pomiędzy Uniwersytetem Rzeszowskim a Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II ma polegać na wymianie doświadczeń w obszarze szeroko rozumianej medy-

cyny. Naukowo-badawcza współpraca uczelni w zakresie wsparcia i rozwoju nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w tym w szczególności wymiany doświadczeń i wzmacniania potencjału umawiających się stron, obejmie realizację wspólnych zamierzeń o charakterze naukowym i dydaktycznym, takich jak: podejmowanie wspólnych inicjatyw, organizacja konferencji,

spotkań, seminariów, realizacja badań naukowych i rozpowszechnianie informacji o nich. Uczelnie zadeklarywały również, że współpraca będzie obejmować także wzajemne wsparcie w tworzeniu odpowiedniej bazy klinicznej.

fot. M. Świąćicki

Umowa o współpracy między Uniwersytetem Rzeszowskim a Państwową Inspekcją Pracy

Oskar Kaczorowski

Uniwersytet Rzeszowski nawiązał współpracę z Państwową Inspekcją Pracy w Rzeszowie. Umowa ma na celu rozwój wspólnych inicjatyw związanych z ochroną pracy i poprawą warunków środowiska pracy. Porozumienie zostało podpisane przez Rektora UR prof. dr. hab. n. med. Adama Reicha i p.o. Okręgowego Inspektora Pracy w Rzeszowie Dawida Barana. W ramach współpracy obie instytucje zobowiązały się do organizowania i uczestniczenia w konferencjach,

sympozjach, seminariach oraz innych wydarzeniach naukowych, które będą dotyczyły zagadnień ochrony pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Dodatkowo współpraca obejmuje wzajemne wsparcie doradcze, które jest ukierunkowane na realizację wspólnych celów oraz promowanie działań prewencyjno-promocyjnych na rzecz poprawy warunków pracy. Uniwersytet Rzeszowski zadeklarował organizowanie wydarzeń, takich jak konferencje i wykłady otwarte,

poświęcone tematom ochrony pracy. Studenci oraz pracownicy uczelni będą mieli także okazję spotkać się z przedstawicielami Okręgowego Inspektoratu Pracy, m.in. w ramach działalności Studenckich Kół Naukowych. Ponadto UR umożliwi publikowanie ofert pracy z PIP w banku ofert pracy prowadzonym przez Biuro Karier Studenckich UR oraz zapewni dostęp do zasobów bibliotecznych i platformy e-learningowej.

Z kolei Państwowa Inspekcja Pracy zadeklarowała współpracę z kadrami naukowymi Uniwersytetu przy organizacji wydarzeń poświęconych prawnej ochronie pracy. PIP udostępni również materiały informacyjne, a także umożliwi studentom odbywanie praktyk zawodowych oraz wizyt studyjnych związanych z tematyką ochrony pracy. Porozumienie ma na celu nie tylko rozwój edukacji i badań w zakresie prawa pracy, ale także promowanie świadomości prawnej wśród młodych ludzi oraz poprawę warunków pracy w regionie. Obie instytucje będą dążyć do wzajemnego wspierania swoich działań, tworząc przestrzeń do rozwoju wiedzy i praktyki w zakresie ochrony pracy.

fot. M. Świąciecki

Profesura na Wydziale Biologii i Ochrony Przyrody prof. dr hab. Iwona Kania-Kłosok

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z 14 stycznia 2025 r. nadał Iwonie Kania-Kłosok tytuł naukowy profesora nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie biologia. Prof. Iwona Kania-Kłosok studia magisterskie i doktoranckie ukończyła na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Stopień doktora nauk biologicznych uzyskała na podstawie obronionej z wyróżnieniem dysertacji w Katedrze Zoologii UŚ w Katowicach. W 2016 r. otrzymała stopień doktora habilitowanego w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauk biologicznych, dyscyplinie biologia nadany uchwałą Rady Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska UŚ.

Prof. Iwona Kania-Kłosok z Uniwersytetem Rzeszowskim związana jest od 17 lat. Prowadzi badania naukowe w zakresie taksonomii i filogenezy, zajmuje się ewolucją, paleobioróżnorodnością, paleoekologią oraz paleobiogeografią owadów ze szczególnym uwzględnieniem fosylnych muchówek (grupy *Tipulomorpha* i *Anisopodomorpha*) zachowanych w różnowiekowych żywicach kopalnych, jak również w postaci odcisków w skałach osadowych od triasu po neogen. Jest jednym z nielicznych specjalistów z zakresu paleoentomologii i ewolucji muchówek na świecie.

Prof. Iwona Kania-Kłosok jest autorem i współautorem licznych publikacji naukowych, które ukazały się w prestiżowych czasopismach z listy JCR oraz dwóch monografii. Opisała ponad 200 taksonów różnej rangi, w tym 2 podrodziny, 30 nowych dla nauki rodzajów.

Prowadziła badania w jednostkach naukowych w kraju i za granicą, m.in. we Francji, w Hiszpanii, Niemczech, Szwajcarii. Wygłaszała wykłady na konferencjach krajowych i międzynarodowych, m.in. w Chinach, Niemczech, Republice Dominikany, Libanie. Współpracuje z naukowcami z ośrodków naukowych w kraju (PAN Kraków, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Gdański) i za granicą (Hiszpania, Francja, Chiny, Wielka Brytania). Uczestniczyła i nadal uczestniczy w pracach kilku zespołów badawczych, w tym międzynarodowych, realizujących projekty finansowane w ramach konkursów krajowych (NCN), jak i zagranicznych (program FEDER), obejmujących interdyscyplinarne i międzynarodowe

we grupy specjalistów (15 krajów), realizowane w ramach tematyki dotyczącej nie tylko aspektów paleozoologicznych, ale również geologicznych, paleoekologicznych w kontekście zmian globalnych, jak projekt *Cretaceous Resin Event: Global bioevent of massive resin production of the initial diversification of modern forest ecosystems*. Koordynowała również międzynarodowy projekt *Insects in the Lower Cretaceous Lebanese amber – their taxonomy, palaeobiodiversity and evolution*.

W latach 2013–2024 była członkiem Zarządu Międzynarodowego Towarzystwa Paleoentomologicznego (International Palaeoentomological Society, IPS). Jest redaktorem czaso-

pisma „Palaeoentomology” wydawanego przez Magnolia Press (Auckland, Nowa Zelandia), od 2018 r. członkiem Międzynarodowej Rady Naukowej czasopisma „Annals of the Upper Silesian Museum in Bytom. Entomology”. Do tej pory wypromowała trzech doktorantów, kilkunastu magistrantów i licencjuszy. Od wielu lat prowadzi również zajęcia w ramach programu

Erasmus+. Była recenzentem w kilku przewodach doktorskich, członkiem komisji w postępowaniach habilitacyjnych.

Od 2008 r. prowadzi wykopaliska paleontologiczne we fliszu podkarpackim we współpracy z dr. Tomášem Příkrylem (Institute of Geology, Academy of Sciences of the Czech Republic, Praga). W rezultacie zebrana została kolekcja

około tysiąca okazów, sfosylizowanych szkieletów kopalnych ryb (okazy są zdeponowane w kolekcji Uniwersytetu Rzeszowskiego). Materiały z tej kolekcji pozwoliły na opis nowego dla nauki gatunku *Propercarina problematica*, a także przeprowadzenie rewizji gatunków wcześniej opisanych.

Profesura na Wydziale Biotechnologii prof. dr hab. Robert Pązik

Prof. dr hab. Robert Pązik jest absolwentem Technikum Chemicznego w Kędzierzynie-Koźlu-Sławieicach, które ukończył w 1997 r. W tym samym roku podjął studia magisterskie na ówczesnym Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Uniwersytetu Opolskiego w Opolu. Tytuł magistra chemii uzyskał w 2002 r. na podstawie pracy *Synteza i optyczne badania wytworzonych metodą żol-żelową materiałów ferroelektrycznych domieszkowanych jonami europu(III)*, która została wykonana pod opieką naukową prof. Witolda Waclawka (UO) oraz prof. Wiesława Stręka (Instytut Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych im. Włodzimierza Trzebiatowskiego, Polska Akademia Nauk we Wrocławiu). Natomiast w 2008 r. otrzymał stopień doktora nauk chemicznych po obronieniu dysertacji *Synteza i zbadanie właściwości optycznych i elektrycznych nanokrystalicznych materiałów BaTiO₃ domieszkowanych jonami ziem rzadkich*, której promotorem był prof. Wiesław Stręk (INTiBS PAN, Wrocław),

a w 2016 r. uzyskał habilitację w tej samej dyscyplinie (INTiBS PAN, Wrocław). Od 2017 r. związany z Uniwersytetem Rzeszowskim. W latach 2018–2019 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Biotechnologii, później był dyrektorem Instytutu Biologii i Biotechnologii (2019–2023), a także dyrektorem Instytutu Biotechnologii (2023–2024). Na Uniwersytecie Rzeszowskim był senatorem dwóch kadencji, przewodniczącym Komisji Bibliotecznej, członkiem Komisji Nauki oraz od 2019 do 2024 r. jej wiceprzewodniczącym. Jest członkiem sekcji Biotechnologii Medycznej Komitetu Biotechnologii Polskiej Akademii Nauk oraz ekspertem współpracującym z zespołem nauk ścisłych i przyrodniczych Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dyscyplinie nauki chemiczne. Pełni również funkcję członka w Podkarpackiej Radzie Innowacyjności (PRI) w Zarządzie Województwa Podkarpackiego (decyzja Zarządu nr 297/5847/21).

Jako magister otrzymał wyróżnienie w Konkursie im. Janiny Janikowej

przyznane przez Polskie Towarzystwo Chemiczne za najlepszą pracę magisterską (2003). Laureat stypendium START (2007) dla wybitnych młodych naukowców przyznanego przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej (FNP). Dwukrotnie otrzymał stypendium rządu Francji na staże badawcze – w 2011 r. (BGF) oraz w 2022 r. (SSHN). Pierwszy z nich zrealizował pod opieką prof. Rachida Mahiou i prof. Philippe’a Boutinauda w zakresie modelowania termicznego wygaszania luminescencji, drugi – u prof. Jean-Marie Nedeleca, dotyczące materiałów kościozastępczych i druku 3D implantów ceramicznych, oba na Wydziale Chemii Université Clermont Auvergne (Clermont-Ferrand, Francja). Członek International So-Gel Society od 2001 r., American Chemical Society – od 2008 r., a także Royal Society of Chemistry – od 2023 r.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Roberta Pázika obejmuje 78 publikacji (indeks h – 27, 1907 cytowania). Był kierownikiem projektów NCN

Sonata „Efekt synergii zmiennego pola magnetycznego i konwersji promieniowania elektromagnetycznego z zakresu I i II optycznej bramki biologicznej na ferrytowych materiałach nanostrukturalnych dla nowoczesnych termicznych terapii chorób nowotworowych” (2017–2023), NCN Opus „Inteligentne nanocząstki do zastosowań w bio-obrazowaniu i transporcie leków” (2011–2017) oraz aplikacyjnego, przyznanego przez Podkarpackie Centrum Innowacji (PCI) „Wielofunkcyjne pianki do temperaturowo stymulowanych procesów regeneracyjnych tkanek kostnej (2022). Współautor 8 patentów UPRP, uczestnik wielu konferencji międzynarodowych (17 wykładów na zaproszenie). Odbił dwuletni staż podoktorski na Wydziale Chemii SLU (Szwedzki Uniwersytet Rolniczy – Sveriges lantbruksuniversitet) w Uppsali (Szwecja), w grupie prof. Vadima Kesslera, a także kilkanaście pobytów badawczych w ramach umów bilateralnych oraz zobowiązań projektowych (NCN Harmonia – w roli wykonawcy) na University Clermont Auvergne (Francja), University of Verona (Włochy) w zespole prof. Marca Betinello i prof. Adolfa Speghiniego oraz Turku University (Finlandia) pod opieką prof. Jormy Hölsä. Długoletnia współpraca z ośrodkiem w Clermont-Ferrand zaowocowała przyznaniem roli profesora wizytującego w Instytucie Pascala na

University Clermont Auvergne. Wypromował dwóch doktorów – dr inż. Emilia Zachanowicz, *Synteza i właściwości fizykochemiczne materiałów hybrydowych zawierających nanocząstki ferrytów z rodziny spineli*, Politechnika Wrocławska, Wrocław (2018), oraz dr inż. Magdalena Kulpa-Greszta, *Synergia konwersji zmiennego pola magnetycznego i promieniowania elektromagnetycznego na energię cieplną wybranych nanocząstek spineli magnetycznych do zastosowań w terapii fotomagnetotermicznej*, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów, a także kilkunastu magistrów, licencjatów i inżynierów z Uniwersytetu Wrocławskiego, Politechniki Wrocławskiej oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego. Recenzent w przewodach doktorskich (12), członek i przewodniczący komisji w postępowaniach habilitacyjnych Rady Doskonałości Naukowej.

W swojej pracy naukowej zajmuje się opracowywaniem i optymalizacją technik wytwarzania nanomateriałów oraz badaniem ich właściwości fizykochemicznych, zastosowaniem kationów ziem rzadkich jako luminescencyjnych sond strukturalnych w nanomateriałach nieorganicznych, badaniem mechanizmów termicznego wygaszania luminescencji, bezkontaktową konwersją zmiennego pola magnetycznego i światła z zakresu bliskiej podczerwieni na ciepło na nanostrukturach związków z rodziny ferrytów

oraz oddziaływaniem nanomateriałów z układami biologicznymi.

Okres swojej pracy badawczej w INTiBS PAN we Wrocławiu (2002–2016) podzielił na dwie główne części. Pierwsza to czas do obrony doktoratu, a więc od 2002 do 2008 r., gdy skupił się na opracowywaniu metod syntezy nanomateriałów należących do rodziny perowskitów, granatów, krzemianów, cienkich filmów na bazie tlenku tytanu oraz hybryd organiczno-nieorganicznych. Prowadzone wówczas badania dotyczyły zależności pomiędzy strukturą a właściwościami luminescencyjnymi wytworzonych substancji. Współpracował wtedy z prof. Georges'em Boulonem z Uniwersytetu w Lyonie (Francja), prof. Markiem Bettinellim z Uniwersytetu w Weronie (Włochy), a także z prof. Rachidem Mahiou oraz prof. Philippe'em Boutinaudem z Uniwersytetu w Clermont-Ferrand (Francja). W tym czasie nawiązał współpracę z prof. Jormą Hölsä z Uniwersytetu w Turku, Finlandia. W drugim okresie, czyli w latach 2010–2016, był zaangażowany w organizację i zarządzanie laboratorium chemicznym, badał syntezę nieorganicznych materiałów luminescencyjnych, kierował projektem Sonata 1 i uczestniczył w roli wykonawcy w kilku innych projektach fundowanych przez NCN (Harmonia, Sonata Bis, Opus). Po powrocie z dwuletniego stażu na SLU w Szwecji zajął się badaniami własnymi i zainicjowaniem nowego kierunku badawczego we Wrocławiu, który skupiał się na materiałach magnetycznych i optycznych (ferryty, spinele, perowskity) z przeznaczeniem do zastosowań biologicznych. Był to czas intensywnej współpracy z dr. hab. Błażem Poźniakiem z Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu w zakresie oddziaływań nanomateriałów z układami biologicznymi. Wspólnie z prof. Jackiem Pięgowskim z Katedry Inżynierii i Technologii Polimerów Politechniki Wrocławskiej rozpoczął badania dotyczące kompozytów hybrydowych. Współpracował z prof. Przemysławem Dereniem (INTiBS PAN) w ramach projektu POIG New Loks (konsorcjum INTiBS-Uniwersytet Wrocławski-Uniwersytet Gdański). Główne zadania związane były z pełnieniem obowiązków kierownika laboratorium chemicznego, poszukiwaniem i otrzymywaniem nowych luminoforów oraz badaniami właściwości fizykochemicznych tych substancji. Efektami pracy było uzyskanie oprócz ważnych publikacji naukowych kilku patentów dotyczących metod wytwarzania (Pat.226601, Pat.227796,

Pat.231236, Pat.227281). W trakcie tej współpracy zainicjował kolejny temat badawczy związanym z cięciem kwantowym, konwersją energii w górę oraz mechanizmami temperaturowego wygaszania luminescencji. W ramach kierowania projektem własnym Sonata 1 współpracował w zakresie badań właściwości magnetycznych z grupą prof. Bogdana Idzikowskiego z Instytutu Fizyki Molekularnej PAN w Poznaniu, a w 2016 r. rozpoczął współpracę z prof. Grażyną Ginalską i prof. Anną Belcarz (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), co w kolejnych latach przyniosło efekty w postaci prac i patentu dotyczącego sposobu wytwarzania magnetycznego kompozytu bioaktywnego na bazie FlexiOss® (Pat.237985).

W pierwszej połowie 2017 r. założył nową grupę badawczą na Wydziale Biotechnologii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Początkowy okres to organizacja od podstaw laboratorium chemicznego w nowym środowisku i zdobywanie środków na naukę. W grudniu 2017 r. otrzymał środki na badania w ramach konkursu organizowanego przez NCN Opus 13, który wyznaczył kolejne szlaki zainteresowań naukowych. Realizacja zadań związana była z syntezą materiałów z rodziny ferrytów o kontrolowanej morfologii, ferrytów wielowarstwowych o strukturze rdzeń-otoczka (*core-shell*), ich heterostrukturach łączących właściwości magnetyczne z optycznymi oraz hybrydach organiczno-nieorganicznych. Materiały te posłużyły do badania konwersji czynników zewnętrznych, takich jak zmienne pole magnetyczne i światło z zakresu podczerwieni, na energię ciepłą w celu opracowania nowych terapii wspomagających zwalczanie chorób nowotworowych. To okres intensywnej współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie (prof. Ginalska i prof. Belcarz), z prof. Krzysztofem Maryczem (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu), prof. Marcinem Nykiem (Politechnika Wrocławska), prof. Sebastianem Maćkowskim (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz dr Bożeną Sikorą z Instytutu Fizyki PAN.

Postanowieniem z 14 stycznia 2025 r. otrzymał nominację profesorską od Prezydenta RP w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki chemiczne.

fot. T. Poźniak

Wydawnictwo UR poleca

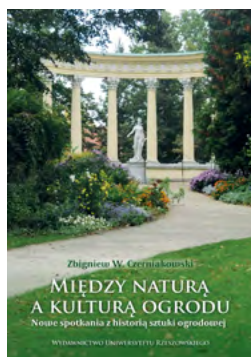

Pisarz ukraiński i środkowoeuropejski. O twórczości Jurija Andruchowycza, red. **Janusz Pasternski, Magdalena Rabizo-Birek**, ISBN 978-83-8277-211-1, 2024, s. 290, format: 145 x 215 mm, oprawa broszurowa ze skrzydełkami

Zebrane w tomie artykuły składają się na niezwykle interesujący portret Jurija Andruchowycza: człowieka, wszechstronnego artysty, aktywnego uczestnika przemian politycznych i społecznych. Obok wnikliwych interpretacji całej jego twórczości znaleźć tu można pogłębione analizy wybranych aspektów dzieła i strategii estetycznych obieranych na różnych etapach biografii. Ważną składową zbioru są teksty okolicznościowe uzupełniające wizerunek pisarza – ukraińskiego i środkowoeuropejskiego, zanurzonego w tradycji, zaangażowanego we współczesność i nieodmiennie wychyłego ku niepewnej przyszłości. Książka wpisuje się w nurt interdyscyplinarnych studiów nad literaturą Europy Środkowej, łącząc w sobie analizy filologiczne, historyczne, kulturoznawcze i przekładoznawcze. Autorzy poszczególnych rozdziałów prezentują różnorodne ujęcia twórczości Jurija Andruchowycza, ujawniając jej wieloaspektowość i bogactwo kontekstów. Monografia stanowi ważny głos w dyskusji o literaturze Europy Środkowej i jej znaczeniu w kształtowaniu współczesnej tożsamości. Jest również cennym źródłem wiedzy dla badaczy twórczości Andruchowycza, studentów i miłośników literatury.

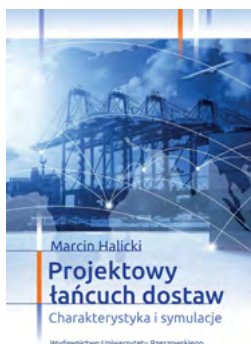
Zbigniew W. Czerniakowski, *Między naturą a kulturą ogrodu. Nowe spotkania z historią sztuki ogrodowej*, wydanie drugie zmienione, ISBN 978-83-8277-224-1, 2024, s. 234, format B5, oprawa broszurowa

Między naturą a kulturą ogrodu. Nowe spotkania z historią sztuki ogrodowej to kontynuacja pierwszego wydania z roku 2015. Autor po raz kolejny zaprasza czytelników w podróż po ogrodach, parkach i ostojach zieleni Europy. Książka jest efektem licznych wyjazdów studyjnych oraz wielu godzin spędzonych nad lekturą prac naukowych poświęconych historii rolnictwa i ogrodnictwa, a także architektury i sztuki ogrodowej. Autor wykazuje się doskonałą znajomością literatury przedmiotu dotyczącej zarówno sztuki ogrodowej, jak i historii społeczno-gospodarczej czy ogrodnictwa. Opisy odwiedzanych miejsc i ogrodów zilustrowano licznymi barwnymi fotografiami. Praca zawiera przegląd stylów ogrodów, poczynając od ogrodów Bliskiego Wschodu oraz starożytnych założeń ogrodowych Grecji i Rzymu, przez ogrody średniowieczne, najpopularniejsze style zrodzone we Włoszech, Francji i Anglii na przestrzeni XIV–XVII w., aż po współczesne aranżacje ogrodowe. Autor pokazuje, jak znaczący wpływ na historię sztuki ogrodowej wywarły zmiany społeczne i gospodarcze, jakie zachodziły w minionych wiekach w Europie. Książka jest adresowana przede wszystkim do studentów architektury krajobrazu, może być jednak cennym źródłem wiedzy dla każdego miłośnika ogrodów i ogrodnictwa.

Marcin Halicki, *Projektowy łańcuch dostaw. Charakterystyka i symulacje*, ISBN 978-83-8277-205-0, 2024, s. 314, format B5, oprawa broszurowa

Prezentowane w książce badania dotyczą bardzo aktualnego i mało rozpoznanego zagadnienia, jakim są łańcuchy dostaw. Autor w kompleksowy sposób przedstawił koncepcję i funkcjonowanie klasycznych i projektowych łańcuchów dostaw, wskazując na występujące między nimi różnice i podobieństwa. W opracowaniu zastosowano zarówno modelowe podejście do analizy projektowego łańcucha dostaw z wykorzystaniem symulacji jako numerycznej techniki przeprowadzania eksperymentów na komputerze, jak i z wykorzystaniem sztucznej sieci neuronowej. Pozwoliło to na przeprowadzenie eksploracji w czterech obszarach, których punktem stycznym była miara Fostera-Harta. Największą zaletą relacjonowanych badań jest to, że przeprowadzone symulacje mogą być wykorzystane w praktyce gospodarczej do modelowania projektowego łańcucha dostaw oraz do określenia i oceny ryzyka w realizacji projektu. Dogłębna i wieloaspektowa analiza aktualnego stanu wiedzy na temat funkcjonowania łańcuchów dostaw, a zwłaszcza projektowego łańcucha dostaw, przeprowadzona z perspektywy uniwersalnej, okazuje się szczególnie aktualna w kontekście doświadczeń związanych z pandemią oraz konfliktem zbrojnym na wschodzie Europy.

Międzynarodowe święto miłości i zakochanych

Grzegorz Babiuch

Międzynarodowe święto miłości i zakochanych przypadające 14 lutego nie przez wszystkich jest chętnie celebrowane. Historia walentynek według niektórych dostępnych źródeł sięga czasów wczesnochrześcijańskich. Później na przestrzeni wieków sposób postrzegania i świętowania dnia zakochanych zmieniał się, aż przybrał formę, jaką znamy obecnie. Jest to więc przed wszystkim święto zakochanych par. Z tej okazji obdarowuje się osoby, do których żywimy uczucie, drobnymi upominkami i wspólnie spędza się czas.

Nie dla wszystkich jest to jednak wyczekiwany dzień. Obecna popkultura ma wpływ na to, że walentynki są świętem głównie par i osób pozostających w związku małżeńskim. Duża część społeczeństwa pozostająca w tzw. stanie wolnym staje się wykluczana z obchodzenia tego dnia. Osoby te mogą odczuwać smutek i samotnienie; o ile dla par może to być jeden z najprzyjemniejszych dni w roku, o tyle dla osób niebędących w romantycznym związku ten dzień może być jednym z najbardziej depresyjnych, gdy poczucie samotności i odrzucenia przybiera na sile. W zasadzie można traktować tę zależność jako skutek oddziaływania wszechobecnej popkultury, marketingu i szeroko pojętej komercjalizacji na społeczeństwo i na przekonania, które społeczeństwo w sobie wykształciło, gdyż walentynki w pierwotnym założeniu to nie tylko święto zakochanych par, ale dzień celebracji miłości.

Miłość, która nadal pozostaje nieokiełznanym uczuciem i siłą motywującą człowieka, była pierwotnym założeniem świętowania Walentynek.

Od wieków artyści, naukowcy i filozofowie próbują ująć to zjawisko w pravidła pojęć, ubrać je w słowa, nadać mu wzory, a nadal pozostaje ono tak samo niezwykle i tajemnicze dla każdego nas. Literatura i sztuka są pełne rozważań o miłości, bo artyści i poeci często podejmują ten temat. Jednak pomimo tego istota miłości pozostaje dla nas tajemnicą. Dzieje się tak dlatego, że nie ma dwóch takich samych istot ludzkich, które odczuwają w identyczny sposób. W konsekwencji również inaczej postrzegamy i odczuwamy miłość i jest ona dla każdego człowieka czymś innym, nadal pozostaje tajemnicą do indywidualnego odkrycia. Szerokie spektrum, w jakim możemy postrzegać i obserwować miłość, pozwala stwierdzić, tak jak ujmuje się to w kulturze chrześcijańskiej (i nie tylko), że człowiek powstał z miłości i do niej został powołany. Miłość to boska cząstka, która nas wyróżnia od wszystkich innych stworzeń na Ziemi. To właśnie miłość sprawia, że istniejemy. Choć pojęcie to jest związane z intymną przestrzenią życia każdego człowieka, determinuje to, w jaki sposób żyjemy, jakich wyborów dokonujemy, jak funkcjonujemy w społeczeństwie. To miłość jest tym tajemniczym magicznym składnikiem, który nadaje życiu sens. To dzięki niej literatura nas zaskakuje, muzyka porusza i dotyka naszej duszy, pomagamy potrzebującym, kupujemy bliskim nam osobom prezenty, troszczymy się o siebie wzajemnie w nawiązywanych relacjach.

Istota miłości jest też niezwykle dlatego, że możemy się nią dzielić. Jednak pomimo złudzeń nie możemy doświadczyć ani otrzymać czegoś, cze-

go sami w sobie nie mamy. Jeżeli nie pokochamy siebie w pełni i nie uznamy swojej wartości sami przed sobą, nie będziemy tej miłości odkrywać w sobie i nie uświadomimy sobie tego, że jesteśmy jej godni – nie będziemy w stanie pokochać drugiego człowieka oraz zauważyć, że druga osoba nas darzy miłością.

Wierzmy, że zainteresowanie drugiego człowieka i związki romantyczne są naszym największym osiągnięciem, przesądzającym o naszej wartości. Dążymy do związku za wszelką cenę, zmieniając się w kogoś zupełnie innego i ignorując własne potrzeby oraz pragnienia. Potrafimy przez wiele lat trwać w niesatysfakcjonujących, toksycznych relacjach, bo tak bardzo boimy się samotności. Wydaje nam się, że wszystkie odczucia i zachowania są dowodem na to, jak bardzo kochamy innych i troszczymy się o jakość relacji z nimi. Nie dostrzegamy, że w ten sposób budowane związki dalekie są od ideału. Nie możemy oczekiwać, że druga osoba będzie stanowiła cały nasz świat i w pojedynkę zrealizuje wszystkie nasze potrzeby. Wymaganie od innych, że będą stali na straży naszego poczucia własnej warto-

ści, radości i satysfakcji z życia, w rzeczywistości świadczy o egoizmie. W dodatku jest z góry skazane na porażkę, ponieważ jedynymi osobami odpowiedzialnymi za nasze szczęście jesteśmy my sami.

Dlatego święto 14 lutego nie jest tylko świętem par, jest dniem zakochanych – ludzi odczuwających miłość. Jest świętem nas wszystkich – niezależnie od statusu związku. Każdy zasługuje na to, aby okazywać sobie miłość i ją pielęgnować. Walentynki przypominają nam, jak ważna jest miłość w życiu każdego człowieka, która jest ponad wszelkimi podziałami.

fot. M. Świąćicki

Język jest wartością – kilka myśli na Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Kazimierz Ożóg

21 lutego każdego roku obchodzimy święto języka polskiego, naszej drogiej mowy polskiej. Jako profesor emeritus zajmujący się przez całą moją zawodową działalność językiem ojczystym kieruję do PT Czytelników parę myśli o polskim słowie. Wśród wielu określeń człowieka, głównego podmiotu świata przyrody i historii, znajdujemy dwie interesujące charakterystyki: człowiek to *homo sapiens* i *homo loquens*. Te dwie kategoryzacje człowieka zwracają uwagę na używanie przez wspólnotę ludzką języka, który jest zjawiskiem doprawdy wielkim i ważnym, bo myślenie człowieka i tworzenie przez niego kultury napędzającej rozwój cywilizacji odbywa się głównie w języku.

Język etniczny, zwany naturalnym, ludzka mowa, najdoskonalszy system znaków, pierwotnie fonicznych, wtórnie zapisanych bądź realizowanych w innej substancji, służących najpierw do porozumiewania się osób, jest ważnym wyróżnikiem tak pojedynczej osoby, jak i całego gatunku ludzkiego. Słowo otacza człowieka od samego poczęcia w łonie matki, potem towarzyszy mu przez całe życie w różnych okolicznościach i wspólnotach, także w samotności, aż do śmierci. Słowo najlepiej wypełnia każdą fizyczną i duchową przestrzeń człowieka i ludzkich wspólnot. Człowiek istnieje w języku i przez język staje się w pełni człowiekiem. A sfera słowa obejmuje go – niczym dobra matka swoje dziecko – w jego życiu i działaniu nieustannie. Podmiot mówiący, człowiek, kształtuje siebie, tworzy ludzką kulturę, zmienia świat i wspólnoty także przez język. Interesująco napisała o tym lubelska lingwistka Kazimiera Krakowiak: „Język jest niezbędnym

każdemu człowiekowi, ponieważ to on umożliwia bycie człowiekiem wśród ludzi. Być człowiekiem to znaczy mówić. Mówić do siebie i do innych. Mówić do siebie, aby stawać się sobą, budować własną tożsamość i świadomość, rozwijać osobowość, porządkować doświadczenie i tworzyć własny obraz świata. Rozmawiać z innymi, aby otrzymywać od nich udział w ich doświadczeniu, a także, aby dawać się poznać i udzielać im swojego doświadczenia. Język jest potrzebny człowiekowi do bycia sobą we wspólnotach osób: rodzinnej, rówieśniczej, edukacyjnej, przyjacielskiej, lokalnej, religijnej, narodowej i ogólnoludzkiej”.

Z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego przyjrzyjmy się pokrótce ważności języka dla pojedynczej osoby, dla małych i większych grup, wreszcie dla narodu. Taki jest mój zamysł, bo język jest podstawową wartością dla człowieka, a więc, po pierwsze, rozszerza osobę, dostarczając jej kapitalnego budulca do pomnażania wiedzy, osiągnięcia doznań estetycznych, wspaniałego odpoczynku, rozwijania sił fizycznych i duchowych, po wtóre, doprawdy wielkie jest działanie języka na grupy, poczynając od ich integracji, wyznawania wspólnych wartości, rozkrzewiania wiedzy, aż do radości poznawania we wspólnocie. Dla narodu jest podstawową sprawą w formowaniu świadomości i tożsamości narodowej, postaw patriotycznych i ukazywania obywatelom wartości środowiska przyrodniczego oraz kultury materialnej i duchowej społeczności historycznych i współczesnych.

Uniwersytet Rzeszowski

21 lutego

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Wartość języka dla osoby, grupy i narodu

Wartość języka dla jednostki, czyli pojedynczej osoby, jest ogromna. Język jest pierwszym i najważniejszym wyróżnikiem każdego człowieka jako odrębnej i godnej w swych niezbywalnych prawach osoby. Najpierw język organizuje naszą wewnętrzną przestrzeń, tożsamość i świadomość indywidualnego bytu. Język wyraża naszą świadomość i duchową indywidualność. Kolejno przenosi to wydzielenie i określenie na różnych poziomach podmiotu JA (MNIE) na świat zewnętrzny, nazywając, niczym biblijny Adam, jego części składowe (elementy) w języku, tworząc – jak ustaliła to społeczność – językowe obrazy relacji, związków, przyporządkowań, funkcji zachodzących między wydzielonymi wcześniej składnikami świata. Wielu badaczy zwraca uwagę na porządkowanie, szeregowanie bytów (przedmiotów), osób, zjawisk przez dziec-

ko uczące się języka. Mały człowiek, „oszołomiony” ogromem świata i nieskończoną ilością jego części składowych, wprowadza, korzystając z języka, swoisty porządek w tym pozornym chaosie. To, co nazwane, jest oswojone. Ta żywiołowa i w pełni naturalna czynność nazywania przez język fragmentów świata występuje najpierw w czasie naturalnego, zgodnego z genetycznymi uwarunkowaniami człowieka, przyswajania języka otoczenia – akwizycji mowy. Dziecko spontanicznie, naturalnie, w zabawie, radośnie wydziela elementy świata i – korzystając z mowy, którą kierują do niego starsi – nazywa te elementy; są to rzeczowniki, kolejno przyporządkowuje rzeczownikom cechy związane z czasem, ma zatem czasowniki, i cechy niezwiązane z czasem, wyrażane przez przymiotniki. Bardziej abstrakcyjne cechy wyrażają przysłówki. Po ustaniu tego naturalnego żywiołu przyswajania języka

następuje wolniejsza akwizycja kulturowa, przez całe życie wydzielamy i nazywamy bowiem elementy świata fizycznego, a zwłaszcza świata kultury symbolicznej. Czynimy to najpierw przez swoje i grupowe doświadczenie potoczne, i kolejno: przez instytucjonalne zdobywanie wiedzy w szkole, przez korzystanie z dóbr kultury, zwłaszcza książek, mediów, przez obcowanie z innymi osobami, mistrzami i nauczycielami, szczególnie przez samokształcenie. Zdobywanie wiedzy to osvajanie fragmentów świata przez poznawane słowa, terminy, sądy, teksty, „rachunki zdań i gry słów” różnych teorii, wreszcie całych dyskursów. Cała nauka to wielkie poznawanie świata, kapitałne skojarzenie przez osoby doświadczenia bezpośredniego, naukowego z ogromnym zanurzeniem w sferę słowa, które nasze zwiedzanie świata fizycznego i duchowego organizuje znakowo i wyraża w formie komunikatów.

Przez język dokonuje się bardzo ważny proces wchodzenia pojedynczej osoby w świat społeczny, czyli socjalizacja, kiedy członek społeczności przechodzi kolejne stopnie wspólnotowego wtajemniczenia i przyswaja sobie system najważniejszych kategorii społecznych, sądów o rzeczywistości, jej wartościowania. W języku, jak pisze we wstępie do *Antropologii słowa* Grzegorz Godlewski – „kryją się matryce naszego bycia i współbycia w słowie, doświadczania czasu i przestrzeni, procedur myślenia i działania”.

Dla osoby język jest przede wszystkim ośrodkiem myślenia. Jest to wartość ogromna, nie do przecenienia, gdyż myślenie i język są nierozdzielnie związane, a nasze bycie w świecie zależy w znacznej mierze od myślenia. Bogaty zasób słów, znajomość różnych typów zdań i tekstów, operacji logicznych, aktów mowy to dobre przesłanki, że nasze myślenie będzie zróżnicowane, bogate, adekwatne do sytuacji, zdolne do rozwiązywania problemów i wyrażania czy objaśniania nawet bardzo skomplikowanych relacji. Język jest zatem dla pojedynczej osoby głównym sposobem poznawania świata, jest ukoronowaniem pięciu zmysłów, przez które płynie wiele informacji. Pojedyncza osoba pokonuje własną samotność, wychodzi do drugiej osoby przez porozumiewanie się w języku, czyli wymianę informacji i przekaz własnych myśli. Dalej – język jest ważną kategorią etyczną i estetyczną, a dla osoby wierzącej kategorią religijną.

Język jest wielką wartością dla grupy. Każda grupa działa w języku i przez język, a człowiek, będąc z natury istotą społeczną, przez całe życie pozostaje w różnych grupach. I tu podstawowa wartość języka dla grupy jest oczywista: otóż język jest najdoskonalszym instrumentem działania w grupie. Ludzkość nie wymyśliła – jak dotąd, mimo istnienia wielu języków sztucznych i całej domeny Internetu – narzędzia doskonalszego. Kwestia komunikacji językowej jest w każdej grupie fundamentem udanego działania. Słowa, zdania, teksty, akty mowy, całe wydzielone dyskursy nie tylko opisują rzeczywistość, podając o niej różnego rodzaju informacje, nie tylko wyrażają nasze emocje wobec świata i innych osób, ale są także formą działania przez nakazy i zakazy, sprawowanie władzy, prawo, rytuały społeczne, naukę, wreszcie kulturę. To wszystko dzieje się przez język. Bardzo istotna jest w grupie więź komunikacyjna, którą stwarza używanie tego samego języka i wyrażanie przez słowo wspólnych wartości. Ta więź ma kapitałne znaczenie dla rozwoju człowieka.

Wreszcie język stanowi podstawowe dobro dla narodu. Znow jego wartość w tym względzie jest nieoceniona. Dla wielu narodów, także dla narodu polskiego, język jest najważniejszym elementem narodowej tożsamości i stanowi pierwszy, najbardziej istotny składnik narodowej kultury. Każdy naród, mający swój język etniczny, całość swojej przestrzeni kulturowej (kultury materialnej i kultury duchowej) buduje w języku i przez język. I tak jest w przypadku kultury polskiej i naszego ojczystego języka. To polszczyzna sprawia, że kultura polska odróżnia się od innych kultur i ciągle jest zespolona z narodem, a całość zdołbyczy narodu: historycznych, religijnych, ideowych, obyczajowych, naukowych, związanych z edukacją, polską szkołą, procesem wychowania, pracą, sztuką itd. – zawarta jest w języku polskim. Odkrywanie sensów słów i znaczeń tekstów to kapitałna dekonstrukcja składników kultury i przyrody polskiej. Naród żyje w kulturze głównie przez język, który często wpływa na nasze widzenie świata.

I jak tu nie kochać ojczystej mowy?

Ocieplenie klimatu a wymieranie gatunków: droga ku zrównoważonemu rozwojowi

Ewa Węgrzyn, Konrad Leniowski, Iryna Miedvedieva

Zmiany klimatyczne i ich wpływ na biosferę były tematem badań naukowych od dziesięcioleci. Już w latach 70. i 80. XX w. zaobserwowano, że koncentracja dwutlenku węgla (CO₂) w atmosferze rośnie w wyniku spalania paliw kopalnych iylesiania. Trend ten nasilił się w kolejnych dekadach, doprowadzając do przyspieszenia globalnego ocieplenia. Najnowsze raporty Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) wskazu-

ją, że dalszy wzrost temperatur będzie nieuchronny, jeśli nie ograniczymy emisji gazów cieplarnianych w znaczący sposób.

Wzrost temperatury globalnej nawet o 1,5°C w stosunku do epoki przedindustrialnej już powoduje realne zmiany w ekosystemach, takie jak przesunięcia zasięgów gatunków w kierunku biegunów czy na większe wysokości. Bardziej drastyczne ocieplenie, np. o 2–3°C, może uruchomić nieodwracalne sprzężenia zwrot-

ne, w tym dalsze topnienie wiecznej zmarzliny i uwolnienie metanu, który jest bardzo silnym gazem cieplarnianym. Nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych (susze, powódzie, huragany), a także podnoszenie się poziomu mórz prowadzą do utraty siedlisk wielu gatunków i spadku różnorodności biologicznej.

Bioróżnorodność, definiowana jako zróżnicowanie genetyczne, gatunkowe i ekosystemowe, stanowi fundament stabilnych i odpornych ekosystemów. Wynika to z faktu, że każdy gatunek pełni określoną rolę w danym środowisku; wzajemne zależności między organizmami – drapieżnikami, roślinożercami, roślinami, saprofitymi i innymi – kształtują trwałość systemów przyrodniczych. Ginące gatunki nie tylko powodują zaburzenie w łańcuchu pokarmowym, lecz także wywołują nieprzewidziane skutki w całej sieci troficznej. Wzrost temperatur przekłada się na dynamiczne zmiany siedlisk, powodując, że niektóre organizmy nie są w stanie szybko przystosować się do nowych warunków.

Ponadto tempo zmian klimatu jest obecnie szybsze niż jakiekolwiek w historii ewolucji człowieka. W minionych epokach geologicznych występowały co prawda okresy intensywnego ocieplenia, jednak często rozciągały się one na tysiące, a nawet dziesiątki tysięcy lat, co dawało większości organizmów czas na stopniową adaptację. Dziś jednak

mamy do czynienia z sytuacją, w której wzrost stężenia gazów cieplarnianych postępuje w tempie nieporównywalnie szybszym – w ciągu stulecia czy nawet jednego pokolenia człowieka. W efekcie wiele gatunków staje się ofiarami tych gwałtownych przemian, gdyż są niezdolne do dostatecznie szybkiego dostosowania się.

Podstawowym problemem jest też synergiczne działanie ocieplenia klimatu i innych czynników antropogenicznych, takich jak: zanieczyszczenia środowiska, urbanizacja, intensywne rolnictwo, fragmentacja siedlisk, wprowadzanie gatunków inwazyjnych czy nadmierna eksploatacja zasobów. Wszystkie te zjawiska wspólnie wpływają na procesy wymierania zwierząt i roślin, przyspieszając tempo spadku bioróżnorodności w sposób trudny do zahamowania. Naukowcy nie mają obecnie wątpliwości, że żyjemy w erze jednego z najintensywniejszych epizodów wymierania gatunków w historii Ziemi, określanego często mianem szóstego masowego wymierania.

Ocieplenie klimatu i jego przyczyny

Choć naturalne cykle klimatyczne występowały na Ziemi od zawsze, współcześnie obserwowane ocieplenie klimatu nie może być wytłumaczone jedynie czynnikami naturalnymi. Kluczową rolę odgrywają tu gazy cieplarniane, przede wszystkim dwutlenek węgla (CO_2), metan (CH_4), podtlenek azotu (N_2O) oraz gazy przemysłowe (np. freony). Ich wysokie stężenia w atmosferze zatrzymują ciepło, które normalnie byłoby wypromieniowane w kosmos. Efekt cieplarniany jako zjawisko jest naturalny i niezbędny do utrzymania życia na Ziemi – gdyby go nie było, średnia temperatura na powierzchni planety byłaby zdecydowanie niższa. Problemem jest jednak gwałtowny wzrost koncentracji tych gazów w wyniku działalności człowieka.

Do najważniejszych przyczyn wzrostu emisji gazów cieplarnianych należą:

Spalanie paliw kopalnych – węgiel, ropa naftowa i gaz ziemny są podstawowymi źródłami energii w gospodarce światowej. Ich masowe wykorzystanie w transporcie, przemyśle czy energetyce skutkuje emisją wielkich ilości CO_2 .

Wylesianie i degradacja ekosystemów – lasy, zwłaszcza tropikalne, pełnią funkcję ogromnych magazynów węgla. Ich niszczenie (np. przez wypalanie terenów pod uprawy) uwalnia zawarty w nich węgiel do atmosfery i zmniejsza zdolność przyrody do wiązania CO_2 .

Rolnictwo intensywne – hodowla zwierząt gospodarskich, zwłaszcza przeżuwaczy, wiąże się z wysoką emisją metanu. Nadmierne stosowanie nawozów sztucznych z kolei generuje emisję podtlenku azotu.

Przemysł – działanie wielu gałęzi przemysłu (chemiczny, cementowy itp.) wymaga spalania ogromnych ilości paliw kopalnych lub wykorzystuje procesy uwalniające dodatkowe ilości gazów cieplarnianych.

Wzrost globalnej temperatury wskutek kumulacji gazów cieplarnianych w atmosferze wywołuje szereg konsekwencji dla ekosystemów i ich mieszkańców. Jednym z najbardziej wyraźnych symptomów tych przemian jest topnienie lodowców górskich i pokrywy lodowej na biegunach, powodujące podnoszenie się poziomu oceanów. Ponadto rosnące stężenie CO_2 w atmosferze przekłada się na większe pochłanianie go przez oceany, co prowadzi do obniżenia pH wody morskiej i zjawiska zwanego zakwaszeniem oceanów.

Ocieplenie klimatu łączy się także z częstszym występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych. Susze, fale upałów, powodzie, gwałtowne burze czy huragany mogą niszczyć siedliska i drastycznie zmniejszać liczebność gatunków lokalnych. Do tego należy dodać wpływ samej temperatury na biologię organizmów – np. zaburzenie cykli rozwojowych, zmia-

nę okresów lęgowych czy dostępność pokarmu i wody.

Mechanizmy wpływu ocieplenia klimatu na ekosystemy i zwierzęta

Ocieplenie klimatu powoduje wiele złożonych efektów, które przekładają się bezpośrednio lub pośrednio na losy populacji zwierząt. Najważniejsze z nich to:

Utrata siedlisk

Jednym z najważniejszych czynników sprzyjających wymieraniu gatunków jest kurczenie się ich naturalnych siedlisk. Podnoszenie się poziomu mórz prowadzi do zalewania obszarów nadbrzeżnych, terenów mokradeł czy delt rzecznych. Wiele gatunków ptaków, ssaków czy gadów jest wówczas zmuszonych do migracji w głąb lądu, gdzie mogą napotkać konkurencję ze strony innych, już zasiedlających dane terytorium. Topnienie lodu morskiego w Arktyce powoduje, że gatunki takie jak niedźwiedź polarny tracą platformę łowiecką i obszar godowy. Równie istotne są przekształcenia w ekosystemach górskich, gdzie niektóre gatunki przystosowane do chłodnych warunków wysokogórskich – na przykład szczekuszką amerykańską – znajdują się w pułapce między zbyt wysokimi temperaturami w dolinach a coraz wyżej przesuwającą się granicą lodu lub wiecznej zmarzliny.

Zmiany w dostępności pożywienia i w sieciach troficznych

Wzrost temperatur wpływa na cykle życiowe roślin i zwierząt. Na przykład wcześniejsze nadejście wiosny może zakłócać synchronizację między rozwojem roślin a okresem lęgowym ptaków owadożernych, co skutkuje niedoborem pokarmu dla piskląt. Podobnie w środowisku morskim ocieplenie może zmieniać fenologię fitoplanktonu i zooplanktonu – organizmów kluczowych dla łańcucha pokarmowego w oceanie. Gdy plankton pojawia się w innym terminie niż zwykle, niektóre gatunki ryb mogą mieć problemy ze znalezieniem pokarmu w krytycznych momentach rozwojo-

wych. To z kolei wpływa na drapieżniki, które żywią się tymi rybami.

Stres cieplny i choroby

W przypadku gatunków przystosowanych do węższych zakresów temperatur (tzw. gatunki stenotermiczne) nawet niewielki wzrost temperatury otoczenia może prowadzić do zaburzeń metabolicznych i stresu cieplnego. Zwłaszcza organizmy wodne, takie jak ryby w rzekach czy strumieniach górskich, są wyjątkowo wrażliwe na zmiany temperatury wody. Dodatkowo wyższe temperatury sprzyjają rozprzestrzenianiu się patogenów i wektorów chorób (np. komarów przenoszących wirusy i pasożyty), co prowadzi do wzrostu liczby zachorowań i śmiertelności zwierząt. Dotyczy to nie tylko stref tropikalnych – także w wyższych szerokościach geograficznych obserwuje się pojawianie się chorób dotychczas niewystępujących na tych terenach, takich jak denga czy zakażenia wirusem Zika.

Zakwaszenie oceanów i degradacja ekosystemów morskich

Oceany pochłaniają około jednej czwartej dwutlenku węgla emitowanego do atmosfery. To prowadzi do reakcji chemicznych tworzących kwas węglowy (H_2CO_3), a następnie obniżenia pH wody morskiej. Zakwaszenie oceanów jest szczególnie groźne dla organizmów tworzących szkielety wapienne (koralowce, małże, ślimaki morskie, niektóre gatunki planktonowe). Utrudnione jest u nich wytrącanie węglanu wapnia ($CaCO_3$) potrzebnego do budowy muszli czy szkieletu. Efektem może być masowe bielenie koralowców, co z kolei przekłada się na załamanie się zróżnicowanego ekosystemu raf koralowych.

Zmiana rozmieszczenia gatunków i zjawisko „inwazji”

W obliczu zmieniających się warunków klimatycznych wiele gatunków podejmuje próby migracji w kierunku bardziej sprzyjających środowisk. Dotyczy to ptaków, ssaków, ryb, a nawet roślin, których nasiona przenoszone są przez wiatr czy wodę. O ile w nie-

których sytuacjach taki ruch prowadzi do naturalnego przemieszczania się gatunków, to istnieje również ryzyko, że w nowych siedliskach staną się one gatunkami inwazyjnymi, wypierającymi lokalne organizmy i modyfikującymi ekosystem. Tego rodzaju przesunięcia gatunków powodują daleko idące reperkusje dla lokalnych łańcuchów pokarmowych i mogą prowadzić do szybszego wymierania niektórych rodzimych populacji.

Przykłady gatunków zagrożonych wskutek ocieplenia klimatu

Niedźwiedź polarny (*Ursus maritimus*)

Niedźwiedź polarny to jeden z najbardziej rozpoznawalnych symboli zmian klimatu. Żyje na obszarach Arktyki, gdzie poluje głównie na foki, wykorzystując lód morski jako platformę łowiecką. Topnienie pokrywy lodowej w Arktyce znacząco skraca okres, w którym niedźwiedzie mogą skutecznie zdobywać pożywienie. Coraz częściej obserwuje się osobniki niedźwiedzi migrujące na duże odległości w poszukiwaniu lodu bądź zmuszone do żerowania na lądzie, gdzie konkurują m.in. z niedźwiedziami brunatnymi. Zaburzone cykle pokarmowe przekładają się na mniejszą liczebność młodych i spadek kondycji populacji. Ponadto coraz krótszy czas polowania prowadzi do głodu i spadku masy ciała, a w skrajnych przypadkach – śmierci głodowej osobników. IPCC prognozuje, że dalsze ocieplenie będzie skutkować jeszcze szybszym topnieniem lodu morskiego, zagrażając przyszości tego gatunku.

Szczekuszką amerykańską (*Ochotona princeps*)

Szczekuszką amerykańską, niewielki ssak spokrewniony z królikami i zającami, występuje w wysokogórskich rejonach Ameryki Północnej. Zwierzę to jest przystosowane do chłodnego klimatu i nie toleruje wysokich temperatur. Gdy temperatura otoczenia przekracza około $25^{\circ}C$, szczekuszką narażona jest na przegrzanie, co ogra-

nicza jej aktywność i poszukiwanie pokarmu. Wraz z ociepleniem klimatu gatunek przesuwa się coraz wyżej w góry, jednak w pewnym momencie brak wyższych siedlisk uniemożliwia ucieczkę w chłodniejsze strefy. Lokalnie obserwuje się już wymieranie populacji szczekuszki w obszarach, gdzie temperatury wzrosły powyżej progu tolerancji tego gatunku. Utrata tych zwierząt może wpływać na stabilność ekosystemów górskich, ponieważ szczekuszki odgrywają ważną rolę w tworzeniu i napowietrzaniu gleb, a także stanowią źródło pożywienia dla drapieżników.

Koralowce rafotwórcze

Rafy koralowe są często nazywane „lasami deszczowymi morza”, stanowiąc centra różnorodności biologicznej w środowisku morskim. Koralowce rafotwórcze (*Scleractinia*) mają ściśle określony zakres tolerancji temperatury wody. Niewielki wzrost temperatury o $1-2^{\circ}C$ ponad normę sezonową może wywołać zjawisko bielenia koralowców. Polega ono na wyrzucaniu przez koralowce symbiotycznych glonów (zooksantelli), które dostarczają im substancji odżywczych. Po utracie glonów koralowiec traci barwę i staje się podatny na choroby czy śmierć. W skali globalnej zjawiska masowego bielenia koralowców obserwowano już wielokrotnie, m.in. na Wielkiej Rafie Koralowej u wybrzeży Australii. Postępujące ocieplenie oceanów, połączone z zakwaszeniem wód morskich, stanowi poważne zagrożenie dla trwałości tych niezwykle ważnych ekosystemów. Zniszczenie raf pociąga za sobą utratę siedlisk dla tysięcy innych gatunków, co prowadzi do zubożenia ekosystemów morskich.

Płazy

Płazy są jedną z najbardziej zagrożonych grup kręgowców na świecie – już od lat 80. XX w. odnotowuje się drastyczny spadek ich liczebności na różnych kontynentach. Przyczyny obejmują choroby (szczególnie chytridiomikozę wywołaną przez grzyb

Batrachochytrium dendrobatidis), utratę siedlisk i zanieczyszczenia środowiska. Ocieplenie klimatu przyczynia się do pogłębiania tych problemów na wiele sposobów. Wzrost temperatur może sprzyjać rozwojowi grzybów patogennych, dodatkowo w warunkach suszy płazy tracą wilgotne kryjówki oraz rozlewiska, w których składają jaja. Płazy z rodzaju *Atelopus* zamieszkujące Amerykę Południową i Środkową są jednymi z najszybciej wymierających. Wiele gatunków z rodzaju *Atelopus* znalazło się już na krawędzi wyginięcia. W skali globalnej płazy pełnią kluczową rolę w ekosystemach słodkowodnych – kontrolują populacje owadów i stanowią pokarm dla innych zwierząt; ich zanik będzie więc miał daleko idące skutki dla całych biocenoz.

Żółwie morskie

Wiele gatunków żółwi morskich (np. żółw zielony, żółw kareta, żółw skórzasty) jest narażonych na zmiany klimatu na różnych etapach życia. Wzrost temperatur plaż, na których samice składają jaja, powoduje zaburzenie proporcji płciowych, ponieważ u gadów płeć często zależy od temperatury inkubacji jaj (zwykle wyższa temperatura sprzyja rozwojowi samic). W konsekwencji może dojść do przewagi liczby samic w populacjach, co z biegiem czasu może utrudniać zachowanie różnorodności genetycznej. Dodatkowo podnoszenie się poziomu mórz prowadzi do erozji plaż i utraty miejsc lęgowych, a częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe (np. huragany) niszczą gniazda. W środowisku morskim żółwie cierpią także z powodu zanieczyszczenia i zakwaszenia wód, co zaburza łańcuch pokarmowy i wpływa na dostępność pożywienia.

Pingwiny białookie (*Pygoscelis adeliae*)

Pingwiny białookie zamieszkują obszary Antarktyki. Ich cykl życiowy jest ściśle związany z warunkami lodowymi i dostępnością kryla antarktycznego, kluczowego składnika diety pingwinów. Zmiany klimatyczne wpływa-

ją na grubość i zasięg lodu morskiego, co z kolei wpływa na liczebność kryla. Jeśli lód topnieje wcześniej niż zwykle, kolonie pingwinów mogą mieć utrudniony dostęp do pokarmu w okresie lęgowym. Równocześnie młode pisklęta są narażone na zaburzenia termiczne w sytuacji, gdy lodu jest za mało, a temperatura powietrza może podlegać ekstremalnym wahaniom. Choć niektóre populacje pingwina białookiego adaptują się do zmian poprzez zmianę rejonów lęgowych, wiele kolonii odnotowuje znaczące spadki liczebności.

Dlaczego ocieplenie klimatu przyczynia się do wymierania populacji?

Mechanizmy, które przyczyniają się do wymierania populacji zwierząt, są wielowymiarowe i zazębiają się. Można wyróżnić kilka głównych przyczyn, dla których ocieplenie klimatu przyspiesza proces zanikania gatunków:

Zbyt szybkie tempo zmian – choć gatunki ewoluowały w warunkach zmiennego klimatu, dzisiejsza skala i tempo ocieplenia znacznie przekraczają naturalne zdolności adaptacyjne wielu organizmów.

Fragmentacja i utrata siedlisk – gatunki, które nie mogą łatwo migrować lub przystosować się do nowych warunków, doświadczają drastycznych spadków liczebności.

Zaburzenia w sieciach troficznych – przesunięcia czasowe (fenologiczne) i przestrzenne (geograficzne) powodują zaburzenia w relacjach drapieżnik-ofiara i roślina-zapylacz, co obniża efektywność zdobywania pokarmu i reprodukcji.

Wzrost presji chorób i pasożytów – cieplejszy klimat ułatwia rozprzestrzenianie się patogenów na nowe regiony i gospodarzy, prowadząc do masowych epizootii.

Kumulacja stresorów – globalne ocieplenie działa w synergii z innymi zagrożeniami, takimi jak zanieczyszczenia, nadmierne pozyskiwanie zasobów, ekspansja rolnictwa czy urbanizacja.

W związku z tym gatunki, które mają już ograniczony zasięg występowania, wąskie preferencje siedliskowe bądź są szczególnie wrażliwe na zmiany środowiskowe, należą do najbardziej narażonych na wymarcie.

Działania zaradcze i perspektywy na przyszłość

Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych

Podstawowym i najskuteczniejszym sposobem walki z ociepleniem klimatu jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Działania w tym obszarze obejmują:

transformację energetyczną w kierunku odnawialnych źródeł energii (OZE), takich jak energia słoneczna, wiatrowa, wodna czy geotermalna, **zwiększanie efektywności energetycznej** budynków, transportu i przemysłu,

zmiany w rolnictwie – redukcja emisji metanu z hodowli zwierząt poprzez bardziej zrównoważone praktyki hodowlane, ograniczanie konsumpcji mięsa oraz marnotrawstwa żywności,

zalesianie i ochrona lasów – promowanie rozwiązań chroniących naturalne ekosystemy, które pochłaniają i magazynują dwutlenek węgla.

Wielostronne porozumienia, takie jak porozumienie paryskie z 2015 r., wyznaczają cele redukcji emisji i ograniczania wzrostu temperatury. Jednak aby skutecznie zatrzymać ocieplenie na poziomie poniżej 2°C (a najlepiej 1,5°C) w porównaniu do epoki przedindustrialnej, konieczne są pilne i głębokie zmiany w światowej gospodarce i stylu życia.

Ochrona siedlisk i tworzenie korytarzy ekologicznych

Skoro przekształcenia siedlisk są jednym z głównych czynników wymierania gatunków, działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

tworzenie rezerwatów i obszarów chronionych w miejscach kluczowych dla zachowania bioróżnorodności,

przywracanie zniszczonych ekosystemów, np. mokradeł, lasów, raf koralowych,

budowa korytarzy ekologicznych pozwalających gatunkom na migrację w odpowiedzi na zmieniające się warunki klimatyczne,

rezygnację z nadmiernej urbanizacji i fragmentacji siedlisk na rzecz zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

Przykładami takich działań mogą być projekty przywracania mokradeł w Europie czy odtwarzania korytarzy dla dzikich zwierząt w Stanach Zjednoczonych. Podobnie na obszarach morskich tworzenie sieci rezerwatów chroni ekosystemy koralowe i umożliwia im regenerację.

Monitorowanie i badania naukowe
Dokładne dane naukowe na temat stanu populacji zwierząt, trendów klimatycznych i zmian w ekosystemach są niezbędne do podejmowania skutecznych decyzji. Kluczowe znaczenie ma rozwój metod zdalnego wykrywania (teledetekcji) i modelowania zmian środowiskowych. Programy monitoringu (np. Global Biodiversity Information Facility, GBIF) gromadzą dane z całego świata, co pozwala na analizę trendów i przygotowywanie prognoz. Współpraca międzynarodowa, finansowanie badań i wymiana informacji między naukowcami a decydentami stanowią podstawę racjonalnych polityk klimatycznych i przyrodniczych.

Reintrodukcja gatunków i ochrona *ex situ*

W niektórych przypadkach, gdy populacje są już skrajnie zagrożone, stosuje się reintrodukcję (ponowne wprowadzenie do środowiska) osobników wyhodowanych w warunkach hodowli zachowawczej (np. w ogrodach zoologicznych lub specjalistycznych ośrodkach). Działania te niosą za sobą pewne ryzyko (m.in. brak przystosowania do warunków naturalnych, wpływ na lokalne populacje), ale mogą pomóc w powstrzymaniu całkowitej zagłady danego gatunku.

Ochrona *ex situ* obejmuje także banki nasion, tkanki i komórki zwierzęce, które w przyszłości – jeśli warunki środowiskowe pozwolą – mogą posłużyć do odtworzenia populacji.

Edukacja i zaangażowanie społeczne
Zrozumienie przyczyn i skutków ocieplenia klimatu oraz roli bioróżnorodności jest kluczowe dla wprowadzania realnych zmian. Edukacja ekologiczna w szkołach, kampanie społeczne i media mogą pomóc ludziom zrozumieć, dlaczego ochrona przyrody nie jest luksusem, ale koniecznością. Wsparcie społeczne i wybór świadomych konsumentów (np. ograniczenie śladu węglowego, wybór produktów z certyfikatami ekologicznymi) mogą wywierać presję na rządy i przedsiębiorstwa, by podejmowały skuteczniejsze działania. Coraz więcej inicjatyw obywatelskich, ruchów młodzieżowych czy organizacji ekologicznych apeluje o pilne reakcje w sferze politycznej i gospodarczej.

Podsumowanie i wnioski

Globalne ocieplenie stanowi jedno z najpoważniejszych współczesnych zagrożeń dla różnorodności biologicznej, a jego negatywne skutki są już zauważalne w różnych ekosystemach świata – od Arktyki po strefy tropikalne. Zmiany prowadzące do wymierania zwierząt obejmują utratę siedlisk, zaburzenia w sieciach troficznych, stres cieplny, ekspansję chorób i pasożytów oraz synergiczne działanie innych presji środowiskowych związanych z działalnością człowieka. Przykłady gatunków, takich jak niedźwiedź polarny, szczekuska amerykańska, koralowce rafotwórcze, płazy czy żółwie morskie, pokazują skalę wyzwań zarówno w kontekście zmian w lądowych, jak i morskich ekosystemach.

Aby zahamować utratę bioróżnorodności, niezbędne są kompleksowe działania zmniejszające emisję gazów cieplarnianych, chroniące kluczowe obszary przyrodnicze i umożliwiające gatunkom adaptację do szybko zmieniających się warunków. Ważną rolę

odgrywają tu inicjatywy międzynarodowe (takie jak porozumienie paryskie), ale też lokalne, oddolne projekty ochrony przyrody i zrównoważone praktyki gospodarcze. Długofalowy sukces zależy od połączenia wysiłków na poziomie rządowym, naukowym, prywatnym i społecznym.

W perspektywie kolejnych dekad będziemy musieli zmierzyć się z dalszym ociepleniem klimatu. Nawet najbardziej optymistyczne scenariusze przewidują, że temperatura na Ziemi w dalszym ciągu będzie rosła, choć istnieje szansa na jej ustabilizowanie, jeśli szybko i zdecydowanie zredukujemy emisje gazów cieplarnianych. Adaptacja ekosystemów do tych zmian zależy od zdolności poszczególnych gatunków do przeprowadzania migracji lub przystosowania się do nowych warunków, a także od tego, czy zdołamy zachować odpowiednio duże i połączone korytarzami obszary naturalne.

Przeciwdziałanie wymieraniu gatunków w obliczu zmian klimatu jest zatem nie tylko koniecznością etyczną i przyrodniczą, lecz także wymogiem zapewnienia stabilności ekosystemów, od których zależy człowiek. Ekonomiczne korzyści płynące z usług ekosystemowych (zapyłanie, czysta woda, oczyszczanie powietrza, stabilność gleby itp.) są nie do przecenienia, a ich utrata może przynieść długotrwałe negatywne skutki gospodarcze i społeczne.

Ostatecznie los wielu gatunków – w tym być może i naszego – zależy od tego, czy w porę zdamy sobie sprawę z powagi sytuacji i wdrożymy działania na skalę globalną. Wspólne wysiłki w zakresie redukcji emisji, zrównoważonej gospodarki zasobami naturalnymi oraz edukacji mogą wciąż zapobiec najgorszym scenariuszom. Zachowanie różnorodności biologicznej jest jednym z fundamentów utrzymania życia na Ziemi w takiej formie, jaką znamy, a przeciwdziałanie ociepleniu klimatu stanowi kluczowy element tej ochrony.

Artykuł

dr hab. Marty Połtowicz-Bobak, prof. UR, w „Scientific Reports”. Jednak kanibalizm. Nowe badania nad szczątkami kostnymi z Jaskini Maszyckiej

Międzynarodowy zespół badawczy z udziałem badaczy z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego (IA UR) i Fundacji Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego (FROA) uzyskał nowe informacje na temat rytuałów pogrzebowych społeczeństw późnej epoki lodowcowej w Europie Środkowej. Ślady manipulacji na szczątkach ludzkich w Jaskini Maszyckiej na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej wskazują na systematyczne rozczłonkowanie zmarłych i kanibalizm. Wyniki badań opublikowano w czasopiśmie „Scientific Reports”.

Jaskinia Maszycka to jedno z najważniejszych paleolitycznych stanowisk w Polsce i jednocześnie jedno z najważniejszych i najbardziej spektakularnych stanowisk późnego paleolitu w Europie. Ponad 100 lat temu Gotfryd Ossowski odkrył tam niezwykle pozostałości osadnictwa zbieraczy i łowców sprzed około 18 000 lat: obok narzędzi kamiennych i kościanych oraz szczątków zwierzęcych znaleziono także ludzkie kości. Znaleździła te wiążą się z tzw. kompleksem magdaleńskim, którego początki i główne centrum znajduje się we Francji, i który trwał od 20 000 do 14 500 lat temu, a na swoich wschodnich rubieżach

może nawet dłużej. Wykopaliska przeprowadzone w latach 60. XX w. przyniosły kolejne szczątki ludzkie.

Badaniami objęto w sumie 63 kości pochodzące od dziesięciu osób, datowane na 18 000 lat temu. Jest to jeden z najważniejszych zbiorów szczątków ludzkich z późnej epoki lodowcowej, przechowywany w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Stosując nowoczesne metody, zespół zidentyfikował w 43 przypadkach ślady, które wskazują na to, że ciała ofiar zostały poćwiartowane tuż po ich śmierci. Ślady cięć na fragmentach czaszki wskazują, że przyczepy mięśni oraz skóra głowy zostały przecięte, a długie kości złamane w celu dostania się do szpiku kostnego. Główny autor Francesc Marginedas z Katalońskiego Instytutu Paleoekologii Człowieka i Ewolucji Społecznej (Institut Català de Paleoeologia Humana i Evolució Social, IPHES) wyjaśnia: „Położenie i częstotliwość śladów nacięć, a także celowe łamanie kości nie pozostawiają wątpliwości, że celem było wydobycie składników odżywczych ze zmarłych”.

Ale jak doszło do kanibalizmu?

Okres magdaleński słynie z imponujących dzieł sztuki – takich jak słyn-

ne malowidła jaskiniowe w Lascaux. „Różnorodne świadectwa artystyczne wskazują na korzystne warunki życia w tym okresie. Dlatego wydaje się mało prawdopodobne, aby kanibalizm był praktykowany z konieczności” – mówi prof. dr hab. Thomas Terberger z Instytutu Prehistorii i Historii Wczesnej na Uniwersytecie w Getyndze, członek zespołu badawczego. Możliwe, że jest to brutalny kanibalizm. Po

okresie największych mrozów ostatniej epoki lodowcowej nastąpił wzrost populacji, co mogło doprowadzić do konfliktów o zasoby i terytoria. Kanibalizm był sporadycznie odnotowywany w związku z gwałtownymi konfliktami. Ponadto w Jaskini Małczyńskiej szczątki ludzkie zmieszane są z odpadami komunalnymi, co świadczy o tym, że zmarłych nie traktowano z szacunkiem.

Nie można jednak wykluczyć innej tezy, że kanibalizm ten jest przejawem jakichś praktyk pogrzebowych – dodają Dariusz Bobak z FROA i Marta Połtowicz-Bobak z IA UR. Jednoznaczną interpretację utrudnia nie tylko fakt, że odnosimy się tu do zachowań rytualnych, ale także to, że eksplorowane w XIX w. stanowisko nie ma dokładnej dokumentacji, która pozwoliłaby na szczegółową analizę przestrzenną. Dziękujemy Dyrekcji Muzeum Archeologicznego w Krakowie oraz Pracownikom Działu Paleolitu za udostępnienie materiałów do badań oraz wszelką życzliwą pomoc.

Pierwsze pacjentki skorzystały z możliwości porodu w znieczuleniu zewnątrzoponowym w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym

W Klinice Ginekologii, Ginekologii Onkologicznej i Położnictwa w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie (USK w Rzeszowie) trwa program pilotażowy, czego efektem będzie możliwość skorzystania z takiego wsparcia przez 7 dni w tygodniu.

– Pierwsze dziecko w znieczuleniu zewnątrzoponowym urodziłam w Londynie, w Anglii – mówi Wioletta, mama Tymona, który w znieczuleniu zewnątrzoponowym urodził się przedwczoraj w USK w Rzeszowie. – Tego typu wsparcie, to ogromny komfort dla kobiety, gdyż prawie w ogóle nie czuć bólu. Mój poród trwał kilka godzin i bez znieczulenia byłoby znacznie trudniej.

– Praktycznie nie czuć żadnego bólu, dodaje Klaudia, mama Poli, która również urodziła się przedwczoraj z tego typu wsparciem w USK w Rzeszowie. – Jeśli tylko panie mogą rodzić w znieczuleniu zewnątrzoponowym, to jak najbardziej polecam taką metodę łagodzenia bólu.

Znieczulenie zewnątrzoponowe jest metodą analgezji, czyli łagodzenia bólu związanego z porodem. Polega na nakłuciu skóry okolicy lędźwiowej kręgosłupa specjalną igłą, wprowadzeniu tej igły dalej, omijając struktury kostne kręgosłupa, do kanału kręgowego. Znajduje się w nim wiele struktur, między innymi przestrzeń zewnątrzoponowa. Dzięki umieszczeniu cienkiego

cewnika w tym miejscu możliwe jest podawanie leków znieczulenia miejscowego, często razem z innymi lekami wzmagającymi ich działanie.

– Tego typu znieczulenie jest absolutnym standardem na świecie – mówi Wojciech Zawalski, p.o. dyrektor USK w Rzeszowie. – Jest to jedna z najsukurszczniejszych metod uśmierzania bólu i pozwala w obiektywnie komfortowy sposób przejść przez poród. Stawiamy też na bezpieczeństwo podczas porodów i dlatego Klinika ma dedykowanych anestezjologów. Chciałbym też dotrzymać obietnicy i od czerwca wszystkie porody w Klinice, jeśli nie będzie przeciwwskazań, będą odbywać się w znieczuleniu zewnątrzoponowym.

Według danych sondażowych w Polsce, jedynie od 14% do 17% placówek wykonuje tego typu procedury. Przede wszystkim ze względu na braki kadrowe od kilku lat sytuacja niewiele się poprawiła.

– Całemu zespołowi Kliniki należą się podziękowania, gdyż pozytywnie podszli do pomysłu wsparcia porodu znieczuleniem zewnątrzoponowym – powiedział JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich. – Szpital rozwija się w dobrą stronę. Ale aby tak się działo, potrzebny jest spokój. Takie procesy wymagają czasu i przeszkolenia personelu. Chcemy, aby opieka w szpitalu była na jak najwyższym poziomie.

W gruntownie wyremontowanym niedawno bloku porodowym w Klinice Ginekologii, Ginekologii Onkologicznej i Położnictwa w USK w Rzeszowie urodziło się w tym roku 102 dzieci. Klinika posiada trzeci stopień referencyjności w zakresie położnictwa i neonatologii, co oznacza najwyższe standardy opieki nad noworodkami i ich mamami.

Źródło USK

fot. M. Świącicki

Pierwszy zabieg w Polsce z zastosowaniem nowego modelu plomby podplamkowej został przeprowadzony w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym

Pierwszy zabieg w Polsce z zastosowaniem nowego modelu plomby podplamkowej został przeprowadzony w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie (USK w Rzeszowie). Pacjentką była mieszkanka województwa podkarpackiego, która traciła wzrok z powodu rozwarstwienia w obrębie centralnej siatkówki. Teraz czeka na poprawę widzenia.

– To był zabieg na powierzchni gałki ocznej – tłumaczy dr n. med. Małgorzata Pietraś-Trzpieł z Kliniki Okulistyki w USK w Rzeszowie. – Po

otworzeniu spojówki odsłoniłam twardówkę, następnie w miejscu najważniejszym dla widzenia umieściłam głowę plomby podplamkowej, natomiast jej ramię przyszyłam do twardówki. Ważne, że nowy model plomby jest indywidualnie dobrać do długości gałki ocznej pacjenta.

Operacja trwała niespełna godzinę. Pacjentka była operowana w poniedziałek, wyszła ze szpitala w środę. Czuje się dobrze. Na efekty operacji będzie musiała poczekać kilka tygodni. Spodziewana poprawa widzenia to 20–30%. Po pierwszej

kontroli okaże się, czy zabieg zakończył się sukcesem.

– Zrobimy jeszcze optyczną koherentną tomografię, żeby sprawdzić, czy warunki anatomiczne w siatkówce uległy poprawie i czy to poprawi pacjentce widzenie – wyjaśnia dr n. med. Aneta Lewicka-Chomont, kierownik Kliniki Okulistyki w USK w Rzeszowie, która asystowała podczas zabiegu. – Zaraz po operacji wyglądało to bardzo dobrze, ale potrzeba jeszcze czasu, żeby tkanka się zrosła.

To była pierwsza operacja w Polsce z zastosowaniem nowego modelu plomby podplamkowej. Dotychczasowe powodowały powikłania i komplikacje. Nowy model opracowała prof. Barbara Parolini z Włoch, która specjalizuje się w leczeniu wysokiej krótkowzroczności. Na swoim koncie ma około 400 zabiegów z wykorzystaniem różnych typów plomby podplamkowej.

– To jest model, który ma szersze ramie i podstawę oraz cztery punkty, w których przyszywa się plombę do oka, co ułatwia całą procedurę – dodała dr Pietraś-Trzpieł. – Zaletą jest również to, że plomba daje stuprocentową skuteczność. Narodowy Fundusz Zdrowia jeszcze nie refunduje takich operacji. A w Polsce z powikłaniami

wynikającymi z wysokiej krótkowzroczności wymagającymi leczenia mierzy się około 40 tys. ludzi. Liczba ta, jak pokazują badania, sukcesywnie będzie się zwiększać. Na świecie około 0,5–1% ludności ma krótkowzroczność. Jednym z czynników przyczyniających się do tej wady wzroku jest wydłużanie się czasu spędzanego przed komputerami i smartfonami.

– W tej chwili w Azji odsetek krótkowzroczności u dzieci wynosi 80–90% – powiedziała dr Pietraś-Trzpieł. – Nasili się u co drugiego dziecka, przechodząc w bardzo wysoką krótkowzroczność. Towarzyszyć temu będą różne patologie wymagające innego niż dotychczas leczenia.

Wie o tym również Wojciech Zawalski, p.o. dyrektor USK w Rzeszowie. – Rozwój i wdrażanie specjalistycznych procedur wymaga szkoleń, ale też inwestycji. W przyszłości będziemy się starać pozyskać sprzęt do wizualizacji śródoperacyjnej, który ułatwi wykonywanie tego typu zabiegów – powiedział.

Źródło: <https://szpital.rzeszow.pl/o-nas/aktualnosci/pacjentka-tracila-wzrok-przeszla-pierwszy-zabieg-w-polsce-z-zastosowaniem-nowej-plomby>

Podatki, zmiany w ordynacji i *vacatio legis* – wywiad z dr. Pawłem Majką

Karol Michałek

Karol Michałek (K.M.): Powtarzając za Benjaminem Franklinem, na tym świecie są pewne tylko śmierć i podatki. Może nie o śmierci, ale o podatkach. Będę miał dzisiaj przyjemność porozmawiać z Panem Doktorem Pawłem Majką, kierownikiem Zakładu Prawa Finansowego na naszym Uniwersytecie. Dzień dobry, Panie Doktorze.

Dr Paweł Majka (P.M.): Dzień dobry Panu, dzień dobry Państwu.

K.M.: Panie Doktorze, chciałbym rozpocząć od kwestii takiej pryncypialnej, podstawowej, ale jednak koniecznej. Jak w ogóle zdefiniujemy podatek? Jakie on spełnia kryteria?

P.M.: Nie chciałbym tak bardzo wykładowo do problemu podchodzić, ale tu jest pewien kłopot. Każdy naukowiec zaczyna od pewnych takich ogólników. Na zasadzie nic nie jest proste i trudno podać jedną definicję. Mamy wiele definicji podatków, w tym prawnicy mają swoją definicję podatków. Ona jest normatywna, bo jest w przepisach ordynacji podatkowej i tak ładnie mamy podatek scharakteryzowany pod kątem cech różnych. Kłopot tylko w tym, że prawodawca tą definicją nie do końca się przejmuje. To znaczy w tym sensie, że lubi stosować taki zabieg, który można by określić magią, jak my to złośliwie w prawie podatkowym nazywamy, to bardziej chodzi o kwestię jakby udawania i przykrywania pewnych rzeczy. Czyli krótko mówiąc, pomimo normatywnej de-

finicji podatku poprzez jego cechy, nasz prawodawca lubi wprowadzać podatki, nazywając je inaczej. Najczęściej używa pojęcia opłata albo danina. I przykłady takich opłat współcześnie i w historii kilkudziesięciu, a tam kilkudziesięciu, kilkuset lat nawet, możemy podać. Żeby daleko nie szukać, to mamy przykład daniny solidarnościowej, mamy przykład opłaty tak zwanej cukrowej, opłaty od tak zwanych małpek i jeszcze wielu innych, w których mamy do czynienia tak naprawdę z podatkami. Czyli te definicje, które gdzieś tam się pojawiają w treści przepisów, one nie mają charakteru przesądzającego, skoro sam autor ich nie przestrzega. Ale gdyby chciał tak najkrócej podatek zdefiniować, to pewno taka definicja, nawet już nie prawnicza, tylko ekonomiczna, że jest to indywidualna ofiara na wspólny cel. To gdzieś w doktrynie się lata temu pojawiło i wszyscy tego się mniej więcej trzymamy. Natomiast gdybyśmy byli na egzaminie, może nie na egzaminie z prawa podatkowego, ale na wykładzie, pewnie powiedziałbym, że to jest danina publiczna, nieodpłatna, przymusowa, bezzwrotna, i podałbym jeszcze dziesięć innych cech. Natomiast bardziej trzymać się trzeba konkretnej ustawy, konkretnego podatku, konkretnej opłaty, daniny i zastanawiać się właśnie pod kątem tych cech, czy ją się da ująć w kontekście takim bardziej ogólnym, niż tylko ta defini-

cja właśnie, którą nam prawodawca zaproponował.

K.M.: Panie Doktorze, chciałbym poruszyć temat *vacatio legis* związane z prawem podatkowym i zmianami w ordynacji podatkowej. Ile Pana zdaniem, jako przedstawiciela jednak doktryny, powinien wynosić *vacatio legis* dla zmian podatkowych?

P.M.: Najlepiej byłoby, gdybyśmy wszyscy, myślę o podatnikach i prawodawcach, organach podatkowych, doradcach, traktowali się, jakby to powiedzieć, poważnie. I wtedy nie byłoby problemu w ogóle jakiegoś jednego *vacatio legis*. Czyli tego czasu, w czasie którego ustawy jeszcze i przepisów się nie stosuje. Bo to jest bardzo trudno powiedzieć. Są takie zmiany w prawie podatkowym, które na przykład z przy-

jemnością chcielibyśmy jako podatnicy, żeby weszły bez żadnego *vacatio legis*. Myślę tu o kwestii jakichś ulg, zwolnień, opcji podatkowych, czyli tych korzystnych regulacji. I tu zwykle podatnicy, zwykle może nie, ale często, nie mają z tym problemu. Obniżenie stawek podatkowych w ogóle z naruszeniem zasady nieretroaktywności prawa (*lex retro non agit* z łac. „prawo nie działa wstecz”), super rzecz w trakcie roku. To, z czym mieliśmy zresztą do czynienia paradoksalnie przy okazji jednego z gorszych, nazwę to tak nowocześnie, projektów, które prawodawca zafundował. Myślę o Polskim Ładzie, tym nieszczęsnym. Po pół roku przyjmowaliśmy te zmiany trochę bardziej pozytywnie. Tak że tu jest pewien kłopot. Bo oczywiste jest, że te czternaście dni to jest za mało. Średnio, co liczono w ubiegłym roku, jeśli chodzi o *vacatio legis* dla aktu takiego podatkowego i ustawy, myślę o ustawie i o rozporządzeniu, to było piętnaście dni. Ktoś powie: no, może nawet nieźle, ale to nieprawda. Po pierwsze, piętnaście dni to jest więcej niż to minimum, ale to jest za mało z punktu widzenia pracy i doradców podatkowych, księgowych i przede wszystkim organów podatkowych, ich pracowników, kwestia dostosowania się do tego, co prawodawca funduje. Wydaje się, że... Trudno mówić o jednym. Wiem, że politycy zaproponowali przyjęcie tego sześciomiesięcznego *vacatio legis* w ramach chyba umowy koalicyjnej – obecne osoby tworzące prawodawcę naszego systemu podatkowego. Zresztą kopiując ten wzór, oczywiście z innych krajów. To nie był pomysł, wydaje się, jakiś bardzo autorski. Może jest to dobry pomysł, ale to też nie jest wymóg. Najlepiej każdą zmianę podatkową poważnie rozważyć pod kątem tego, jakie ona skutki powoduje, ile czasu potrzebują podatnicy i te podmioty, które ich obsługują, do tego, żeby się do tych zmian przygotować. I teraz może jakiś dobry przykład, żeby nie było, że tak na naszego prawodawcę bardzo utyskujemy, a ja się za-

wsze o nim szacunkiem wyrażam. I tu jakby wiadomo jest, że trzymamy za niego kciuki, żeby te akty prawne były jak najlepsze. Tak że mamy taki przykład słynnych CEF-ów, który jest przekładany już kolejny rok i wygląda na to, że będzie przez dwa lata wprowadzany projekt JPK w podatku VAT, czyli takiej elektronizacji przesyłania deklaracji, który był wprowadzany przez dobrych kilka lat. Świetny pomysł, prawda?

K.M.: Chyba pandemia była takim katalizatorem tych przemian?

P.M.: Tak, tak że tu to też jest bardzo indywidualna sprawa. Trudno mówić, że sześć miesięcy to jest dobry czas, bo czasem potrzeba kilku lat. Tak że nie da się tego na pewno zasufladkować. Prawo podatkowe to jest coś, co jest ściśle związane z *de facto* obrotem gospodarczym. Tutaj mamy ten taki wzór króliczka, który ucieka. Myślę tutaj o przedsiębiorcach, którzy kreatywnie wymyślają kolejne sposoby, jak obniżyć własne obciążenia podatkowe w różny sposób. Mamy obrót gospodarczy, który jest taki bardzo kreatywny pod kątem różnych pomysłów, a za tymi przedsiębiorcami cały czas biegnie prawodawca podatkowy, organy podatkowe, próbując tego króliczka złapać, co pewnie nigdy się nie uda, ale to jest ta dynamika. Ona uniemożliwia czynienie pewnych takich stałych elementów, czyli na przykład hasło: sześć miesięcy na *vacatio legis*. To bardzo dobrze brzmi i pewnie dobrze by było, gdyby tak było w tych trudnych projektach, ale czasem to pewnie będzie potrzeba dłuższych, a czasem krótszych terminów.

K.M.: Panie Doktorze, czy lepiej być zwolnionym, czy wyłączonym z podatku?

P.M.: No i znowu, zależy, o którym podatku mówimy. Pewno najlepiej być wyłączonym. To są dwie opcje też. Taki podział, który w powszechnym odczuciu jakby nie pojawia się. Nam się wydaje, że to jest wszystko jedno, czy jesteśmy zwolnieni, czy wyłączeni, a do tego czasem jeszcze ulga to dla nas też zwolnienie. Paradoks znowu taki, że

czasem ustawodawca mówi o uldze podatkowej, a tak naprawdę wprowadza zwolnienie. To tak, żeby nie było, że to społeczeństwo nie rozumie, bo czasem ustawodawcy te rzeczy też lubią mylić. Ale zwolnienie ma to do siebie, że no, niestety, ktoś, kto jest zwolniony, to jest zwolniony z zapłaty podatku, a oprócz płacenia podatków jeszcze trzeba często dochować różnych innych obowiązków. Trzeba wystawiać rachunki, trzeba składać deklaracje, trzeba się gdzieś zarejestrować, czyli krótko mówiąc, można nałożyć masę dodatkowych obowiązków na podmiot zwolniony. Natomiast wyłączenie z opodatkowania to jest jakby zupełny brak zainteresowania ustawodawcy naszą sytuacją, czyli lepiej być wyłączonym. No ale znowu, jak przejdziemy na grunt konkretnych podatków, to w szczególności ten VAT, czyli podatek od towarów i usług, jest taki specyficzny, że najlepiej, no może nie najlepiej, ale część przedsiębiorców powie, że bardziej opłaca się nie być wyłączonym, tylko najchętniej by go zapłacili. VAT ma to do siebie, że go przerzucamy w końcu na kontrahenta. I to taka złożoność tych naszych podatków, tak wygląda, że czasem dobrze jest je płacić, z punktu widzenia interesu ekonomicznego.

K.M.: Szczególnie te usługi medyczne, które są zwolnione z VAT-u?

P.M.: Tak. Myślę, że spora grupa medyków stwierdziłaby, że oni oczywiście podatek VAT z przyjemnością by zapłacili. Podobnie też w usługach finansowych sporo osób, które się tym zajmują, pewnie by tak zrobiło. A potem i jedni, i drudzy mogliby przenieść to na swoich kontrahentów, a odliczyć sobie tutaj podatek VAT naliczony na fakturach od zakupu jakichś tam samochodów czy komputerów i innych rzeczy potrzebnych do prowadzenia działalności. Tak że jest to złożone, aczkolwiek pewnie lepiej być wyłączonym. I tak w ogóle siedzieć sobie cichutko. Jest taki słynny skecz kabaretu Hrabi, polecam wszystkim – *Urząd Skarbowy* – świetny...

V Międzynarodowy Kongres Praw Człowieka

Krzysztof Żarna

V Międzynarodowy Kongres Praw Człowieka, organizowany w dniach 10–12 grudnia 2024 r. przez Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, Polskim Towarzystwem Nauk Politycznych i Polskim Towarzystwem Studiów Europejskich, stał się niepowtarzalną okazją do spotkań i wymiany doświadczeń pomiędzy 150 naukowcami z kilkunastu państw (w tym spoza Europy). Różnorodność prelegentów zbiegła się z jednej strony z uniwersalizmem problematyki praw człowieka, a z drugiej z regionalną perspektywą Podkarpacia: tegoroczny kongres stanowi ważny element projektu Regionalna Inicjatywa Doskonałości pt. „Migranci z Ukrainy w województwie podkarpackim. Implikacje społeczno-gospodarcze”. Nie dziwi, że to właśnie reperkusje rosyjskiej napaści na Ukrainę – w ujęciu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym – w największym stopniu przyciągają uwagę prelegentów i słuchaczy. Trudno jednak nie zauważyć, że ostatnie miesiące przyniosły nowe poważne wyzwania dla praw człowieka: kryzys humanitarny w Palestynie i Gazie, wojna domowa w Sudanie, sytuacja w Syrii, a także Gruzji i Rumunii. Okazuje się, że konieczność walki o podstawowe prawa człowieka wciąż stanowi kluczowe wyzwanie dla współczesnego świata. Stąd też potrzeba analizowania, a zarazem nagłaśniania tej tematyki. V Kongres Praw Człowieka w istotnym stopniu przyczynia się do realizacji tych zadań.

fot. M. Świącicki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Regionalna
Inicjatywa
Doskonałości

Uniwersytet Rzeszowski

VI Zjazd Forum Uniwersytetów Polskich

W dniach 17–19 stycznia w Rzeszowie miał miejsce VI Zjazd Forum Uniwersytetów Polskich. Obrady w Uniwersytecie Rzeszowskim w Sali Senatu uroczystie otworzył **JM prof. dr hab. n. med. Adam Reich**, Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Prorektor ds. Studenckich i Kształcenia **prof. dr hab. Sabina Grabowska**.

FUniP to jedna z komisji branżowych Parlamentów Studentów RP, która zrzesza społeczność studencką uniwersytetów klasycznych w Polsce. Jej celem jest działanie na rzecz lokalnych środowisk. To przede wszystkim grupa samorządowców i samorządowczyń, dla których najważniejsza jest przestrzeń do wymiany doświadczeń, myśli, ciągłego rozwoju i współpracy.

Zjazd w Rzeszowie miał charakter sprawozdawczo-wyborczy. Nowym przewodniczącym Forum Uniwersytetów Polskich został **Heybat Naghiyev** – Uniwersytet Warszawski.

W skład Prezydium FUniP wchodzi również:

- wiceprzewodniczący ds. socjalno-bytowych **Bartosz Gabrychowicz** – Uniwersytet Rzeszowski
- wiceprzewodnicząca ds. koordynacji zjazdów i szkoleń **Klaudia Szczepanik** – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
- wiceprzewodniczący ds. projektów **Hubert Litwin** – Uniwersytet Wrocławski
- sekretarz Prezydium **Jakub Kiedos** – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- przy Prezydium FUniP działa również **Wiktoria Zwolińska** – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie jako pełnomocnik ds. promocji

Skład Komisji Rewizyjnej:

- Marek Grela – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
- Karolina Majchrzak – Uniwersytet Szczeciński
- Michał Mikulski – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Podczas zjazdu nie zabrakło także szkoleń dla uczestników zjazdu. Mateusz Śliwa opowiedział o tym, jak skutecznie przygotować konferencję naukową. **Dawid Micał** poprowadził warsztaty z wystąpień publicznych. **Kinga Dobek** przedstawiła techniki, jak skutecznie prowadzić media społecznościowe samorządu. **Jan Wrona** podzielił się swoją wiedzą z zakresu jakości kształcenia.

fot. R. Lasek

Dzień Nauki Polskiej w Collegium Medicum

W ramach obchodów Dnia Nauki Polskiej (przypadającego 19 lutego – w dniu urodzin Mikołaja Kopernika) w Collegium Medicum UR odbył się wykład prof. Tomasza K. Wojdacza pt. *Epigenetyka – czy będzie rewolucją w medycynie?* Profesor jest kierownikiem Samodzielnej Pracowni Epigenetyki Klinicznej w Pomorskim Uniwersytecie Medycznym w Szczecinie oraz profesorem Uniwersytetu w Aarhus w Danii.

Epigenetyka to dziedzina nauki badająca mechanizmy molekularne, które decydują o tym, jak z tego samego zestawu genów, dziedziczonego po rodzicach, mogą powstawać zupełnie różne komórki. Dzięki tym mechanizmom komórka nerwowa, mimo że ma identyczny zestaw genów jak komórka mięśniowa, potrafi przewodzić impulsy elektryczne, podczas gdy komórka mięśniowa kurczy się i generuje ruch.

Mechanizmy epigenetyczne odgrywają kluczową rolę w rozwoju organizmu. To właśnie dzięki nim z jednej zapłodnionej komórki powstaje niezwykle złożony organizm ludzki, składający się z około 30 bilionów komórek, należących do ponad 200 różnych typów. Jednak epigenetyka to nie tylko procesy regulujące prawidłowe funkcjonowanie organizmu. Badania ostatnich lat jednoznacznie pokazują, że czynniki środowiskowe, takie jak brak aktywności fizycznej, niezdrowa dieta czy palenie tytoniu, mogą zaburzać działanie mechanizmów epigenetycznych, prowadząc do poważnych chorób, w tym nowotworów, cukrzycy typu 2 czy innych schorzeń metabolicznych. Podczas wykładu *Epigenetyka – czy będzie rewolucją w medycynie?* prof. Tomasz Wojdacz przedstawił, w jaki sposób zaburzenia mechanizmów epigenetycznych mogą prowadzić do

rozwoju chorób. Omówił także najnowsze badania prowadzone przez jego zespół, dotyczące onkologii oraz schorzeń takich jak niealkoholowe stłuszczenie wątroby czy choroby neurologiczne.

Na zakończenie prof. Tomasz Wojdacz podkreślił, że epigenetyka otwiera nowe możliwości w medycynie spersonalizowanej, pozwalając na dostosowanie terapii do indywidualnych potrzeb pacjenta poprzez modyfikację ekspresji genów. Zachęcił również młodych naukowców do angażowania się w badania nad epigenetyką, która jest dynamicznie rozwijającą się dziedziną nauki o ogromnym potencjale aplikacyjnym.

Biuro ds. Collegium Medicum

fot. M. Świącicki

Lokalna współpraca – międzynarodowy sukces

13 grudnia 2024 r. odbyła się II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Technological and Legal Aspects of AI in the CITY” (2th CONFIAR) w rzeszowskim UrbanLab.

Konferencja została zorganizowana przez Pracownię Praw Człowieka i Organów Ich Ochrony Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Katedrę Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej w ramach współpracy z Regionalnym Centrum Doskonałości i IBEROJUR – Instituto Iberoamericano de Estudios Jurídicas z siedzibą w Porto (Portugalia).

Wydarzenie to zgromadziło naukowców z krajów Ameryki Południowej, Środkowej i Europy oraz było okazją do międzynarodowej debaty na temat odpowiedzialności związanej z wprowadzaniem sztucznej inteligencji, zwłaszcza w kontekście jej praktycznego zastosowania w miastach. W czasie konferencji uhonorowano dr hab. Beatę Stępień-Załucką, prof. UR, za jej wkład w promowanie ochrony praw człowieka w państwach iberoamerykańskich.

Ekspert PKA w dyscyplinie pedagogika

Mamy zaszczyt poinformować, że dr hab. Marta Wrońska, prof. UR z Instytutu Pedagogiki, 1 października 2024 r. została powołana na eksperta I Zespołu Nauk Społecznych Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dyscyplinie pedagogika. Eksperti czynnie wspierają członków Komisji w realizacji ustawowych zadań PKA, która od 20 lat działa na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości w szkolnictwie wyższym. Lista ekspertów I Zespołu Nauk Społecznych znajduje się na stronie PKA.

Pani Profesor funkcję eksperta PKA pełniła także w latach 2017–2019.

Najbardziej wpływowe osoby w polskiej medycynie i ochronie zdrowia!

17 lutego po raz 22. „Puls Medycyny” ogłosił wyniki prestiżowego rankingu Li-sta Stu. Mamy zaszczyt poinformować, że Prorektor ds. Collegium Medicum UR prof. dr hab. n. med. Artur Mazur znalazł się na Liście Stu 2024 najbardziej wpływowych osób w polskiej medycynie.

Za osobę mającą największy wpływ na rozwój polskiej medycyny w 2024 r. jury uznało prof. Mirosława Ząbka. Natomiast liderem Listy Stu w kategorii system ochrony zdrowia okazała się Minister Zdrowia Izabela Leszczyna – to powrót szefa resortu zdrowia na podium po czterech latach.

fot. M. Świąćicki

Profesor Artur Mazur został konsultantem wojewódzkim w dziedzinie endokrynologii i diabetologii dziecięcej

Z dniem 1 stycznia 2025 r. prof. dr hab. n. med. Artur Mazur został powołany na stanowisko konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie endokrynologii i diabetologii dziecięcej na pięcioletnią kadencję.

Prof. Artur Mazur jest prorektorem ds. Collegium Medicum Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także kierownikiem II Kliniki Pediatrii, Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim nr 2 im. św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie.

Konsultanci wykonują zadania opiniodawcze, doradcze i kontrolne dla administracji rządowej, podmiotów leczniczych, NFZ i Rzecznika Praw Pacjenta oraz przeprowadzają kontrole dostępności do świadczeń zdrowotnych na terenie województwa podkarpackiego.

fot. J. Żygadło/PUW Rzeszów

Nagroda im. Jerzego Panka za najlepszy dyplom Instytutu Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego

Lukasz Cywicki

Konkurs im. Jerzego Panka, organizowany od 2009 r., ma na celu wyłonienie najlepszego dyplomu artystycznego powstałego w Instytucie Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Kandydatów zgłaszają promotorzy pracowni dyplomujących na kierunkach grafika i sztuki wizualne, a oceniane prace obejmują różnorodne dziedziny, takie jak: grafika warsztatowa, grafika projektowa, malarstwo, rzeźba, rysunek, fotografia, intermedia, multimedia, animacja i film wideo. Kapituła Nagrody, składająca się z pracowników naukowo-dydaktycznych, dokonuje oceny zgłoszonych dyplomów i w drodze tajnego głosowania wybiera laureata Nagrody Głównej oraz wyróżnionych uczestników. Nagroda jest wyjątkowym wyróżnieniem dla absolwentów, podkreślającym ich talent, kreatywność i warsztat artystyczny. Udział w konkursie stwarza możliwość promocji młodych twórców i zwrócenia uwagi na różnorodność podejść artystycznych realizowanych w ramach ISP. Wydarzenie to stanowi także istotny element budowania prestiżu uczelni oraz integracji środowiska artystycznego. Laureaci konkursu często kontynuują swoje kariery artystyczne, a ich prace zyskują uznanie w środowisku sztuki współczesnej. Na XVI edycję Konkursu im. Jerze-

NAGRODA IM. JERZEGO PANKA
ZA NAJLEPSZY DYPLOM INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH
UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

Fragment dyplomu laureatki Nagrody Głównej – Gabrieli Rytarowskiej, *Działaloddin Rumi. Aniol upojony. Opowieści mistyczne. Ilustracje*, 39, 2024, 29,7 × 42 cm, technika własna

Wyróżnienie – Alicja Orszewska, *Najlepszy okres w życiu* –
wchodzenie w nowe, kadr z filmu animowanego

Otwarcie wystawy pokonkursowej XVI edycji Nagrody im. Jerzego Panka
za Najlepszy Dyplom Instytutu Sztuk Pięknych UR
w Galerii im. prof. Włodzimierza Kotkowskiego

go Panka na najlepszy dyplom Instytutu Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2024 r. zgłoszono 27 dyplomów 22 autorów. Zgłoszeni artyści to: Veronika Bacher, Wiktor Dudek, Kornelia Grabowska, Jacek Hajdukiewicz, Aleksandra Kotlarska, Julia Lis, Joanna Mielcarek, Paulina Możdżeń, Alicja Orszewska, Marcja Olbrycht, Agnieszka Polak, Ewa Przybyło, Martyna Rogoz, Izabela Rudny, Gabriela Rytarowska, Klaudia Sierant, Julia Siłka, Jakub Szczęch, Natalia Szlęk, Wiktoria Tłuczek, Karolina Tuleja, Agnieszka Warzecha.

19 grudnia 2024 r. odbyło się posiedzenie Kapituły Nagrody XVI edycji Konkursu im. Jerzego Panka na najlepszy dyplom artystyczny obroniony w Instytucie Sztuk Pięknych Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku akademickim 2023/2024. Decyzją Kapituły Nagrody w składzie: prof. UR Marcin Jachym – przewodniczący, prof. Jadwiga Sawicka, prof. UR Renata Szyszlak, prof. UR Jarek Sankowski, prof. UR Wiesław Grzegorzczak, dr Anna Steliga, prof. UR Łukasz Cywicky – koordynator konkursu, bez prawa głosu. Nagrodę im. Jerzego Panka za najlepszy dyplom artystyczny Instytutu Sztuk Pięknych

Dziekan Wydziału Sztuk Pięknych prof. UR Łukasz Cywicky, prof. UR Agnieszka Dobosz-Bruchnalska,
mgr Marcja Olbrycht oraz prof. UR Joanna Janowska-Augustyn

Prof. UR Łukasz Cywicky, prof. UR Agnieszka Dobosz, mgr Marcja Olbrycht,
prof. UR Joanna Janowska-Augustyn, mgr Aneta Suslinnikow oraz prof. UR Dorota Sankowska,
która odebrała Nagrodę Główną w imieniu laureatki – mgr Gabrieli Rytarowskiej

Uniwersytetu Rzeszowskiego otrzymała Pani Gabriela Rytarowska za dyplom pt. *Dżalaloddin Rumi. Anioł upojony. Opowieści mistyczne. Ilustracje*, zrealizowany w Pracowni Mediów Rysunkowych, którego promotorem była prof. UR Dorota Sankowska oraz mgr Aneta Suslinnikow.

Kapituła Nagrody przyznała dwa równorzędne wyróżnienia. Pierwsze z nich otrzymała Pani Alicja Orszewska za dyplom pt. *Najlepszy okres w życiu*, zrealizowany w Pracowni Multimedialnej, którego promotorką była dr Karolina Niwelińska.

Kolejne wyróżnienie otrzymała Pani Marcja Olbrycht za dyplom pt. *Oniryczny ogród*, zrealizowany w Pracowni Druku Cyfrowego, którego promotorką była prof. UR Joanna Janowska-Augustyn oraz dr Marcin Dudek.

Uroczyste otwarcie wystawy pokonkursowej wraz z wręczeniem nagród odbyło się 16 stycznia 2025 r. w Galerii Instytutu Sztuk Pięknych UR im. prof. Włodzimierza Kotkowskiego w Rzeszowie. Wystawa czynna do 2 marca 2025 r.

Wyróżnienie – Marcja Olbrycht, *Kolumny*, 2024, grafika 3D, 100 × 100 cm, fragment dyplomu

Obecni na vernisażu przedstawiciele kadry dydaktycznej oraz studenci Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego

JM Rektor UR powołał dr. hab. Radosława Chabra, prof. UR, do pełnienia funkcji dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Kadr Medycznych

JM Rektor UR prof. dr hab. n. med. Adam Reich powołał dr. hab. n. med. Radosława Chabra, prof. UR, do pełnienia funkcji dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Kadr Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego na okres od 1 stycznia 2025 do 31 sierpnia 2028 r.

fot. M. Świącicki

Powołanie dr hab. Anny Kościółek, prof. UR, na członka zespołu do spraw cyfryzacji postępowania cywilnego działającego przy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości

Miło nam poinformować, że dr hab. Anna Kościółek, prof. UR, została powołana na członka zespołu do spraw cyfryzacji postępowania cywilnego działającego przy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości.
Serdecznie gratulujemy!

Dr hab. Marek Cierpiał-Wolan, prof. UR, został powołany na prezesa Głównego Urzędu Statystycznego

Joanna Wilk

Z wielką przyjemnością pragniemy poinformować, że dr hab. Marek Cierpiał-Wolan, prof. UR, pracownik naukowo-dydaktyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, zatrudniony na Wydziale Ekonomii i Finansów w Katedrze Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej, został powołany 2 stycznia 2025 r. na stanowisko prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Prof. Cierpiał-Wolan od wielu lat związany jest z Uniwersytetem Rzeszowskim, gdzie poświęcił się dydaktyce oraz nauce, rozwijając badania w ob-

szarze szeroko pojętej analizy społeczno-gospodarczej. W swojej pracy naukowej koncentruje się na rozwoju nowoczesnych metod analizy danych, cyfryzacji procesów statystycznych, sztucznej inteligencji (AI) oraz zwiększaniu dostępności i użyteczności danych dla obywateli i instytucji. Jego liczne publikacje i zaangażowanie w projekty naukowe zyskały uznanie zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej.

Nowa funkcja jest wyrazem zaufania do kompetencji i doświadczenia prof.

Marka Cierpiała-Wolana, które będą kluczowe w dynamicznie zmieniających się uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych.

Gratulujemy Panu Profesorowi powołania na to zaszczytne stanowisko i życzymy wielu sukcesów w realizacji misji oraz ambitnych wyzwań stojących przed Głównym Urzędem Statystycznym.

fot. M. Świąćicki

Patent na wynalazek pn. „Sposób obniżania zawartości kwasu szczawiowego w ogonkach liściowych rabarbaru”

Z przyjemnością informujemy, że Urząd Patentowy RP w dniu 13 stycznia br. opublikował przyznany patent na wynalazek pn. „Sposób obniżania zawartości kwasu szczawiowego w ogonkach liściowych rabarbaru”. Autorami wynalazku są: dr inż. Miłosz Zardzewiały, dr hab. inż. Natalia Matłok, prof. UR, oraz prof. dr. hab. Maciej Balawejder z Wydziału Technologiczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Opracowana w ramach wynalazku metoda stanowi przełom w przetwarzaniu i wykorzystaniu rabarbaru, czyniąc go bardziej przyjaznym dla zdrowia konsumentów. Opatentowana metoda pozwala w unikalny sposób obniżyć zawartość kwasu szczawiowego – związku, którego nadmiar w diecie może być niekorzystny dla zdrowia. Wynalazek zakłada zastosowanie procesu ozonowania rośliny rabarbaru przed zbiorem ogonków liściowych. Zaproponowane czynniki wpływają na biosyntezę wybranych związków metabolicznych surowca, w tym ograniczają biosyntezę kwasu szczawiowego. Wyniki badań określających mechanizm tego procesu zostały opublikowane w międzynarodowym czasopiśmie naukowym.

Patent na wynalazek pn. „Saszetka nawozowa z celulozy z biowęglem, sposób wytwarzania tej saszetki nawozowej i zastosowanie saszetki nawozowej”

Z przyjemnością informujemy, że Urząd Patentowy RP 24 stycznia br. opublikował patent przyznany na wynalazek pn. „Saszetka nawozowa z celulozy z biowęglem, sposób wytwarzania tej saszetki nawozowej i zastosowanie saszetki nawozowej”. Wynalazek ten powstał w wyniku realizacji projektu w III naborze programu grantowego PCI, którego liderem był dr hab. Bogdan Saletnik, prof. UR, pracownik Wydziału Technologiczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Twórcami wynalazku

są: dr hab. Bogdan Saletnik, prof. UR; dr hab. inż. Grzegorz Zaguła, prof. UR; dr inż. Marcin Bajcar; dr inż. Edyta Pyrek-Bajcar; dr Barbara Drygaś; prof. dr hab. Andrzej Marczuk.

Opracowana w ramach wynalazku metoda stanowi innowacyjne rozwiązanie w wykorzystaniu produktów odpadów pochodzenia roślinnego i technologii ich przetwarzania do nawożenia roślin doniczkowych. Wynalazek powstał w wyniku odpowiedniego doboru roślinnych produktów odpadów

oraz zastosowania odpowiednich metod ich przetwarzania w celu uzyskania kompozycji biowęgla o określonych właściwościach, aplikowanych w postaci biodegradowalnej saszetki celulozowej. Opracowany wynalazek jest odpowiedzią na rosnącą świadomość ekologiczną społeczeństwa i zainteresowanie konsumentów produktami zrównoważonymi, przyjaznymi dla środowiska. Opatentowane rozwiązanie jest w pełni ekologiczne i promuje zasady zrównoważonego rozwoju oraz nurt zero waste.

Najwyższe dofinansowanie w historii Uniwersytetu Rzeszowskiego dla projektu B+R realizowanego przez dr hab. n. med. Annę Czerniecką-Kubicką, prof. UR

Jest nam niezmiernie miło poinformować, że dr hab. n. med. Anna Czerniecka-Kubicka, prof. UR, dyrektor Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych oraz kierownik Pracowni Technologii Postaci Leku i Fizyki Medycznej na Wydziale Medycznym Collegium Medicum, pozyskała grant badawczo-rozwojowy na kwotę 14 247 552,50 zł.

Projekt pod nr: KPOD.07.07-IW.07-0142/24 pt. *Cytryzyna w ścieżce rozwoju nowego produktu leczniczego o przedłużonym uwalnianiu w terapii nikotynizmu* otrzymał wysokie miejsce rankingowe w konkursie dla jednostek naukowych na realizację badań o charakterze aplikacyjnym w obszarze biomedycznym (2024/ABM/03/KPO) w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), Komponentu D – Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia, Inwestycji D3.1.1 – Kompleksowy rozwój badań w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

Po przeprowadzeniu oceny formalnej oraz merytorycznej spośród 224

złożonych wniosków rekomendację do objęcia wsparciem otrzymało 57 przedsięwzięć na łączną kwotę 446 529 261,37 zł. Dofinansowanie otrzymały projekty, które zostały wysoko ocenione przez ekspertów merytorycznych – na co najmniej 41 punktów przy spełnieniu kryterium dostępu.

Maksymalna liczba punktów do uzyskania przez wnioskodawcę zgodnie z regulaminem konkursu wynosiła 50. Więcej informacji znajduje się pod linkiem:

fot. M. Świącicki

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

Grant Wyszehradzki dla Wydziału Nauk o Zdrowiu i Psychologii Collegium Medicum UR za projekt kierowany przez dr. hab. Pawła Więcha, prof. UR

Projekt jest współfinansowany przez rządy Czech, Węgier, Polski i Słowacji za pośrednictwem Grantów Wyszehradzkich z Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego. Misją funduszu jest promowanie pomysłów na zrównoważoną współpracę regionalną w Europie Środkowej.

Z przyjemnością informujemy, że projekt pn. *New Perspectives in Medical Simulation: Exchange of Experiences Among V4 Nursing Students during Simulation Week* kierowany przez dr. hab. Pawła Więcha, prof. UR, prodziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu i Psychologii, otrzymał finansowanie z Międzynarodowego

Funduszu Wyszehradzkiego w ramach programu Fund V4 Gen Mini-Grants www.visegradfund.org.

Projekt dotyczy rozwoju współpracy transgranicznej w zakresie szkolenia kadr pielęgniarskich i realizowany będzie we współpracy z Uniwersytetem Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach, Uniwersytetem Konstantyna Filozofa w Nitrze i Uniwersytetem w Debreczynie.

W ramach projektu w Centrum Symulacji Medycznej UR zorganizowany zostanie Tydzień Symulacji Medycznej i otwarte spotkanie z interesariuszami projektu. Uczestnikami wydarzeń będą studenci pielęgniarstwa z uczelni part-

nerskich ze Słowacji, z Węgier i Polski oraz ich opiekunowie. Zespoły międzynarodowe uczestniczyć będą w warsztatach symulacyjnych oraz spotkaniach z ekspertami symulacji medycznej, w czasie których będą dzielić się wiedzą i dobrymi praktykami.

Informacje nt. wydarzeń organizowanych w ramach projektu dostępne będą wkrótce na stronie projektu pod linkiem: *New Perspectives in Medical Simulation: Exchange of Experiences Among V4 Nursing Students during Simulation Week*.

Serdecznie gratulujemy!

Powołanie Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego do Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej

Mamy ogromny zaszczyt poinformować, że Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich został powołany przez Minister Zdrowia Izabelę Leszczynę na członka Rady Naukowej Głównej Biblioteki Lekarskiej im. Stanisława Konopki w Warszawie.

Serdecznie gratulujemy Panu Rektorowi tego prestiżowego wyróżnienia!

Najnowocześniejsze techniki multifraktalne 2D odkrywają głębię ekspresjonizmu Pollocka – intrygujący artykuł dr. hab. Rafała Raka, prof. UR z Instytutu Nauk Fizycznych UR

Grupa naukowców, której członkiem jest dr hab. Rafał Rak, prof. UR z Instytutu Nauk Fizycznych Wydziału Nauk Ścisłych i Technicznych, opublikowała intrygujący artykuł. Zaproponowano w nim nowatorski praktyczny algorytm obliczeniowy pozwalający wykrywać hierarchiczną, multifraktalną organizację struktur dwuwymiarowych oraz identyfikować ewentualną kierunkową asymetrię tej złożoności. Pod „multifraktalną lupę” trafiły m.in. zdjęcia powierzchni Marsa, mgławicy

Kraba oraz dzieła słynnego malarza Jacksona Pollocka.

Naukowcy podkreślają, że analiza multifraktalna ma szansę zadomowić się w analizie dzieł sztuki jako narzędzie wspomagające przy ustalaniu autentyczności obrazów, identyfikacji ich autorstwa, klasyfikacji warsztatu mistrzów pędzla, a być może nawet przy wycenie i określaniu autorstwa dzieł. Głównym celem opublikowanego w czasopiśmie „Chaos” artykułu było przedstawienie nowego narzędzia statystycznego i wykazanie jego użytecz-

ności. Autorzy obecnie pracują nad dalszym udoskonalaniem zaproponowanych procedur multifraktalnych i poszerzaniem ich funkcjonalności.

Dane oryginalnego artykułu:

R. Rak, S. Drożdż, J. Kwapien, P. Oświęcimka, *Quantifying multifractal anisotropy in two dimensional objects*, „Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science” 2024, Vol. 34, 103137, DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0231211>.

Notatki prasowe o artykule:

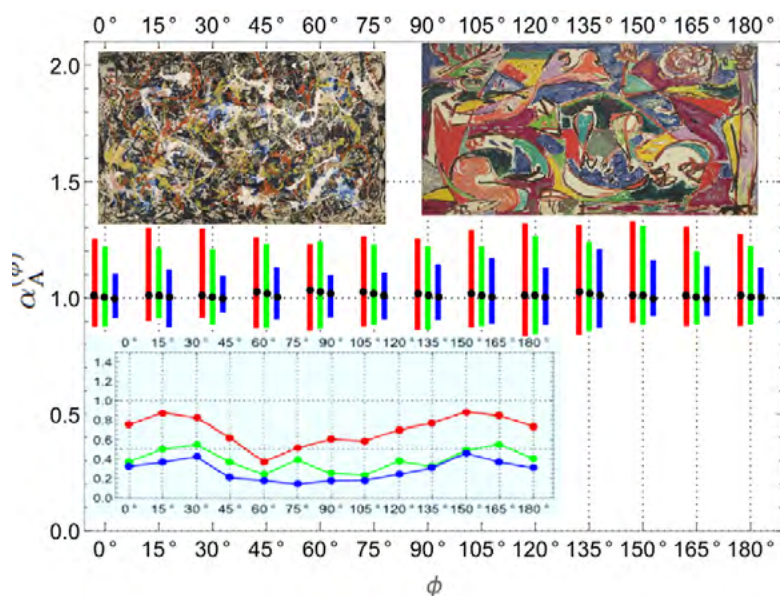
<https://press.ifj.edu.pl/news/2025/01/15/>

<https://pan.pl/nowe-narzedzia-multifraktalne-2d-zglebiaja-ekspresjonizm-pollocka/>

<https://www.eurekalert.org/news-releases/1070719>

<https://scienmag.com/cutting-edge-2d-multifractal-techniques-uncover-the-depths-of-pollocks-expressionism/>

<https://www.miragenews.com/2d-multifractal-tools-explore-pollocks-1392188/>

Dr hab. Anna Siewierska, prof. UR, laureatką prestiżowej nagrody za najlepszą książkę politologiczną

Uprzejmie informujemy, że dr hab. Anna Siewierska, prof. UR z Instytutu Nauk o Polityce, Wydziału Nauk Społecznych, odebrała I nagrodę za najlepszą książkę o tematyce politologicznej w Konkursie im. prof. Czesława Mojsiewicza, przyznawaną przez Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Nagroda została przyznana za książkę *Polityka strachu. Jak strach zabija demokrację*, wydaną przez Wydawnictwo Adam Marszałek. Wręczenie nagrody miało miejsce podczas XXV Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Europa XXI wieku” w Słubicach. Serdecznie gratulujemy!

Patent na wynalazek pn. „Saszetkowy pochłaniacz etylenu z biomasowym złożem toryfikowanym i zastosowanie saszetkowego pochłaniacza etylenu”

Z przyjemnością informujemy, że Urząd Patentowy RP 17 stycznia br. opublikował przyznany patent na wynalazek pn. „Saszetkowy pochłaniacz etylenu z biomasowym złożem toryfikowanym i zastosowanie saszetkowego pochłaniacza etylenu”.

Wynalazek ten powstał w wyniku realizacji projektu w III naborze programu grantowego PCI, którego liderem był dr inż. Marcin Bajcar, pracownik Wydziału Technologiczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Twórcami wynalazku są: dr inż. Marcin Bajcar; dr hab. Bogdan Saletnik, prof. UR; dr hab. inż. Grzegorz Zaguła, prof. UR; prof. dr hab. Andrzej Marczuk. Patent powstał we współpracy pracowników Wydziału Technologiczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego z Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie.

W ramach wynalazku została opracowana innowacyjna metoda służąca do przetwarzania biomasy roślinnej w biowęgiel wykorzystywany do pochłaniania etylenu. Powstały wynalazek jest efektem wdrożenia innowacji optymalnego doboru procesu toryfikacji do przetwarzania biomasy ligninocelulozowej w celu wytworzenia biowęglowego złoża umieszczonego w saszetce celulozowej. Opracowany wynalazek saszetkowego pochłaniacza etylenu jest zgodny z polityką zrównoważonego rozwoju oraz nurtem zero waste. Wykorzystuje on elementy przyjazne środowisku i bezpieczne dla użytkowników, wspierając gospodarkę efektywnie korzystającą z odnawialnych zasobów naturalnych.

Zespół naukowców z UR otrzymał patent na wynalazek pt. „Ustrój hybrydowy dźwiękochłonny-izolacyjny, pasywno-aktywny”

Z przyjemnością informujemy, że Urząd Patentowy RP 21 stycznia br. opublikował patent nr 246431, przyznany na wynalazek pt. „Ustrój hybrydowy dźwiękochłonny-izolacyjny, pasywno-aktywny”, którego autorami są prof. dr hab. inż. Lucyna Leniowska i dr inż. Marcin Grochowina z Wydziału Nauk Ścisłych i Technicznych UR. Rozwiązanie uzyskano poprzez połączenie pa-

sywnych materiałów dźwiękochłonnych z zamodelowaną płytą stalową obciążaną drgającą masą punktową. Opracowany ustrój to wielowarstwowy układ hybrydowy, który może być stosowany w aktywnych i pasywnych metodach redukcji drgań i hałasu dla częstotliwości w zakresie 100–5000 Hz.

Profesor Grażyna Jaworska powołana na Wiceprzewodniczącą Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Mamy zaszczyt poinformować, że z dniem 13 lutego br. Przewodniczący Polskiej Komisji Akredytacyjnej dr hab. inż. Janusz Uriasz powołał prof. dr hab. inż. Grażynę Jaworską na Wiceprzewodniczącą Komisji Akredytacyjnej na kadencję 2024–2027.

fot. M. Świącicki

Gratulacje dla twórców patentu P.435341!

Z dumą informujemy, że zgłoszenie patentowe pt. „Szczep drożdży *Candida famata* BCRP zdolny do nadprodukcji ryboflawiny oraz zastosowanie szczepu drożdży *Candida famata* BCRP do wytwarzania ryboflawiny” zostało pozytywnie rozpatrzone przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej. Powstanie niniejszego zgłoszenia możliwe było dzięki finansowaniu Podkarpackiego Centrum Innowacji. Patent P.435341 dotyczy innowacyjnego szczepu drożdży *Candida famata* BCRP, który wyróżnia się zdolnością do efektywnej nadprodukcji ryboflawiny

(witaminy B₂). Szczep ten został zdeponowany w Kolekcji Kultur Drobnoustrojów Przemysłowych pod numerem KKP2078p. Wynalazek opisuje proces produkcji, w którym serwatka kwaśna wykorzystywana jest jako surowiec w fermentacji ryboflawiny prowadzonej w optymalnych warunkach. Dzięki kontrolowaniu pH, temperatury oraz napowietrzania osiąga się wydajność na poziomie 0,95–1,2 g/l ryboflawiny. Technologia ma potencjał, by przekształcić odpady przemysłu mleczarskiego w cenny produkt, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju.

Twórcami wynalazku są: Andriy Sybirny, Justyna Ruchała, Daria Fedorovych, Alicja Najdecka, Agata Znamiorska, Kostyantyn Dmytruk oraz Andriy Tsyrunyk. Zgłaszający to Uniwersytet Rzeszowski oraz Podkarpackie Centrum Innowacji. Gratulujemy zespołowi naukowców i życzymy dalszych sukcesów badawczych!

XII Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek w Rzeszowie

Anna Marek-Kamińska

25 stycznia 2025 r. w Rzeszowie odbyło się jedno z najważniejszych wydarzeń artystycznych na Podkarpaciu – XII Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek, który zgromadził aż 34 zespoły chóralskie i orkiestry z Polski oraz zagranicy. Festiwal odbył się pod honorowym patronatem Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Jana Wątroby oraz Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. n. med. Adama Reicha. To wyjątkowe wydarzenie, jedyne takie na Podkarpaciu, na stałe wpisało się w kalendarz artystyczny regionu, promując tradycje kolędowe oraz wyjątkowe umiejętności muzyczne uczestników. Organizatorem konkursu jest Polski Związek Chórów i Orkiestr – Oddział w Rzeszowie,

a współorganizatorem – Wydział Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Wyjątkowa formuła i różnorodność uczestników Festiwal, którego dyrektorem oraz pomysłodawczynią jest dr hab. Anna Marek-Kamińska, prof. UR, oferuje unikalną platformę do prezentacji umiejętności dla chórów i orkiestr. Zespoły uczestniczyły w rywalizacji w kilku kategoriach, obejmujących chóry dorosłe, młodzieżowe, dziecięce, seniorskie oraz orkiestry. Wśród uczestników znalazły się zarówno uznane zespoły z bogatą tradycją, jak i debiutanci, którzy zachwycili publiczność świeżością interpretacji.

Wyjątkowe miejsca festiwalu

Przesłuchania konkursowe miały miejsce w pięk-

nym budynku Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, co nadało wydarzeniu wyjątkowy charakter i zapewniło doskonałe warunki akustyczne. Z kolei Msza św. oraz uroczyste ogłoszenie wyników odbyły się w zabytkowej bazylisce Matki Bożej Rzeszowskiej u oo. Bernardynów. Mszy św. przewodniczył Ksiądz Prałat Jan Szczupak, reprezentujący Jego Ekszelencję Księdza Biskupa Jana Wątrobę. To wyjątkowe duchowe spotkanie podkreśliło wagę tradycji i wspólnotowego charakteru festiwalu.

Profesjonalne jury w dwóch kategoriach

Oceny występów dokonały dwa składy jurorskie, złożone z najwybitniejszych ekspertów w dziedzinie chóralistyki i muzyki instrumentalnej.

Jury oceniające chóry:

- prof. dr hab. Elżbieta Krzemińska – przewodnicząca jury, uznana specjalistka w dziedzinie chóralistyki,
- prof. dr hab. Włodzimierz Siedlik – znakomity dyrygent i ekspert muzyki dyrygentury i muzyki chóralnej
- dr hab. Anna Marek- Kamińska, prof. UR – uznany dyrygent i dyrektor festiwalu

Jury oceniające orkiestry:

- dr hab. Małgorzata Zarębińska, prof. UR – przewodnicząca jury, dziekan Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- dr Tomasz Nowak – trębacz, znakomity jazzman,
- dr Sebastian Szymański – kompozytor.

Ich praca była kluczowa dla sprawiedliwej oceny różnorodnych prezentacji, a ich profesjonalizm nadał wydarzeniu jeszcze większy prestiż.

Laureaci i wyróżnienia

Tegoroczna edycja przyniosła wiele emocji, a poziom artystyczny uczestników zachwyił zarówno jury, jak i publiczność. Przyznano liczne nagrody, w tym:

- Grand Prix Festiwalu – Chór Politechniki Poznańskiej „Volantes Soni” pod dykcją Pawła Łuczaka. Zespół zdobył najwyższą ocenę – 99 punktów – oraz nagrodę pieniężną w wysokości 4000 zł, ufundowaną przez Jego Ekszelencję Księdza Biskupa Jana Wątrobę. Występ chóru wyróżnił się wyjątkowym kunsztem wykonawczym, emocjonalnością i głębią interpretacji, zdobywając uznanie publiczności i ekspertów.
- I miejsce (chóry dorosłe) – Chór „Dominanta” Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie pod dykcją Małgorzaty Langer-Król. Zespół zdobył 98 punktów oraz nagrodę pieniężną w wysokości 1000 zł, ufundowaną przez Polski Związek Chórów i Orkiestr – Oddział w Rzeszowie.
- I miejsce (orkiestry) – Orkiestra Jordan z Poznania pod dykcją Tomasza Karwańskiego z wynikiem 98 punktów i nagrodą w wysokości 1000 zł, ufundowaną przez Polski Związek Chórów i Orkiestr – Oddział w Rzeszowie.
- I miejsce (chóry młodzieżowe) – Chór Miasta Białegostoku z XI Liceum Ogólnokształcącego im. rtm. Witolda Pileckiego

go w Białymstoku, pod dyрекcją Marty Wróblewskiej i Anny Stankiewicz, który zdobył 96 punktów i nagrodę pieniężną w wysokości 1000 zł, ufundowaną przez Polski Związek Chórów i Orkiestr – Oddział w Rzeszowie.

Podziękowania dla organizatorów i studentów

Podczas festiwalu szczególne podziękowania skierowano do studentów ze Studenckiego Koła Artystyczno-Naukowego Dyrygentury Chóralnej Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy z pełnym zaangażowaniem wspierali organizację tego wyjątkowego wydarzenia. Ich pomoc w sprawnym przebiegu festiwalu była nieoceniona, a ich entuzjazm i profesjonalizm zostały docenione przez uczestników i organizatorów.

Wyjątkowe wydarzenie na Podkarpaciu

XII Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek w Rzeszowie to nie tylko rywalizacja, ale przede wszystkim święto muzyki, tradycji i wspólnoty artystycznej. To jedyne takie wydarzenie na Podkarpaciu, które łączy miłośników muzyki chóralnej i instrumentalnej, pielęgnując tradycje kolędowe oraz promując kulturę muzyczną na najwyższym poziomie. Festiwal udowodnił, że muzyka ma moc jednoczenia ludzi, a jej piękno pozostaje ponadczasowe. Już teraz organizatorzy zapowiedzieli kolejną edycję, która odbędzie się w styczniu 2026 r. Wydarzenie to na stałe wpisało się w kalendarz artystyczny regionu, zyskując uznanie zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami.

Akcja charytatywna ZPiT UR „Resovia Saltans”

Jadwiga Bär

2 lutego 2025 r. w sali koncertowej im. Królowej Jadwigi Uniwersytetu Rzeszowskiego ZPiT „Resovia Saltans” zorganizował koncert charytatywny w celu zebrania funduszy na odbudowę spalonego w pożarze domu rodzinnego Doroty i Wojciecha Jańdzisiów. Państwo Jańdzisiowie byli w latach 90. związani z zespołem jako tancerze i wokaliści.

W czasie koncertu grupy artystyczne ZPiT „Resovia Saltans” zaprezentowały suitę rzeszowskich tańców staromiejskich, wiązanek tańców i pieśni z regionu Podlasia oraz kujawiaka z oberkiem. Para turniejowa zespołu zatańczyła tańce polskie w formie towarzyskiej: kujawiaka i mazura. Gościnnie wystąpił duet instrumentalny w składzie prof. dr hab. Paweł Paluch (akordeon) oraz mgr Robert Mosior (klarnet), prezentując *Taniec węgierski nr 5* Johanna Brahmsa oraz *Czardasza* Vittoria Montiego w opracowaniu własnym. Antonina Smolarska, laureatka i zwyciężczyni wielu ogólnopolskich konkursów wokalnych, zaśpiewała swój debiutancki singiel *Nie dziś*. Na scenie zaprezentowały się również formacje, miniformacje i soliści zespołu T-8, którego kierownikiem artystycznym jest pani Dorota Jandziś. T-8 jest wielokrotnym

zdobycą tytułów mistrza Polski, Europy i Świata – znajduje się tym samym w światowej czołówce takich federacji tanecznych jak WADF (World Artistic Dance Federation) czy IDO (International Dance Organization). Wykonawcy koncertu i zgromadzona publiczność wsparli poszkodowanych dobrowolnymi datkami.

Koncert charytatywny został zorganizowany z inicjatywy kierownictwa ZPiT UR „Resovia Saltans”. Reżyseria koncertu – mgr Romuald Kalinowski, współpraca choreograficzna – dr Jadwiga Bär, przygotowanie wokalne – mgr Sławomir Gołąb, oprawa muzyczna i kierownictwo kapeli – prof. dr hab. Paweł Paluch, przygotowanie kostiumów – Agnieszka Momola.

Poszkodowana rodzina składa podziękowania organizatorom i wykonawcom koncertu, a przede wszystkim darczyńcom za dobre serce i okazaną pomoc.

Fot. Archiwum ZPiT UR „Resovia Saltans”

Reprezentacyjna grupa baletowa „B” ZPiT UR „Resovia Saltans” w wiązance tańców i pieśni z regionu Podlasia w opracowaniu artystycznym

Reprezentacyjna grupa baletowa „A” ZPiT UR „Resovia Saltans” w suicie tańców staromiejskich

Podążając za światłem ikon...

Grażyna Stojak

Na końcu minionego roku Muzeum Uniwersytetu Rzeszowskiego otworzyło Galerię Muzeum przy Rektoracie, której działalność zainaugurowana została wystawą Małgorzaty Dawidiuk pt. „12 Bram Nowego Świata. Ikony-cienie epifanią światła”. Ekspozycja malarstwa przedstawiająca nowoczesne ikony to rozprawa doktorska i artystyczne dokonanie Małgorzaty Dawidiuk w dziedzinie sztuki. Praca ta – obroniona w Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym w Radomiu w 2021 r. – została przygotowana pod kierunkiem dr hab. Janusza Cywickiego, prof. UR. Niniejsza dysertacja, która łączy przestrzeń naukową i artystyczną, jest wynikiem doświadczenia konserwatorskiego i refleksji nad sztuką tworzenia ikon, zarówno dawnych, jak i współczesnych.

Małgorzata Dawidiuk urodziła się w Wisznicach na Podlasiu, ale swoje losy związała z Podkarpaciem. Tu mieszka i tworzy, prowadząc Autorską Galerię Sztuki „IKOS” w Przemyślu. W odrestaurowanym historycznym domu przy ul. Chopina 18 utworzyła Pracownię Konserwacji Dawnej Sztuki Sakralnej, a także galerię prezentującą ikony nowoczesne. Jest to miejsce na swój sposób magiczne, do którego prowadziła niełatwa droga, pełna trudu, pracy poznawczej i refleksji filozoficznej na temat ikon. Wyłoniła się z tego kontemplacja na temat ikonopisania dawniej i dziś, która widoczna jest w jej życiu każdego dnia. Ukończywszy Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Nałęczowie, podjęła studia w Akademii Sztuk Pięknych im. I.J. Repina w Petersburgu (1988–1994). Wybrany przez nią Wydział Malarstwa i Konserwacji ze specjalizacją w zakresie ikon ukierunkował jej dalszą pracę artystyczną i konserwatorską. Odtąd obie dziedziny spletały się, tworząc nierozdzielny melanz prac związanych z konserwacją dawnej sztuki sakralnej i współczesną twórczością artystyczną. Ga-

leria Małgorzaty Dawidiuk „IKOS” i Pracownia Konserwacji Sztuki Dawnej jest miejscem pracy konserwatorskiej, a także artystycznej. Artystka prowadzi prace konserwatorskie na terenie całej Polski, m.in. w Olsztynie, Koszalinie, Krynicy, okolicach Legnicy. Nam jednak najbliższe są prace konserwatorskie przeprowadzone na Podkarpaciu w wielu drewnianych cerkwiach i kościołach. Ikony nowoczesne Małgorzaty Dawidiuk znajdują się w licznych kolekcjach w kraju i za granicą: w Kanadzie, Niemczech, Stanach Zjednoczonych, Słowacji. Małgorzata Dawidiuk w swoim doktoracie napisała o początkach nowoczesnego podejścia do ikon:

Postęp technik konserwatorskich umożliwił odkrycie blasku starych ikon, a efekt restauracji cerkiewnych „czarnych desek” zaprezentowano na wystawie w 1913 r. w Moskwie. Był to prze-

łomowy moment nie tylko w dziejach ikony, ale w dziejach sztuki światowej. Odkrycie pierwotnych, oryginalnych starych warstw ikon umożliwiło nowe spojrzenie na malarstwo cerkiewne i wpłynęło na sztukę współczesną. Żywa kolorystyka ikon, płaskość formy, kompozycja na bazie figur geometrycznych stały się inspiracją dla wielu artystów awangardy (Kandinsky, Chagall, Poliakoff, Malewicz, Klein)*.

Dzieje sztuki nowoczesnej pokazują, że ikony wraz z całą swoją duchowością oraz mistycznym przekazem wytyczały twórczą drogą wielu artystom. Refleksja Małgorzaty Dawidiuk dotycząca współczesnej sztuki opartej na tradycji pisania ikon jest zawarta we wstępie dysertacji i odnosi się z należną atencją do artystów XX w.:

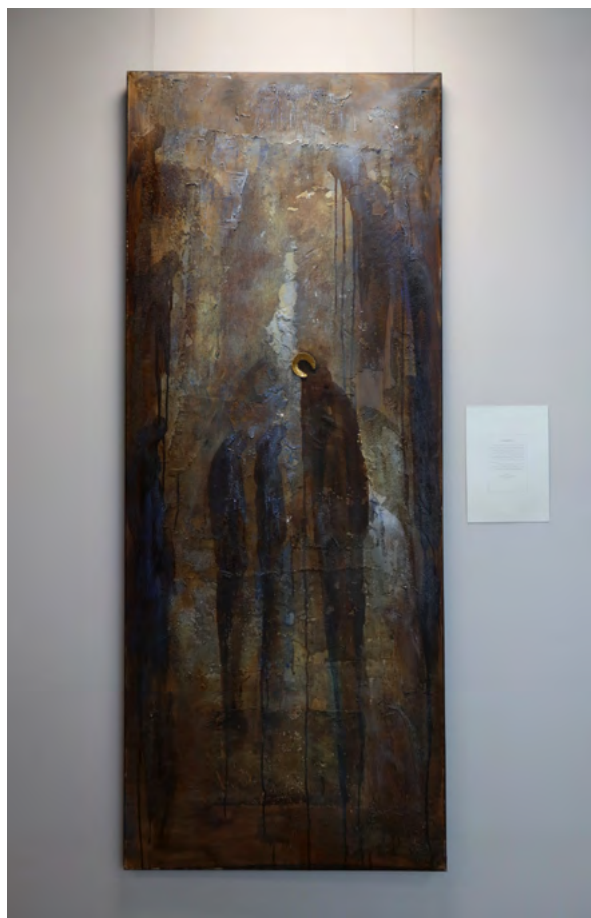
Współcześnie artystą, który wywarł ogromny wpływ na sztukę cerkiewną, jest przede wszystkim Jerzy Nowosielski. To on przyczynił się do rozwoju nowatorskich form obrazów wywodzących się z malarstwa ikonowego i połączył harmonijnie tradycję religijną ze sztuką współczesną, poprzez ciemne karnacje przedstawianych osób i nimby o jasnej kolorystyce. Symboliczną kolorystykę wyrażaną światłem niesie twórczość malarska współcześnie żyjącego Stanisława Białogłowicza. Śladami Nowosielskiego podąża także Michał Bogucki i wielu innych artystów, nie tylko w Polsce*.

Czym zatem są ikony-cienie, które zrodziły się w starych omodlonych deskach, poddawanych żmudnym procesom konserwacji prowadzonej

przez Małgorzatę Dawidiuk? Są miejscem wydobywania świetlistości przygasłej upływem minionych wieków, a także współczesnym spojrzeniem na wiarę i dialogiem w religijnych rozważaniach. Według artystki:

Ikony-cienie stanowią współczesną formę malarstwa, opartą na podbudowie teologii ikon. Są wyrazem poszukiwań artystycznych i nie uzurpują sobie prawa do statusu malarstwa sakralnego. Światło jest ich głównym tematem wraz z jego boską emanacją promieniowań i odbłasków. Ikony-cienie z jednej strony wskazują na tradycję, z drugiej zaś przekraczają materię sakralności, zmierzając ku sztuce abstrakcji. W chrześcijańskiej ikonie transcendentną rzeczywistość jako wieczną światłość wyrażają nimby – świetliste otoki wokół głowy przedstawionej postaci. Taki symbol oznaczał światłość i chwałę. [...] *Złote nimby, z całą ich symboliką, odgrywają bardzo ważną rolę w kompozycji każdej tradycyjnej ikony, a także ikon-cieni, gdzie zarysy sylwetek ze złotymi nimbami wskazują na ich osobowy i jednocześnie duchowy wymiar.* [...] W rezultacie to one doprowadziły do powstania myśli twórczej i zrodzenia się tematu w postaci cyklu obrazów emanujących epifanią światła. Obrazy te są wyrazem plastycznej zadumy nad kondycją i zagubieniem współczesnego człowieka, a równocześnie symbolem poszukiwania światła, jasności, nadziei na tryumf mimo trudności czy kryzysów. W tym cyklu obrazów kształtuje się nowa idea, przechodzi przez przysłowiowe „bramy światłości” z wezwa-

niem do nowej wizji jaśniejącej na granicy horyzontu. Wyłania się odpowiedź znacząca, akcentująca siłę przekazu światła w dwunastu obrazowych odsłonach – 12 Bram Nowego Świata*.

Cytaty pochodzą z dysertacji Małgorzaty Dawidiuk, dostępnej w domenie publicznej: <https://ws.uniwersytetradom.pl/postepowania-doktorskie/2021>.

Wystawa Małgorzaty Dawidiuk trwa do końca lutego 2025 r.

Przedwiośnie w Galerii Muzeum przy Rektoracie otworzy prezentacja prac Andrzeja Cieszyńskiego pt. „Z rekwizytorni martwych natur”. Artysta to przemysłanin, obecnie pełniący funkcję dyrektora Galerii Sztuki Współczesnej w Przemyślu, jest absolwentem Instytutu Wychowania Artystycznego UMCS w Lublinie. W swoim dorobku posiada sześć wystaw autorskich i udział w licznych wystawach zbiorowych. Dominują kompozycje malarskie – barwne abstrakcje inspirowane m.in. roślinami, kwiatami, muszlami.

* M. Dawidiuk, *Ikony-cienie epifanią światła*, mps, Radom 2021, archiwum prac doktorskich Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu.

604 uczestników II Zimowych Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego 2024 w Bibliotece Austriackiej Uniwersytetu Rzeszowskiego

Ewa Czeanek-Florek

Eventy dla szkół, organizowane od ponad 8 lat przez Bibliotekę Austriacką Uniwersytetu Rzeszowskiego, na stałe wpisały się już w terminarze wielu nauczycieli języka niemieckiego nie tylko z naszego miasta, ale także z regionu. W okresie późnojesiennie-zimowym Bibliotekę Austriacką UR od lat przepełnia nastrój bożonarodzeniowo-noworoczny: na bardzo obleganych warsztatach kulturoznawczo-językowych – na które miejsca skończyły się już przed rozpoczęciem II Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego – multimedialnie „przenoszą” uczestników na wiedeńskie świąteczne jarmarki pachnące ponczem, piernikami, Kaiserschmarren i pieczonymi kasztanami, do Wiednia w bożonarodzeniowej szacie, w świat świątecznych przysmaków kulinarnych, sylwestrowych zabaw, a wszystko to przy dźwiękach noworocznego koncertu Filharmoników Wiedeńskich, ale także niemieckojęzycznych piosenek zimowo-świątecznych w wykonaniu uczestników naszych warsztatów. Jednym słowem, jak zatytułowana jest ta oferta dla szkół: *Od świątecznych jarmarków po Sternsinger*, czy-

li Boże Narodzenie „po austriacku”. Cyklowi każdorazowo towarzyszy wystawa książek austriackich autorów, poświęconych tematyce zimowo-bożonarodzeniowo-noworocznej. Ponadto wszystkie zainteresowane grupy uczniów szkół średnich mają możliwość wziąć udział w oprowadzaniu po kampusie Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz zapoznać się z ofertą edukacyjną naszej uczelni. Do tradycji Zimowych Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego należą także dwa konkursy: dwuetapowy konkurs wiedzy o Austrii (w tym roku wzięło w nim udział 238 uczestników z całego województwa podkarpackie-

go) oraz konkurs niemieckojęzycznej piosenki zimowo-świątecznej *Nastrój się na Święta* – obydwie zakończone uroczystym wręczeniem dyplomów i nagród dla laureatów. W tym miejscu serdecznie dziękuję Austriackiemu Forum Kultury za ponowne ufundowanie nagród dla zwycięzców w obydwu rywalizacjach.

Jeśli chodzi o „wydarzenia specjalne” cyklu, 5 grudnia odbyło się bardzo ciekawe spotkanie z młodą pisarką pochodzącą z Rzeszowa, a mieszkającą obecnie w Wiedniu, Pauliną Rabczak. W 2024 r. nakładem wydawnictwa Prószyński i S-ka ukazała się debiutancka powieść Pauliny Rabczak pt. *W sta-*

rym Wiedniu. Akcja utworu rozgrywa się w stolicy Austrii pod koniec XIX w. Natomiast 29 listopada miała miejsce projekcja filmu dokumentalnego *Kafkas letzte Reise*, w reżyserii Clemensa Schmiedbauera. Wydarzenie odbyło się w powiązaniu z całorocznymi obchodami w Austrii 100. rocznicy śmierci pisarza. Pokaz filmu miał miejsce dzięki uprzejmości Ministerstwa Spraw Zagranicznych Austrii oraz Pana Konsula Generalnego Republiki Austrii, Martina Gärtnera.

Nasz cykl ponownie został rozreklamowany w Polskim Radiu Rzeszów, gdzie poświęcono mu dwie audycje, a ponadto na antenie rozgłosiła zaprezentowała się autorka wspomnianej powieści Paulina Rabczak.

II Zimowe Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego zostały po raz kolejny objęte patronatami honorowym przez: Kierownika Referatu V.2. Bibliotek Austriackich za Granicą w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Austrii – Panią Elisabeth Marinkovic, Konsula Generalnego Austrii – Pana Martina Gärtnera, Dyrektora Forum Kultury Austriackiej w Warszawie – Pana Arnolda Obermayra, Dyrektora Polskiej Akademii Nauk – Stacji Naukowej w Wiedniu – Pana prof. dr. hab. Piotra Szlantę oraz Prezydenta Rzeszowa – Pana Konrada Fijołkę. Z kolei swym patronatem medialnym nasze wydarzenie objęły następujące instytucje: Polskie Radio Rzeszów, TVP 3 Rzeszów, Nowiny/nowiny24.pl oraz wiedeńskie czasopismo „Polonika”. Jak podkreślają nauczyciele języka niemieckiego, dzięki ww. patronatom, umieszczanym każdorazowo na certyfikatach uczestnictwa w warsztatach oraz dyplomach dla zwycięzców konkursów, dokumenty te są tym bardziej cenne i prestiżowe.

Już niedługo – cieplejsza pora roku, która niezmiennie zapowiada zbliżające się wielkimi krokami kolejne Wiosenne Dni Kultury Austriackiej i Języka Niemieckiego, na które już teraz serdecznie zapraszam! Będzie nie mniej ciekawie niż zwykle.

Refleksja nad pamięcią i przeszłością. XVII Obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu

Krzysztof Propola

To był już siedemnasty raz, kiedy to mieszkańcy województwa podkarpackiego uczcili pamięć swych żydowskich sąsiadów, zamordowanych tylko i wyłącznie z powodu swojego pochodzenia. W dniach 20–30 stycznia 2025 r. odbyło się wiele wydarzeń upamiętniających tragedię Holokaustu, w których udział wzięło liczne grono przedstawicieli potomków ocalałych, lokalnych władz, historyków, a także młodzieży, która coraz bardziej angażuje się w pielęgnowanie pamięci o dramatycznych wypadkach II wojny światowej.

Głównymi organizatorami wydarzenia byli, już tradycyjnie, pracownicy Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także rzeszowskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. Oprócz nich istotną rolę odegrały także inne podmioty – samorządy, szkoły, lokalne organizacje oraz pozostałe instytucje i osoby, którym, pomimo upływu lat, w dalszym ciągu zależy na tym, by zdarzenia okresu II wojny światowej już się nie powtórzyły. Należy też wspomnieć, że swym patronatem uroczystości objęli m.in. Marszałek Województwa Podkarpackiego Władysław Ortyl, a także Prezydent Miasta Rzeszowa Konrad Fijołek.

Jak już zasygnalizowano na początku, w obchodach uczestniczyła stosunkowo liczna grupa przedstawicieli rodzin ofiar oraz ocalałych z Holokaustu. Większość z nich przyjechała na Podkarpacie z Izraela, Stanów Zjednoczonych czy też Ukrainy. Podobnie jak w latach ubiegłych relacje tych osób stanowiły niezwykle istotny element uroczystości. To bowiem dzięki ich świadectwu my jako społeczeństwo byliśmy i jesteśmy w stanie stale przypominać sobie o skutkach zła, które płynie z nienawiści, uprzedzeń oraz szowinizmu. Potwierdzały to zresztą słowa oraz reakcje uczestników

spotkań z zagranicznymi gośćmi. Słuchacze wielokrotnie zadawali przyjeźdnym pytania, a także dyskutowali z nimi na różne tematy.

Podobnie jak w latach ubiegłych najważniejszą część uroczystości miała miejsce w Rzeszowie. To właśnie w stolicy Podkarpacia 27 stycznia na tzw. nowym cmentarzu żydowskim przy al. Rejtana o godz. 10:00 rozpoczęła się modlitwa za ofiary Holokaustu z udziałem rabina Shaloma Ber Stamblera z warszawskiego oddziału Chabad Lubawicz oraz ks. dr. Pawła Batorego, dyrektora Muzeum Diecezjalnego w Rzeszowie. Po części oficjalnej przedstawiciele lokalnego

samorządu i instytucji, a także pozostali mieszkańcy Podkarpacia zapalili symboliczne znicze dla upamiętnienia ofiar. Dalsza część inicjatyw związanych z obchodami odbyła się już na Uniwersytecie Rzeszowskim, gdzie zorganizowana została II Międzynarodowa Konferencja pt. „Holokaust i po Holokauście – z lokalnej perspektywy”. Poprowadził ją jeden z inicjatorów idei organizacji podkarpackich obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci, dr hab. Wacław Wierzbieniec, prof. UR, kierownik Pracowni Historii i Kultury Żydów. Podczas obrad głos zabrali studenci UR: Mariola Świętoń, Wojciech Dyrkacz, Gabriela Zagraniczna oraz Karolina Łętowska, a także potomkowie ocalałych: Sally Mizroch (USA), Cila, Eran i Ofir Yahalon (Izrael), Paul Shapiro (USA), Nina i Mark Talbot (USA) oraz Tamar i Szmuel Halpern (Izrael).

Po obradach konferencyjnych o godz. 17:00 w rzeszowskim kościele farnym pw. św. Wojciecha i św. Stanisława odbyła się modlitwa w intencji ofiar Holokaustu, połączona z odczytywaniem nazwisk Polaków z Podkarpacia zamordowanych za pomoc Żydom oraz Żydów, którzy ponieśli śmierć wraz z nimi. To poruszające wydarzenie zwróciło uwagę na dramatyczne wybory, jakich musieli dokonywać mieszkańcy regionu w czasie II wojny światowej.

Należy pamiętać, że podobne uroczystości odbyły się także w innych podkarpackich miastach i wsiach. Przywołać można w tym miejscu np. Krosno, gdzie jeszcze w połowie stycznia zaprezentowano na tamtejszym Rynku wystawę „Śmierć za człowieczeństwo. Rodzina Ulmów”, przygotowaną przez pracowników IPN-u. Oprócz tego mieszkańcy ziemi krośnieńskiej oddali hołd ofiarom Holokaustu 20 stycznia podczas uroczystości na lokalnym cmentarzu żydowskim przy ul. ks. Sarny. Podobne ceremonie odbywały się także w innych miejscowościach, przy czym często łączone były one ze spotkaniami

z rodzinami ofiar i ocalałych. Tak było m.in. w Białowieży, Sarnoku, Jarosławiu, Przemyślu czy Stalowej Woli.

Warto wspomnieć w tym miejscu zwłaszcza o obchodach w tych ostatnich miejscowościach. W Jarosławiu uroczystości odbyły się na cmentarzu żydowskim przy ul. Kruhel Pawłowski. Wzięli w nich udział samorządowcy, w tym Burmistrz Miasta Jarosławia Marcin Nazarewicz i Starosta Jarosławski Kamil Dziukiewicz, a także młodzież z I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika. Udział tych ostatnich jest szczególnie godny odnotowania, ponieważ szkoła ta włączyła się w organizację obchodów po raz pierwszy. To właśnie tam odbyły się dalsze wydarzenia towarzyszące uroczystościom, w tym konferencja popularnonaukowa z udziałem prof. Wacława Wierzbienka, zagranicznych gości oraz uczniów. Po zakończeniu obrad uczestnicy pojechali do Jagielly-Niechciałek, gdzie w obecności m.in. Arcybiskupa Metropolity Przemyskiego Adama Szala oddano hołd ukrywanym przez rodzinę Ulmów i zamordowanym przez Niemców Żydom.

W Przemyślu natomiast z młodzieżą i pozostałymi mieszkańcami spotkali się potomkowie ocalałych z Holocaustu – rodzina Halpernów, Sally Mizroch, Paul Shapiro, a także Jeffrey Cymbler. Podobnie było również w Stalowej Woli, gdzie w siedzibie tamtejszego Muzeum Regionalnego odbyła się konferencja popularnonaukowa, której kulminacyjnym punktem była opowieść Paula Shapiry o swoich rodzinnych korzeniach. Jak podkreślił gość ze Stanów Zjednoczonych, pełniący na co dzień funkcję dyrektora ds. współpracy międzynarodowej w waszyngtońskim United States Holocaust Memorial Museum, możliwość odwiedzin ziemi jego przodków i rozmów z lokalnymi mieszkańcami jest dla niego szczególnie ważnym przeżyciem.

Jak wspomniano wcześniej, wydarzenia związane z obchodami były też organizowane na terenach podkarpackich wsi, czego przykładem może być np. Gać, gdzie mieszkańcy uczcili pamięć lokalnych Sprawiedliwych wśród Narodów Świata, składając kwiaty na ich grobach.

Tegoroczne obchody stanowiły więc nie tylko okazję do upamiętnienia ofiar Holocaustu, ale także do refleksji nad współczesnymi wyzwaniami związanymi z pamięcią historyczną i dialogiem międzykulturowym. W obliczu narastających napięć społecznych i politycznych wydarzenie to przypomniało, jak istotne jest pielęgnowanie historii oraz budowanie mostów między narodami. Podkarpackie po raz kolejny pokazało, że historia to nie tylko przeszłość, ale także zobowiązanie na przyszłość – aby nigdy więcej nie dopuścić do podobnych tragedii.

fot. M. Świąćicki

Spółeczność Uniwersytetu Rzeszowskiego spotkała się, by wspólnie zakolędować!

Joanna Wilk

20 stycznia br. w Sali Koncertowej Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyło się tradycyjne Uniwersyteckie Kolędowanie. Wydarzenie zgromadziło zarówno studentów, jak i pracowników uczelni, a także Dostojnych Gości. Swoją obecnością zaszczylili nas: Wojewoda Podkarpacka Teresa Kubas-Hul, Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Krystyna Stachowska, Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego Karol Ożóg, JE Biskup Diecezji Rzeszowskiej Jan Wątroba, Dyrektor Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Wojciech Zawalski, Dyrektor Podkarpackiego Oddziału NFZ Teresa Gwizdak, Dyrektor Filharmonii Podkarpackiej prof. Marta Wierzbieniec.

Po części artystycznej JM Rektor UR prof. dr hab. n. med. Adam Reich wraz z Dziekan Wydziału Muzyki dr hab. Małgorzatą Zarębińską, prof. UR, zaprosili uczestników na tradycyjne spotkanie opłatkowe.

Spotkanie rozpoczęło się nietypowo – pokazem mody, podczas którego zaprezentowano bluzy promujące kampanię „Study in Rzeszów”. Inicjatywa ta, realizowana przez Urząd Miasta Rzeszowa we współpracy z rzeszowskimi uczelniami, podkreśla atrakcyjność akademicką naszego miasta. Modele i modelki to studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy w profesjonalny sposób zaprezentowali bluzy

symbolizujące międzynarodowy charakter rzeszowskiego środowiska akademickiego.

Uniwersyteckie Kolędowanie to już nasza akademicka tradycja

Uniwersyteckie Kolędowanie to wyjątkowe wydarzenie, które pozwala na integrację społeczności akademickiej. Na scenie wybrzmiały kolędy i pastorałki w wykonaniu zarówno studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, jak i pracowników wraz z rodzinami. Kolędowanie łączy pokolenia i niesie wiele pozytywnych emocji. Na scenie zaprezentowano kolędy oraz autorskie pastorałki w wyjątkowych aranżacjach. Podczas Uniwersyteckiego Kolędowania nie mogło zabraknąć Chóru Uniwersytetu Rzeszowskiego, który swoje aranżacje zaprezentował pod dyktando dr hab. Bożeny Stasiowskiej-Chrobak, prof. UR. Do wspólnego kolędowania przyłączyli się zgromadzeni Goście, nastąpiła niepowtarzalna atmosfera. Projekcję syntograficzną zdobiącą sufit Sali Koncertowej przygotowali: Ondrej Revický i Dawid Ryś z Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Nie zabrakło także momentów refleksji i świątecznych życzeń. Podczas tradycyjnego łamania się opłatkiem wszyscy uczestnicy mieli okazję wymienić się słowami życzliwości, co dodatkowo podkreśliło wspólnotowy charakter spotkania.

fot. M. Świąćicki

Staż pracownic Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa w Polônia Sociedade do Rio de Janeiro i Universidade de São Paulo

Anna Jamrozek-Sowa

Na zaproszenie prezesa najstarszego stowarzyszenia polonijnego w Rio de Janeiro (Polônia Sociedade Beneficente do Rio de Janeiro), Arthura Trojana, zatrudnione w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. Anna Jamrozek-Sowa, prof. UR, i dr Anna Dworak odbyły trzytygodniowy staż w siedzibie tego stowarzyszenia – Casa da Polônia (od 21 listopada do 11 grudnia 2024 r.). Wynikał on z wcześniejszych zainteresowań naukowych badaczek. W trakcie kwerendy archiwalnej i bibliotecznej naukowczynie skanowały unikatowe, niszczące z upływem czasu dokumenty zaświadcujące o życiu społecznym i kulturalnym Polaków przebywających w Rio. Część z nich na stałe wpisała się w pejzaż kulturalny Brazylii. Pracownice IPID nagrały wywiady z członkami stowarzyszenia – najstarszymi, którzy przybyli do Brazylii po II wojnie światowej, oraz z dziećmi imigrantów drugowojennych. Badaczki spotkały się także z pracownikami CAL – Casa das Artes de Laranjeiras, szkoły wyższej i instytucji teatralnej założonej przez aktora i reżysera, wybitnego brazylijskiego teatrologa i krytyka teatralnego, znawcę i promotora teatru awangardowego, imigranta polskiego pochodzenia – Yana Michalskiego.

Pobyt w Brazylii stał się także oka-

Prof. dr Érica Sarsur – Departamento de Letras Modernas, Universidade de São Paulo,

i dr hab. Anna Jamrozek-Sowa, prof. UR fot. A. Dworak

zją do zaprezentowania w São Paulo przygotowanego i wydanego przez badaczki nakładem Stowarzyszenia Literacko-Artystycznego „Fraza” (we współpracy z Konsulatem Generalnym RP w Kurytybie) dwujęzycznego, portugalsko-polskiego tomu pt. *Rio. Vislumbres / Rio. Przebłyki* – zbierającego wiersze polsko-brazylijskiego poety Tomasza Łychowskiego. W tomie znalazły się także reprodukcje gwaszy Łychowskiego. Poeta i malarz urodził się w Angoli. W 1948 r. wraz z rodzicami opuścił Europę, od 1952 r. mieszka w Rio de Janeiro. Był wieloletnim prezesem Polônia Sociedade.

W trakcie trzydniowego pobytu w Departamento de Letras Modernas Faculdade de Filosofia, Letras e Ciências Humanas da Universidade de São Paulo (27–29 listopada 2024 r.) badaczki wzięły czynny udział w zajęciach z zakresu plurilingwizmu. Poprowadzone przez nie seminarium poświęcone poezji Tomasza Łychowskiego stało się pretekstem do syntetycznego przedstawienia dorobku współczesnej kultury polskiej. Badaczki zapoznały też studentów z realizowanym w IPIID projektem grantowym „Słownik biograficzny polskich pisarek emigracyjnych 1939–1989”. Opiekunką naukową pracownic IPIID była naukowczyni i pisarka, prof. dr Érica Sarsur (Área de Intercompreensão, Plurilinguismo e Interculturalidade, USP). Wyjazd naukowy pracownic IPIID do Polônia Sociedade Beneficente do Rio de Janeiro oraz Universidade de São Paulo zaowocuje wspólnymi, konkretyzującymi się w tej chwili działaniami: publikacjami, serią wystąpień popularyzatorskich w lokalnych mediach, kolejnymi spotkaniami *online* w ramach cyklu „Colloquia polsko-brazylijskie”.

Seminarium z udziałem studentów Área de Intercompreensão, Plurilinguismo e Interculturalidade, Universidade de São Paulo fot. A. Jamrozek-Sowa

Nagranie wywiadu w Stowarzyszeniu Polônia w Rio de Janeiro fot. A. Dworak

Seminarium z udziałem studentów Área de Intercompreensão, Plurilinguismo e Interculturalidade, Universidade de São Paulo fot. Jenhiffer

Wspomnienie o prof. Grzegorzu A. Kleparskim (1957–2024)

Z żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci prof. Grzegorza A. Kleparskiego, naukowca i pedagoga, wieloletniego dyrektora Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Profesor zmarł 24 grudnia 2024 r., przeżywszy 67 lat. Jego odejście pozostawia pustkę w środowisku akademickim oraz w sercach wielu studentów, byłych doktorantów, współpracowników i przyjaciół.

Prof. Kleparski był postacią zasłużoną dla rozwoju językoznawstwa w Polsce, a szczególnie dla badań nad semantyką historyczną. Jako kierownik Zakładu Językoznawstwa Teoretycznego i Historii Języka Angielskiego Uniwersytetu Rzeszowskiego przez lata inspirował kolejne pokolenia badaczy do zgłębiania zawłości historii języka angielskiego. Był autorem licznych publikacji naukowych, które zdobyły uznanie w Polsce i za granicą. W swoich pracach podejmował przede wszystkim tematy związane z semantyką diachroniczną, takie jak ewolucja znaczeń, metaforyka, zmiany ewaluatywne, ale także zagadnienia z pogranicza socjolingwistyki, pozostawiając trwałe ślady w tej dziedzinie.

Jako założyciel czasopisma naukowego „Studia Anglica Resoviensia” stworzył platformę do wymiany myśli i wyników badań dla językoznawców z Polski i zagranicy. Jego wizja i zaangażowanie pozwoliły na rozwój czasopisma, które szybko zyskało renomę i uznanie.

Nie sposób nie wspomnieć o jego wkładzie w życie Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jako dyrektor Instytutu Filologii Angielskiej przyczynił się do jego rozwoju, między innymi poprzez modernizację programów nauczania, wprowadzanie nowoczesnych metod dydaktycznych, wspieranie rozwoju młodych naukowców, organizację konferencji naukowych, współpracę z otoczeniem zewnętrznym, opiekę naukowo-dydaktyczną nad kilkoma kolegami w regionie Podkarpacia. Był mentorem dla wielu studentów i doktorantów, których prowadził z pasją i zaangażowaniem, dzieląc się swoim ogromnym doświadczeniem i wiedzą. Wypromował kilkunastu doktorów.

Profesor Kleparski był nie tylko naukowcem, ale również barwną, niekiedy kontrowersyjną, postacią. Znany był z otwartości, pogody ducha i gotowości do pomocy. Jego współpracownicy wspominają go jako osobę inspirującą i wspierającą, a jednocześnie wymagającą, co motywowało do osiągnięcia coraz wyższych celów.

Pozostawił po sobie znaczne dziedzictwo naukowe i dydaktyczne, które będzie kontynuowane przez kolejne pokolenia. Uniwersytet Rzeszowski utracił jednego ze swoich profesorów, ale pamięć o prof. Grzegorzu A. Kleparskim pozostanie żywa w sercach tych, którzy mieli okazję z nim współpracować.

Wspomnienie o Profesorze Zbigniewie Stachowskim

Krystyna Leśniak-Moczuk

Prof. dr hab. Zbigniew Stachowski swoją pracą naukową, dydaktyczną i organizacyjną zasłużył na serdeczną pamięć i wielkie słowa uznania.

Przyjechał jako doktor habilitowany z warszawskiego środowiska naukowego do ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie w wieku 49 lat i pozostał tu do kresu swoich dni. Od 1995 r. przez trzy dekady dokonał wiele dla rozwoju i promowania podkarpackich uczelni. Jako profesor nadzwyczajny w rzeszowskiej WSP pełnił funkcję kierownika Zakładu Filozofii Kultury i w latach 1997–2001 prodziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego. Był także współzałożycielem i pierwszym rektorem niepublicznej uczelni – Wyższej Szkoły Społeczno-Gospodarczej w Tyczynie. Dzięki staraniom Profesora Stachowskiego, pomimo sceptycyzmu, oporu, nieufności, kontrowersyjnych komentarzy, udało się w ciągu 9 miesięcy spełnić wymogi ministerialne niezbędne do decyzji o powołaniu tej instytucji edukacyjnej w Związku Gmin „Dolina Strugu”.

Profesor Zbigniew Stachowski był głównym i skutecznym realizatorem idei ówczesnego burmistrza miasta i gminy Tyczyn Kazimierza Szczepańskiego, która okazała się fenomenem na skalę kraju, jako że po pierwsze była to pierwsza niepubliczna uczelnia w kraju założona wspólnie z władzami samorządowymi; po drugie spośród 26 uczelni niepublicznych w 1996 r. znajdujących się poza funkcjonującymi ośrodkami akademickimi znajdowała się w najmniejszym miasteczku; po trzecie był to wówczas jedyny odrębny wydział socjologiczny w Polsce (dziś funkcjonują takie wydziały tylko w UW i UAM w Poznaniu).

Władze uczelni z rektorem na czele potrafiły stworzyć bezpieczną i przyjazną atmosferę lokalnego środowiska akademickiego, korzystając z potencjału miasta wojewódzkiego. Trzeba też docenić owocne współdziałanie Profesora Stachowskiego z samorządem Tyczyna, czego efektem było przekazanie, wyremontowanie i wyposażenie budynków gminnych na poziomie europejskich standardów.

Pełniąc przez dziewięć lat funkcję rektora, Profesor Stachowski był faktycznie prawdziwym gospodarzem. Mogę stwierdzić, jako ówczesny prodziekan Wydziału Socjologicznego WSSG, że osobowość JM Rektora Stachowskiego i jego tzw. wojskowy dryl odcisnęły piętno na funkcjonowaniu wszystkich jednostek organizacyjnych tej uczelni, które działały wręcz wzorcowo.

Zabiegał skutecznie o to, by ta mała uczelnia niepubliczna była rozpoznawalna w Polsce i na świecie. Na zaproszenie Profesora Stachowskiego w WSSG składali wizyty goście z USA, Francji, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Słowacji, Ukrainy i innych krajów europejskich, odbywały się międzynarodowe i ogólnokrajowe konferencje, zjazdy i seminaria, wykładali uczeni z wielu ośrodków akademickich w kraju.

Socjolodzy krajowi i zagraniczni do dziś wspominają XI Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny z 2000 r. organizowany przez WSP i WSSG. Przez ćwierć wieku żaden ośrodek akademicki w Polsce organizujący kolejne Zjazdy Socjologiczne nie powtórzył atmosfery i inspirujących wydarzeń zapewnionych przez JM Rektora WSSG. Przygotowując XI Ogólnopolski Zjazd jako sekretarz Komitetu Organizacyjnego, właśnie w tyczyńskiej WSSG miałam udostępnione biuro i zapewnioną wszelką pomoc organizacyjną ze strony Profesora Stachowskiego.

Kolejnymi pomysłami i osiągnięciami JM Rektora WSSG były międzynarodowe kongresy religioznawcze, zainicjowane w Tyczynie, zjazdy polskich generałów, inicjacja stypendiów senatora Jamesa Williama Fulbrighta dla tyczyńskich studentów, zapoczątkowana wizytą w Tyczynie Harriet Mayor Fulbright, wdowy po senatorze.

Potrafił stwarzać w WSSG atmosferę wspólnoty akademickiej (czego dziś tak brakuje). Nie szczędził sił i środków, by integrować studentów i pracowników, inspirowanych do organizowania wewnątrzuczelnianych wydarzeń (inauguracje roku, otrzęsiny, juwena-

lia, wigilie, półmetki, ogniska, obozy, seminaria, badania terenowe realizowane przez studentów razem z pracownikami naukowymi).

Z perspektywy czasu można powiedzieć, że Profesor Zbigniew Stachowski traktował to swoje dzieło w kategoriach dziecka wymagającego życzliwości, akceptacji i wyrzeczeń, z nadzieją, że po latach da powód do satysfakcji i dumy osobom żyjących nad Strugiem. Po latach nawet niektórzy ówcześni oponenci Profesora Stachowskiego obiektywnie potwierdzają Jego niezaprzeczalny wkład w budowanie solidnej struktury uczelni.

Ten eksperyment tyczyński, w który prawie nikt nie wierzył, włącznie z założycielami – z wyjątkiem Profesora Stachowskiego – bronił się sam i po dziewięciu latach Jego urzędowania jako rektora niewiele osób kwestionowało sensowność tej desperackiej decyzji.

To ambitne zadanie, aktywnie i pozytywnie wspomagające promocję gminy, było wówczas pożyteczną i estetyczną wizytówką gmin „Doliny Strugu”. Rektor WSSG swoimi śmiałymi inicjatywami, jak na tak mały ośrodek akademicki, rozpromował działalność naukową uczelni, co sprawiło, że miasto Tyczyn jest tylko punktem na mapie Polski, ale miejscem znanym uczonym z nauk społecznych i humanistycznych w każdym ośrodku akademickim w Polsce.

Misją edukacyjną i społeczną założycieli uczelni było stwarzanie szansy awansu społecznego młodzieży Podkarpacia, ponieważ współzałożyciel WSSG Profesor Zbigniew Stachowski wychodził z założenia, że najpoważniejszym kapitałem, jaki Polska może wnieść do wspólnoty europejskiej, jest kapitał ludzki, wykształcony według atrakcyjnych programów studiów, pozwalających na poszerzenie horyzontów myślowych i wzbogacanie osobowości. Rektor WSSG zyskał uznanie ludzi nauki za stworzenie no-

wej możliwości podwyższania kwalifikacji i zdobywania wykształcenia na poziomie wyższym dla mieszkańców lokalnych społeczności blisko swojego miejsca zamieszkania.

Można przywoływać wspomnienia wielu innych osiągnięć i sukcesów na drodze życiowej Profesora Stachowskiego, która – jak śpiewał Seweryn Krajewski „biegła śladem ludzkich spraw”. Bo śp. Zbigniew Stachowski żył dla spraw nauki i studentów, jako uczony, pracodawca i pracownik w wielu środowiskach naukowych. 3 lutego br. Jego droga życiowa dobiegła kresu. Zrobił ostatni krok – w nieznane.

Odszedł, ale Jego ślady przetrwają Go, pozostawił bowiem po sobie monografię, artykuły, refleksy swoich myśli w instytucjach, organizacjach, redakcjach – i nasze wspomnienia...

Pozostajemy z pamięcią o Nim jako Osobie z pasją, oddanej rodzinie i pracy zawodowej. Swoim zaangażowaniem inspirował nas do działania. Dziękujemy Mu za pracę na rzecz środowiska naukowego na Podkarpaciu, szczególnie Wyższej Szkoły Pedagogicznej, przekształconej w 2001 r. w Uniwersytet Rzeszowski, i Wyższej Szkoły Społeczno-Gospodarczej w Tyczynie, które przez ostatnie trzy dekady były Mu tak bliskie.

VI Studencka Konferencja Naukowa „Zrównoważony rozwój i perspektywy dla odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadami”

27 listopada 2024 r. pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. n. med. Adama Reicha oraz honorowym patronatem Prezydenta Miasta Rzeszowa Konrada Fijołka odbyła się III Międzynarodowa Studencka Konferencja Naukowa nt. „Zrównoważony rozwój i perspektywy dla odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadami”. Ze względu na uczestników zewnętrznych konferencja została

zorganizowana na platformie zoom przez: Studenckie Koło Naukowe Zrównoważonego Rozwoju wspierane przez Zakład Podstaw Rolnictwa i Gospodarki Odpadami – Uniwersytet Rzeszowski, University of Central Lancashire w Preston, Południowo-Wschodni Oddział Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej w Rzeszowie, Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika oraz firmę Inven-

fot. M. Świącicki

tUR Sp. z o.o. Konferencja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego, Politechniki Rzeszowskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej im. Staszica w Krakowie, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, University of Central Lancashire w Preston oraz nauczycieli i uczniów szkół średnich z Podkarpacia.

Konferencję otworzyła dr hab. Mariola Garczyńska, prof. UR – przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego. Zgromadzonych gości, uczestników konferencji powitali: Dziekan Kolegium Nauk Przyrodniczych dr hab. Jadwiga Topczewska, prof. UR, prof. dr hab. Czesław Puchalski, Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Krzysztof Stańko oraz Dyrektor Wydziału Środowiska i Rolnictwa Podkarpackiego UW w Rzeszowie dr Krzysztof Kosiński.

Prof. dr hab. Joanna Kostecka przywitała gości i poprowadziła I sesję w języku angielskim, rozpoczynając wykładem *What is SD? The question is still relevant*. Następnie zaprosiła do wysłuchania kolejnych wystąpień: dr Marii Pietrzak – SGH Warszawa, referat *Polish transition to circular economy*, oraz prof. Kevina R. Butta – University of Central Lancashire z Preston (UK), referat *Earthworms in soil restoration*. Drugą sesję poprowadziła dr Anna Mazur-Pączka oraz Zastępca Dyrektora INRiOŚ dr hab. Wacław Jarecki, prof. UR. Wśród słuchaczy konferencji ważnymi uczestnikami byli nauczyciele oraz uczniowie ze szkół średnich województwa podkarpackiego (około 240 osób). Dr hab. inż. Wacław Jarecki, prof. UR, oraz dr inż. Marcin Bajcar przedstawili informacje dotyczące oferowanych kierunków studiów – kampus Zalesie (INRiOŚ).

Kolejno głos zabrali specjaliści z zakresu zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska w dziedzinie odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadami: mgr inż. Krzysztof Mikuła – nt. *Gospodarka odpadami realizowana przez MPKG Rzeszów*; dr Magdalena

Staszewska – nt. *Konsekwencje nieprawidłowego gospodarowania wodą*; Nadleśniczy Nadleśnictwa Leżajsk mgr Tomasz Cebula – nt. *Problemy oraz skutki obecności „śmięci” w Lasach Państwowych*.

Trzecią sesję zamknęli studenci oraz doktoranci, którzy zaprezentowali bardzo ciekawe wyniki swoich badań (12 wystąpień). Sesję poprowadzili: dr hab. Mariola Garczyńska, prof. UR, Prodziekan dr hab. Teresa Noga, prof. UR, i dr hab. Grzegorz Pączka, prof. UR. Jak w poprzednich latach sesja ta przyniosła ogromną satysfakcję organizatorom i uczestnikom konferencji.

Najlepsze trzy wystąpienia wyróżniono i nagrodzono nagrodami ufundowanymi przez Prezydenta Miasta Rzeszowa Konrada Fijołka, za które serdecznie dziękujemy.

Zwycięzcami zostali:

Karolina Bartyńska – *Życie w kwasie – zbiorowiska okrzemek w zbiornikach wodnych w lesie turzańskim*;

Karolina Mroczek – *Zrównoważona dieta a rozwój produktów spożywczych w przyszłości*;

Paulina Dziki i Karolina Marczak –

Ogrody deszczowe jako sposób na zrównoważone gospodarowanie wodą opadową w mieście.

Wybrane artykuły pokonferencyjne zostaną opublikowane w czasopiśmie „Polish Journal for Sustainable Development” (czasopismo obecnie dostępne pod linkiem: <http://pol-j-sust-dev.ur.edu.pl>).

Bardzo serdecznie dziękujemy wszystkim sponsorom za wsparcie III Międzynarodowej Studenckiej Konferencji Naukowej, którzy pomogli nam w realizacji naszych celów, a Katarzynie Szupernak-Wierzbńskiej oraz mgr. Piotrowi Maciosze – za pomoc w przygotowaniu i obsłudze konferencji stacjonarnej z wykorzystaniem łączności online.

Studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego na spotkaniu z przedstawicielami UNOPS

Oskar Kaczorowski

17 lutego br. w Uniwersytecie Rzeszowskim odbyło się spotkanie zorganizowane w ramach misji Biura Narodów Zjednoczonych ds. Usług Projektowych (United Nations Office for Project Services, UNOPS). Sesja plenarna, podczas której studenci UR uczestniczyli w dyskusji na temat sytuacji na Ukrainie, była jednym z kluczowych punktów wizyty przedstawicieli UNOPS w naszym regionie.

W trakcie spotkania Dyrektor Regionalny UNOPS na Europę i Azję Centralną Tim Lardner przedstawił aktualną sytuację na Ukrainie oraz omówił działania podejmowane przez UNOPS w celu wsparcia Ukraińców. Tim Lardner podkreślił znaczenie współpracy z lokalnymi społecznościami i instytucjami edukacyjnymi w realizacji projektów rozwojowych i humanitarnych. Zaznaczył, że zaangażowanie studentów i młodych profesjonalistów jest kluczowe dla sukcesu inicjatyw UNOPS w regionie.

Oprócz studentów w spotkaniu wzięli udział przedstawiciele władz miasta Rzeszowa oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego: Prezydent Miasta Rzeszowa Konrad Fijołek; Prorektor ds. Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Janusz Pasterski; były Rektor UR prof. dr hab. Aleksander Bobko; Dziekan Wydziału Ekonomii i Finansów UR dr hab. Bogdan Wierzbiński, prof. UR; Dziekan Wydziału Nauk Społecznych dr hab. Krzysztof Żarna, prof. UR; Dyrek-

tor Instytutu Nauk o Polityce dr hab. inż. Grzegorz Bonusiak, prof. UR; Pełnomocnik Rektora ds. Kontaktów z Mediami i Public Relations dr hab. Krzysztof Bochenek, prof. UR; Dyrektor Wydziału Marki Miasta, Współpracy Gospodarczej i Turystyki Urzędu Miasta Rzeszowa Kamil Czyż; Marzena Furtak Żebracka z Wydziału Marki Miasta, Współpracy Gospodarczej i Turystyki Urzędu Miasta Rzeszowa; Dyrektor Centrum Polonijnego UR dr Małgorzata Kułakowska; Konsul Honorowa Niemiec w Rzeszowie dr Agnieszka Buk, reprezentująca również Rzeszowskie Centrum Integracji.

Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Usług Projektowych ma odegrać kluczową rolę w odbudowie Ukrainy po konflikcie zbrojnym, współpracując z rządem Ukrainy, agendami ONZ oraz międzynarodowymi partnerami. UNOPS dostarcza usługi z zakresu zamówień publicznych, infrastruktury i zarządzania projektami, koncentrując się na sektorach takich jak energia, transport, mieszkalnictwo, zdrowie i edukacja.

fot. M. Świącicki

Za nami uroczysta gala Laur Studenta 2024/2025

Joanna Wilk

9 stycznia br. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się uroczysta gala Laur Studenta 2024/2025, organizowana przez Samorząd Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wydarzenie było okazją do wyróżnienia najlepszych przedstawicieli społeczności akademickiej oraz instytucji wspierających studentów.

W uroczystości wzięli udział znakomici goście, w tym JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. n. med. Adam Reich, Prezydent Miasta Rzeszowa Konrad Fijołek oraz Wojewoda Podkarpacka Teresa Kubas-Hul. Obecni byli także przedstawiciele samorządów zaprzyjaźnionych uczelni. JM Rektor UR prof. Adam Reich przywitał zgromadzonych gości i podkreślił wagę tego plebiscytu, gratulując organizatorom gali.

– Ja myślę, że ten Laur Studenta to dla wielu nauczycieli akademickich jest ogromnym wyróżnieniem, to pewnego rodzaju uhonorowanie ich trudu, ich zaangażowania często niedostrzeżonego przez władze uczelni – powiedział Rektor UR.

Akcentem artystycznym wydarzenia były występy Zespołu Pieśni i Tańca „Resovia Saltans” oraz Chóru Akademickiego Uniwersytetu Rzeszowskiego

– Dzisiejszy wieczór jest wyjątkową okazją, by wspólnie celebrować całoroczne zaangażowanie, pasję i wyjątkowe osiągnięcia – mówił Przewodniczący Samorządu Studentów Bartosz Gabrychowicz.

W czwartkowy wieczór w auli Uniwersytetu zgromadziła się społeczność akademicka, by wspólnie celebrować tę uroczystość. Wyróżnienie otrzymali:

Naukowcy i dydaktycy:

Instytut Nauk Medycznych (obecnie Wydział Medyczny w Collegium Medicum)

mgr inż. **Adrian Frydrych**

Instytut Nauk o Zdrowiu (obecnie Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii)

dr n. med. **Barbara Zych**

Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej (obecnie Wydział Nauk o Kulturze Fizycznej)

mgr **Patryk Marszałek**

Instytut Psychologii (obecnie Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii)

dr **Jerzy Zięba**

Instytut Pedagogiki (obecnie Wydział Pedagogiki i Filozofii)

dr **Monika Zielińska-Czopek**

Instytut Nauk Socjologicznych (obecnie Wydział Nauk Społecznych)

dr **Marek Motyka**

Instytut Nauk Prawnych (obecnie Wydział Prawa i Administracji)

dr **Marek Podraza**

Instytut Nauk o Polityce (obecnie Wydział Nauk Społecznych)

mgr **Magdalena Biernacka**

Instytut Ekonomii i Finansów (obecnie Wydział Ekonomii i Finansów)

mgr **Radosław Pyrek**

Instytut Inżynierii Materiałowej (obecnie Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych)

dr hab. **Aleksander Marszałek**, prof. UR

Instytut Nauk Rolniczych, Ochrony i Kształtowania Środowiska (obecnie Wydział Technologiczno-Przyrodniczy)

ks. dr hab. **Mirosław Twardowski**, prof. UR

Instytut Technologii Żywności i Żywnienia (obecnie Wydział Technologiczno-Przyrodniczy)

dr inż. **Paweł Hanus**

Instytut Nauk Fizycznych (obecnie Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych)

dr **Mirosław Łabuz**

Instytut Matematyki (obecnie Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych)

dr **Marek Żołdak**

Instytut Informatyki (obecnie Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych)

mgr inż. **Aleksander Wojtowicz**

Instytut Biotechnologii (obecnie Wydział Biotechnologii)

dr inż. **Anna Górka**

Instytut Biologii (obecnie Wydział Biologii i Ochrony Przyrody)

prof. dr hab. **Idalia Kasprzyk**

Instytut Sztuk Pięknych (obecnie Wydział Sztuk Pięknych)

mgr **Kamil Skrzypiec**

Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa (obecnie Wydział Filologiczny)

dr hab. **Magdalena Patro-Kucab**, prof. UR

Instytut Neofilologii (obecnie Wydział Filologiczny)

dr **Donald Trinder**

Instytut Muzyki (obecnie Wydział Muzyki)

dr **Katarzyna Sobas**

Instytut Historii (obecnie Wydział Humanistyczny)

dr hab. **Sabina Rejman**, prof. UR

Instytut Filozofii (obecnie Wydział Pedagogiki i Filozofii)

dr hab. **Krzysztof Bochenek**, prof. UR

Instytut Archeologii (obecnie Wydział Humanistyczny)

dr **Wojciech Pasterkiewicz**

Studenci:

Student Naukowiec: **Izabela Wilk**

Student Sportowiec: **Kacper Bednarz**

Student Artysta: **Karolina Kogut**

Student Zaangażowany Społecznie:

Izabela Wilk

Starosta Roku: **Dominika Mazur**

Dodatkowe wyróżnienia:

Koło Naukowe Roku: **SKN Liderzy Biznesu**

Miejsce Przyjazne Studentom: **PCI**

Miejsce Kultury Studenckiej:

Klub Pod Palmą

Przedsiębiorstwo Życzliwe Studentom:

Bank Pekao

Pomocna Dłoń Samorządu: **AroDruk**

Mentor Samorządu: **Tadeusz Marut**

Nagroda Honorowa Samorządu:

Ewelina Piszczyk

Honorowy Samorządowiec: **Kinga Dobek**,

Jagoda Koryl

Głos Studentów:

dr hab. **Elżbieta Rokosz**, prof. UR

Gala Laur Studenta 2024/2025 była doskonałą okazją do podziękowania za zaangażowanie w rozwój akademicki, promowanie kultury studenckiej oraz wspieranie młodych ludzi na drodze do realizacji ich celów. Samorząd Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego dziękuje wszystkim uczestnikom i laureatom za ich wkład w tworzenie wyjątkowej atmosfery oraz społeczności akademickiej na Uniwersytecie Rzeszowskim.

fot. M. Fuhrman

Nasze kolejne penitencjarne wyjątkowe i wartościowe doświadczenie

Jest taki Kwiat – przedstawienie teatralne w Zakładzie Karnym w Rzeszowie

Sara Pietrzyk, Patrycja Rymarz

Członkinie Studenckiego Penitencjarnego Koła Naukowego – we współpracy z osadzonymi odbywającymi karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Rzeszowie – przygotowały spektakl pt. *Jest taki Kwiat*.

Studenci wraz z opiekunem naukowym – dr Moniką Badowską-Hodyr realizują tę inicjatywę niemal każdego roku w różnych jednostkach penitencjarnych od początku funkcjonowania SPKN. Inicjatywa ta obejmuje obszar resocjalizacji twórczej, a udział w przedstawieniach teatralnych wpływa pozytywnie na proces resocjalizacji osadzonych w trudnej sytuacji życiowej poprzez budowanie poczucia własnej wartości i przynależności do wspólnoty. Utrzymywanie więzi z bliskimi oraz kontaktów ze światem zewnętrznym stanowi jeden z kluczowych elementów oddziaływania penitencjarnego. Ponadto resocjalizacja twórcza sprzyja postawom prospołecznym.

Przedstawienie *Jest taki Kwiat* jest już XIII edycją spektakli teatralnych, które są częścią spotkania świąteczno-noworocznego dla rodzin i dzieci osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności. „Spotkania rodzinne” to część programu resocjalizacyjnego skoncentrowanego na

integracji osadzonych z rodziną, prowadzonego przez funkcjonariuszy Działu Penitencjarnego Zakładu Karnego w Rzeszowie.

Przygotowania do występu rozpoczęły się w grudniu 2024 r., a oficjalny występ odbył się 26 stycznia 2025 r. Do tego czasu członkowie SPKN wraz z opiekunem regularnie uczęszczali na próby na teren rzeszowskiej jednostki penitencjarnej. W przedstawienie zaangażowało się siedmiu osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności oraz członkinie SPKN UR. Ponadto osadzeni i studentki przygotowali wspaniałe dekoracje związane z tematyką przedstawienia. Zamkowe wnę-

trza, lśniące korony, suknie balowe – przeniosły widzów w magiczny, bajkowy świat. Po przedstawieniu osadzeni mogli usiąść wraz ze swoimi rodzinami i cieszyć się wspólnie spędzonym czasem.

Pragniemy serdecznie podziękować Dyrektorowi Zakładu Karnego w Rzeszowie – ppłk. Jackowi Paście za umożliwienie nam przygotowania przedstawienia oraz Dyrektorowi Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie – Janowi Nowarze za wypożyczenie kostiumów, które były pięknym dopełnieniem dekoracji. Było super!!! Dziękujemy!

Przewodniczący Samorządu Studentów UR Bartosz Gabrychowicz otrzymał powołanie na stanowisko członka Rady Studentów Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej

Z radością informujemy, że Przewodniczący Samorządu Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego Bartosz Gabrychowicz został wybrany na członka Rady Studentów Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej na kadencję 2025–2026. To prestiżowe wyróżnienie stanowi nie tylko wyraz uznania dla zaangażowania Bartosza Gabrychowicza w życie akademickie, ale także potwierdzenie jego kompetencji w reprezentowaniu interesów społeczności studenckiej na szczeblu ogólnopolskim.

Zdolności przywódcze i doświadczenie Bartosza Gabrychowicza będą cennym wsparciem w działaniach na rzecz studentów w całej Polsce. Jego sukces to także ogromna szansa dla Uniwersytetu Rzeszowskiego – dzięki temu społeczność naszej uczelni będzie mieć realny wpływ na decyzje kształtujące przyszłość środowiska akademickiego w kraju.

Serdecznie gratulujemy i życzymy wielu sukcesów!

fot. M. Świącicki

Jak zdrowo podejść do tłustego czwartku?

Iga Karpieńska

Tłusty czwartek to dzień, w którym królują pączki, faworki i inne słodkie wypieki. Wiele osób traktuje go jako okazję do odstępstwa od codziennej diety, często jednak towarzyszą temu wyrzuty sumienia. Czy można cieszyć się tym dniem, jednocześnie dbając o zdrowie?

Klasyczny pączek to około 300–400 kcal. Nie ma co ukrywać, że zawiera dużą ilość cukru oraz tłuszczów nasyconych. Spożywany okazjonalnie przy zdrowej diecie prowadzonej na co dzień, nie wpłynie negatywnie na zdrowie, ale problem pojawia się, gdy sięgamy po nie bez umiaru. Ale jak tego uniknąć?

Najważniejsze to podejść do tego dnia świadomie. Zamiast jeść pączki w pośpiechu, warto poświęcić uwagę wyjątkowemu posiłkowi i delektować się każdym kęsem. Ważną praktyką jest wybór produktu dobrej jakości, np. domowego lub rzemieślniczego, który będzie mniej przetworzony i przygotowany z naturalnych składników. Jednocześnie taki pączek często bywa dużo bardziej bogaty pod względem smaku i zapraszający do skosztowania swoją urozmaiconą estetyką.

Jeśli w tłusty czwartek zjemy więcej kilokalorii niż zwykle, warto zadbać o dodatkową aktywność fizyczną. Nie musi to oznaczać intensywnego treningu, lecz wystarczy więcej ruchu w ciągu dnia, dobrą praktyką będzie choćby spacer dłuższą trasą po pączki.

Oczywiście można w tym celu wykorzystać spotkanie na świeżym powietrzu w gronie znajomych, wycieczkę za miasto, zabawę z psem ku uciesze pupila czy po prostu wejście schodami zamiast użycia windy. Każda forma ruchu się liczy i pomoże w utrzymaniu bilansu energetycznego oraz poprawi samopoczucie.

Dodatkowo warto zwrócić uwagę na pozostałe posiłki, nie omijać ich, by później dać sobie pozwolenie na pączka, lecz zachować balans. Idealnie sprawdzi się tu zasada 80/20, gdzie 80% pożywienia stanowią zbilanso-

wane posiłki, a 20% to właśnie łakocie. Tego dnia warto jeść lekkie, pełne warzyw i białka potrawy, które pomogą uniknąć uczucia ciężkości i spadku energii. Zwrócenie uwagi na dostarczenie odpowiedniej ilości wody również będzie sprzymierzeńcem dla organizmu w radzeniu sobie z większą ilością cukru.

Tłusty czwartek nie jest powodem do restrykcji ani do objadania się bez granic. Wystarczy podejść do tego dnia z rozsądkiem i zaplanować, w jaki sposób będziemy go świętować.

Jedzenie a odporność, czyli co powinno znaleźć się na talerzu, by wzmocnić organizm?

Wiktoria Smorąg

Odporność to skomplikowany system, który pozwala chronić nas przed infekcjami i szkodliwymi czynnikami zewnętrznymi. O odporności naszego organizmu decyduje wiele czynników, do których między innymi należy odpowiednia i prawidłowo zbilansowana dieta. Żywność bogata w witaminy, minerały i przeciwutleniacze może wzmacniać mechanizmy obronne organizmu, podczas gdy dieta uboga w składniki odżywcze prowadzi zwykle do zwiększenia podatności na infekcje. Wczesne lata życia są kluczowe dla kształtowania odporności. Karmienie piersią stanowi istotny element ochrony immunologicznej niemowląt. Po zakończeniu karmienia piersią ważne jest wprowadzenie różnicowanej diety.

Zdrowie układu pokarmowego jest ściśle powiązane z odpornością organizmu. Aż 70% komórek odpornościowych znajduje się w jelitach, dlatego równowaga mikrobioty ma istotny wpływ na naszą odporność. Pożyteczne bakterie jelitowe nie tylko wspierają trawienie, ale także regulują odpowiedź immunologiczną i chronią przed patogenami.

Aby wspierać zdrową mikroflorę jelitową, warto wprowadzić do diety:

- **probiotyki** – żywe kultury bakterii obecne w kefirze, jogurtach i kiszonkach, które poprawiają barierę jelitową;
 - **prebiotyki** – składniki wspomagające rozwój pożytecznych bakterii, np. błonnik obecny w owocach, warzywach i produktach pełnoziarnistych.
- Dbanie o mikrobiotę jest istotne zwłaszcza po antybiotykoterapii, która może zaburzyć jej równowagę. Dodatkowo odporność organizmu wymaga stałego dostępu do określonych składników odżywczych. Do kluczowych witamin i minerałów wspierających działanie układu immunologicznego należą między innymi:
- **witamina C** – silny przeciwutleniacz, który może wpłynąć na czas trwania infekcji; znaleźć ją można w truskawkach, porzeczkach, cytrusach, papryce, natce pietruszki czy brokułach;
 - **witamina D** – reguluje działanie komórek odpornościowych, jej niedobór może prowadzić do obniżonej odpor-

ności, zwłaszcza w okresie zimowym; źródłem tej witaminy są tłuste ryby, jajka, lecz uzupełnienie jej dziennego spożycia dietą bez suplementacji jest trudne;

- **cynk** – wspiera funkcję limfocytów T i B, a także pomaga organizmowi zwalczać infekcje; znajduje się w pestkach dyni, orzechach i owocach morza;

- **żelazo** – bierze udział w produkcji komórek odpornościowych; jego źródłem są między innymi czerwone mięso oraz rośliny strączkowe, niedobór żelaza znacząco osłabia odporność podczas anemii;

- **kwas omega-3** – EPA i DHA mają właściwości przeciwzapalne, zmniejszają produkcję cytokin prozapalnych, wspierając odporność i ograniczając przewlekłe stany zapalne; znajdują się w tłustych rybach morskich.

Warto rozważyć tradycyjne metody, takie jak stosowanie czosnku, syropu z czarnego bzu czy naparów z lipy. Produkty te są bogate w naturalne związki bioaktywne, które wspierają organizm w walce z infekcjami.

Czosnek – zawiera allicynę, związek o silnych właściwościach przeciwwirusowych, przeciwbakteryjnych i przeciwgrzybiczych. Badania wskazują, że regularne spożywanie czosnku zmniejsza częstość występowania przeziębień o 63%, a czas ich trwania skraca nawet o 70%.

Kwiaty lipy – zawierają związki flawonoidowe, służy roślinne i olejki eteryczne. Herbata z lipy działa przeciwzapalnie i wykrztuśnie, wspomaga pocenie się, co jest pomocne w obniżeniu gorączki.

Syrop z czarnego bzu – bogaty w antocyjany, które zwiększają produkcję cytokin wspierających odporność. Syrop z czarnego bzu może skrócić czas trwania infekcji górnych dróg oddechowych.

Zbilansowana dieta pełna warzyw, owoców, produktów fermentowanych oraz zdrowych tłuszczów jest podstawą silnej odporności, która chroni nas przed infekcjami i chorobami przez całe życie.

Krynica po raz dziesiąty

Krystyna Leśniak-Moczuk, Adam Maryniak

Pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego wraz z rodzinami mogli w dniach 4–6 stycznia 2025 r. po raz dziesiąty wybrać się do zimowej Krynicy-Zdroju, by cieszyć się urokami górskich stoków narciarskich, a także zwiedzać pobliskie miejscowości. Wyjazdy narciarsko-snowboardowo-turystyczne organizowane są przez Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, kierowane przez Pawła Starwarza. Pomysłodawcą i szefem tych zimowych spotkań jest niestrudzony Adam Maryniak, emerytowany nauczyciel i trener Studium Wychowania Fizycznego i Rekreacji Uniwersytetu Rzeszowskiego. Organizatorzy zadbali o godne uczczenie 10. jubileuszowego wyjazdu do Ośrodka Sanatoryjno-Wypoczynkowego „Hajduczek” w Krynicy, którym od dwóch lat kieruje absolwent Uniwersytetu Rzeszowskiego Damian Chowaniec. Na ponad stu uczestników tego wyjazdu – od czterolatka Jasia do Ryszarda 80+ – czekały torty i inne atrakcje. Wzniesiono toast noworoczny i wspomniano historię dziewięciu poprzednich wyjazdów, oglądając prezentację zdjęć i filmów.

Głównym punktem programu są zjazdy na nartach i snowboardzie z możliwością nauki dla początkujących i średnio-zaawansowanych narciarzy czy snowboardzistów pod okiem instruktorów Licencjonowanej Szkoły Narciarskiej Maxisport z Rzeszowa. Na tegorocznym wyjeździe byli to: Ewa Polak, Michał Zamorski, Ryszard Kapica i Adam Maryniak. Skorzystaliśmy też z usług Szkoły Narciarskiej „Pomarańcza” w Tyliczu i instruktora Daniela Rysia. Po raz szósty przeprowadzono także zawody UR o Puchary Stowarzyszenia Studentów i Absolwentów UR w slalomie dla dzieci, młodzieży i dorosłych na stoku Stacji Narciarskiej TYLICZ. ski w Tyliczu, w siedmiu kategoriach. Slalom przygotował instruktor zawodowy PZN Marcin Posiak wraz z Michałem Zamorskim. Dzięki uprzejmości właściciela Stacji Narciarskiej Michała Rapacza, który udostępnia nam bezpłatnie stok na wyłączność, mogliśmy te zawody przeprowadzić w bezpiecznych i komfortowych warunkach. Nagrody dla zwycięzców w slalomie narciarskim i snowboardowym ufundowali sponsorzy: Stowarzyszenie Studentów

i Absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego – Prezes Paweł Stawarz, Firma Kosmetyczna Ziaja.pl – Dyrektor Marcin Fruga, Klub Studencki Pod Palmą i Stacja Narciarska TYLICZ.ski.

W poszczególnych kategoriach zwyciężyli:

Slalom – narty, Tylicz, 5.01.2025 r. CHŁOPCY

I miejsce – Miłosz Nieroda – 27,28

II miejsce – Adam Alibożek – 30,23

III miejsce – Franciszek Krajewski – 1,05,98

DZIEWCZYNKI

I miejsce – Nela Stawarz – 35,27

II miejsce – Hanna Krajewska – 37,53

III miejsce – Helena Kuśmierska – 46,18

Młodzież CHŁOPCY

I miejsce – Jan Najdecki – 22,04

II miejsce – Ignacy Krok – 22,96

III miejsce – Piotr Jakubowicz – 24,39

Młodzież DZIEWCZYNKI

I miejsce – Oliwia Pomianek – 26,26

II miejsce – Laura Nieroda – 26,60

III miejsce – Zuzanna Nieroda – 31,77

Open MĘŻCZYŹNI

I miejsce – Mikołaj Proczek – 20,83

II miejsce – Ryszard Bieniek – 21,43

III miejsce – Jan Proczek – 23,12

Open KOBIETY

I miejsce – Maria Kuśmierska – 24,08

II miejsce – Aiko Nishimura – 25,33

III miejsce – Wiktoria Stawarz – 32,22

Slalom – snowboard, Tylicz, 5.01.2025 r.

I miejsce – Nela Kędzierska – 1.35,37 (kategoria dziewczynki)

I miejsce – Elwira Tomaka – 54,38 (kategoria kobiety)

I miejsce – Seweryn Zając – 26,10 (kategoria mężczyźni)

Wieczory w OSW „Hajduczek”, zajętych w całości przez rzeszowską grupę, mają corocznie kulturalno-rozrywkowy wydźwięk. Podczas dziesięciu wyjazdów wyłoniła się spośród uczestników grupa muzyków przygrywających do śpiewu i tańca. W tym roku byli to: Roman Peliszko (akorde-

on), Adam Maryniak, Paweł Stawarz i Ryszard Bieniek (gitary). Do stałego repertuaru włączono piosenki z okolicznościowymi tekstami autorstwa Krystyny Leśniak-Moczuk pt.: *O Maryniaku; Adam, Adam, naszym panem; Płonie ognisko w krynickich lasach; Krynica, Krynica, piękna okolica.*

Na jubileuszowym wyjeździe przy ognisku siarczyście przygrywała Góralska Kapela „Jaworyna” z Tylicza pod kierownictwem Janusza Kieblesza.

Organizatorzy pieczętowiec dbają również o najmłodszych uczestników, dla których po szaleństwach na stoku organizowane są animacje, prowadzone profesjonalnie przez Firmę ZIQA Marioli Nowak, absolwentki naszego Uniwersytetu.

Grupa turystyczna corocznie uczestniczy w orszaku Trzech Króli i koładowaniu w krynickiej Pijalni, uprawia *nordic walking*, zwiedza Krynicę wraz z Parkiem Światła na Górze Parkowej. A z okazji jubileuszu poznawała dziedzictwo kulturowe Tylicza, jednego z dwóch miast (obok Muszyny) Państwa Muszyńskiego (1301–1781). Podczas wycieczki do Muszyny podziwiała zamek biskupi (1355 r.) rewikalizowany w latach 2019–2023, dwór starostów muszyńskich z XVIII w., ratusz wybudowany w 2021 r. na ruinach piwnic siedziby władz miasta, barokowy kościół św. Józefa Oblubieńca NMP, ogrody sensoryczne i ogrody biblijne. Krynica uraczyła zimową aurą ze śniegiem narciarzy, snowboardzistów i turystów, którzy z energią powrócili do swoich codziennych obowiązków.

Podczas uroczystego toastu noworocznego Prezes Paweł Stawarz w imieniu Stowarzyszenia Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego wręczył upominek/nagrodę – gitarę akustyczną – za dotychczasową działalność na rzecz Stowarzyszenia Instruktorowi Seniorowi SITN PZN Adamowi Maryniakowi.

Wzorem poprzednich wyjazdów UR do Krynicy i Tylicza organizatorzy zarezerwowali OSW „Hajduczek” na 2026 r.

Uniwersytet Rzeszowski
al. T. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
tel. +48 17 872 10 00 (centrala)
ur.edu.pl